

ପୁସ୍ତିକର ଧରଣୀ

odia.org

ମୁଦ୍ରିତ—ଏକତ୍ରଣା ଆଠଅଣା

ବିଷୟ ସୂଚୀ

ଉର୍ବସୁଣୀ ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱୟ
ଶଶିଆ ଭୂତ
ଓରମାନା ମେଣ୍ଟି ଗଲା
ଭୋକ
ବେନାମା
ଏକ ଘରକିଆ
ବକାଳ ଆଖିରେ ଲୁହ
ଏକା ନାହିଁ ଦି' ଶଶି
ମୁକ୍ତସାକ୍ଷୀ
ବନ୍ଦନ
ଜୀବନ ବକ ବଳେ
ଅନାବନା
ବେରଂ ଶିଠି
ନିଆଁ-ପାଣି
ସୁନାଚିତା
ଯୋଡ଼ିଏ ଲୁହୁମ କଳି

‘କଲି’କୁ.....

ମୁଦ୍ରାକର—ଶ୍ରୀ ନୀଳାମ୍ବର ମିଶ୍ର

—ଉତ୍କଳ ପ୍ରେସ—

୨୭, ଶଶିଭୂଷଣ ଦେ, ସ୍ତ୍ରୀଟ, କଲିକତା—୧୨

କଥା ଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ଲେଉଟି ଅସିଲ ସପତା ପାଖକୁ ।
କିଛି ମଜାଗତରେ ତା'ର ପଶିଲ ନାହିଁ । ପାଲୁଣୀ ଗଲ
କୁଅଡ଼େ ? ଶୋଜିଲ, ଗାଡ଼ିଆ କୁଳରେ ନାହିଁ, କଂସା ବାସନର
ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ପାଇଲା ନାହିଁ । ଗୁହାଲେ ବାହାରୁ ଧଡ଼ା କିନା
ହେଇଛି, କାଳି ଗାଈଟା ପାକୁଳି କରୁଛି । 'ନାଥୁଆ ମା' ଘରେ ?
ମନା କଲ ନାଥୁଆ ମା' । ନିଆଁ ନୁଣ୍ଡା ଧରି ଅଜି ସେ ଅସିନି ।
ଗଲ ଡେବେ କୁଅଡ଼େ ? ପାଲୁଣୀ ! ପାଲୁଣୀ ! !

ଦହ ଗୋଟାକ ଯାକ ଚଞ୍ଚଳ ହେଉ ଖେଳୁଛି । ମୁହଁ
ଗୋଟାକ ଯାକ ବରକ୍ରରେ ଧାନ ଉଠୁଆ ହାଣ୍ଡି ପାଲଟିଛି ।
ପୁଣି ସେ ମୋହୁଁଲା ଦଦର ପଲ୍ଲୀ ଖଣ୍ଡିକ ଅଡ଼କୁ । ଶୋଇଲା
ଘରର ହେଁସ ଉଠିନି । ନଜର ଧରିଗଲା ସେଇଠି ।
ପାଦ କଢେଇ ନେଲ ସେଠିକି । ଛୁଣ୍ଡା କତର ତଳେ
ଗୋଟାଏ କାତର କଣ୍ଠସ୍ଵର । ଉଠୁଃ.....ଉଠୁଃ.....ଠୁଃ... କତର
କାଢ଼ିଦେଲ ସପନା । ଛୁଣ୍ଡା ଲୁଗାର ଅଭରଣ ତଳେ ଗୋଟିଏ
ପାତଳ ଦେହ ଅର ଅର କଂପୁଛି । ସପନା ବସି ପଞ୍ଜିଲ । ହାତ
ଥାପିଲ ପାଲୁଣୀ ଦେହ ଉପରେ । ହାତ ଜଳି ଯାଉଛି । ଧାନ
ପକାଇ ଦେଲେ ଖଇପୁଟିଯିବ ।
ପାଲୁଣୀ !

ଉଠି ପାରିଲି ନାହିଁ, କଂସା ଖଣ୍ଡିକ ମଜା ହେଇନେଇଁ.....
ହଉ ତୁ ଶୁଅ । ଏତେ ଜର ଏଇ ରାତିକ ଭିତରେ ମାଡ଼ି ବସିଲ
ତତେ ? ମତେତ କହୁ ନାହିଁ ?

ତମେ ଯା, ଗାମୁଛା ବଦଳେଇ ପଶାଳ ଗଣ୍ଡାଏ ବାଢ଼ି ଖାଇଦେବ ।
ଶର ମାଡ଼ି ଅସୁଛି ।

ତୁ ଇମିତିକା ଆପଦରେ ପଡ଼ିବୁ, ଅଉ ମୁଁ...

ଟିକିଏ ନାଥୁଆମା'କୁ ଡାକ । ଭାବ କଷ୍ଟ ହେଉଛି, ବୋଧେ ପିଲା
ପିଲି.....

ସପନା ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା । ପିଲା ପିଲି ହବ ପାଲୁଣୀର ଅଜି ?
ଦଉଡ଼ିଲା ନାଥୁଆମା' ଘର ଆଡ଼କୁ । ଆକାଶକୁ ଚାହିଁଲା, ସୂର୍ଯ୍ୟ
ଝାଁରେ ଧୀରେ ଉପରକୁ ଉଠୁଛିନି । ସେ ଦୁଆର ବନ୍ଦ ସେପଟକୁ
ଡେଇଁ ପାରିଲା ନାହିଁ । ପଂହାଏ ଲୋକ ତାକୁ ବାଟ ଓଗାଳିଲେ ।
ନାଗରୁଟା ଡବ ଡବ ହେଇ ବାଜି ଉଠିଲା । ସପନା ମୁଣ୍ଡରେ
ହାତ ଦେଇ ସେଇଠି ବସିପଡ଼ିଲା ସେମିତି । ସବୁ ଭୁଲିଗଲା ।
ନିଜକୁ, ନାଥୁଆମା'କୁ, ପାଲୁଣୀ କି । ଶୁଭ ବେଳରେ ଅଶୁଭ
ଛୁତକ । ଅଜି ନାଥ ସୁଇଚ୍‌କର କୋରଖ ଡାକଣ । ମୁଣ୍ଡ ବୁଲେଇ
ଦେଲା । ନାଗ ସାପର ବସି ଯେମିତି ଚରୁଛି, ଅଚେତ, ଦି'ଜଣ
ତାକୁ ଜାଗୁଡ଼ି ଧରିଲେ ।

କୁଆଁ କୁଆଁ ନାଦରେ ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆପଣାକୁ
ଫେରି ପାଇଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟ ସେତେ ବେଳକୁ ସେପାଖରେ ଉଠିଲେଣି ।
ଘରେ ପ୍ରତିବେଶିନୀ ମାନଙ୍କର ଗହଳ ଲାଗିଛି । ଚେତନା ହରେଇ
ମାଟିରେ ପଡ଼ିଛି ପାଲୁଣୀ । କଅଁଳ ଛିନ ଛିନ ଡଉଲ ଡଉଲ
କୁଆଟିଏ ମାଟିରେ ପଡ଼ି ଗୋଡ଼ ହାତ ହଲେଇ କାନ୍ଦୁଛି । ଏତୁଡ଼ି
ଲଗେଇବାକୁ ନଙ୍ଗଳ ମୁଣ୍ଡା ଖୋଜୁଛି ନାଥୁଆମା ।

ସପନା ଦଉଡ଼ିଲା ବାରି ଆଡ଼କୁ, ଶରୁଟି ନଙ୍ଗଳଟା ବରଷେ
ହେଲା ହଲି-ହୋଇ ଝିଲି ତଳେ ଟଙ୍ଗା ହେଇଛି । ସେଇଟାକୁ
ଜାଲି କାମ ଚଳେଇ ଦେଇ ଆଉ, ପରେ ଦେଖାଯିବ ।

ସେ ବି ନାହିଁ । କିଛି ନାହିଁ । କଳାକନା ଗୁଣ୍ଠିଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ନାଥ ସୁଇଁ ଲୋକେ ଗୁଡ଼ି ଯାଇ ନାହାନ୍ତି । କେତେ ନିଷ୍ଠୁର
ସେମାନେ ? ସପନା ମଦୁଆଙ୍କ ପରି ଟଳି ଟଳି ଫେରି ଆସିଲା
ନାଥୁଆମା ପାଖକୁ । ପାଲୁଣୀ ନାକରେ ହାତଦେଇ ପରଶୁ-
ଥିଲା ନାଥୁଆ ମା । ମୁଁହିଁ ତା'ର ଦିଶୁଛି ଫିକା, ପାଣ୍ଡୁର ।

ସପନା ଚିହ୍ନିକି ଉଠିଲା, କ'ଣ ହେଲା ?

ନାଥୁଆମା ମୁଣ୍ଡ ହଲଗଲା, ସବୁ ସରିଯାଇଛି ।

ସପନା ଗୁଡ଼ି ଫାଟିଗଲା ଯେମିତି । ବହୁତ କଷ୍ଟରେ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି
ନେଇ ପରୁରଲା, ପୁଅ ?

-କଅଁଳ ଶିଶୁର ଓଠ ପରଟିଏ ପାଇଁ ପରି ଉଠିଲା ।

ନାଥୁଆମା' ଭନଖି କହିଲା, 'ପୁଅ ମା' ସାଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ିନା କେମିତି ?

... ..

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତଯାଏ ପ୍ରଭାତୀ ଗଗନରେ । ଘନ କାଳିମା ଘୋଟି
ଅସେ ଦୁନିଆ ବନ୍ଧି ଉପରକୁ । କ୍ଷଣ 'ଜନ୍ମାର ବଲ୍ଲନ କ୍ଷଣ
ଅଗେଇ ଅସେ । କାହାର ବା ଟପି ଅସେ ।

ସପନା ମା'ପୁଅ ଦୁଇଟିକି ମଶାଣୀ ହୁଡ଼ାରେ ପାଉଁଶ କରି
ଉଡେଇ ଦେଲା । ଅନେଇଲା ଆକାଶକୁ । ଫୁଟ ଦିଗର ସୂର୍ଯ୍ୟ
ପଶ୍ଚିମରେ ଅସ୍ତ ହେଇଛି । ଅନ୍ତରେ ଭାବନା ଉଠିଲା, ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉର୍ଦ୍ଧ
ପୁଣି ଅସ୍ତ ହୁଏ । ଅକର, ଅମର, ଅନିବାର ସେ, କିନ୍ତୁ ତା'
ଜୀବନର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏଇ ଉଦୟ ଅସ୍ତ ଭିତରେ ଲିଭି ଯାଇଛି ।

ହାତଯୋଡ଼ି ଅସ୍ତଗାମୀ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ପ୍ରଣତି ଜଣେଇଲା ସପନା ।

ଶଶି ଆତ୍ମତ

ହାଟି ମାଟି ଓ ଢାଟିର କଳାଳ ଉପରେ ଅଜି ଯେଉଁ ଭାଟି ଜଳୁଛି, ତାକୁ ଅଉ କାଟି, ମାଠି ହୋଟି ଦେବାର ଅଧିକାର ଗୁରୁବାସର ନାହିଁ, ନାହିଁ, ନାହିଁ । ତତଲ ଲହର ହର ହରୁଛି, ହରବ, । ଡହକା ବସୁମତୀର ଲେଲିହାନ ଜିଉ ଗୁଟୁଛି, ଗୁଟିବ । ଗୋଟିକର, କୋଟିକର ହରଲ ଲହ ପୋଷିଲ ହାଲ, ସବୁ ସେ ବଳାକର ଶୋଷିସାର, ଶୋଷିଲ କଣ୍ଠରେ ତକେଇଛି, ତକେଇବ । କାହାର ସାହା, ରହା, ଠାଆ ପାଇଁ କଣ୍ଠରେ ତା'ର ଅହା ନାହିଁ ।

ଏଡେ ନିଦାରୁଣି ଏଇ ବସୁମତୀ । ଏଡେ କଠୋର ତା'ର ପ୍ରାଣ !! ଗୁରୁବାସ ଅଖିରୁ ଲହ ପୋଷି ପୋଷି ଶୁଖିଗଲ ପଞ୍ଜରର ନିର୍ହରଣୀ ତଳୁ । ନିଆଁ ଜଳୁଛି, ଧୁଆଁ ଉଠୁଛି, ଧୁଆଁର କୁଣ୍ଡଳୀ ଭିତରେ ହଜିଛି ତା'ର ଖୋଜା ଦରବ, କିଏ ନେଲ ? କିଏ ପୋଷୁ ଦେଲ ତା' ଗେଲବସରର ମନ ଦେବତାର ମନ୍ଦିରଟିକୁ ? ଯେଉଁଠି ବସିଲେ ଭୁଲୁଥିଲ ଦହ ଦୁଃଖର ଅକଳଣି ଯନ୍ତ୍ରଣାର ପରାଣ । ଯେଉଁଠି ଆଶ୍ରା ନେଲେ ଭୁଲୁଥିଲ ମନଗହନର ଅସରନ୍ତି ହାଞ୍ଜି ତାପ । ସେଇଠି, ସେଇମନ୍ଦିର ଦୁଆରେ ସେ ଅଜି ଭିକାରୁଣୀ, ପ୍ରାଣର ଦେବତା ତା'ର ଅଜି ନାହିଁ—ମନ୍ଦିରର ଅସ୍ତିତ୍ଵ ଲେପପାଇଛି—ସେଠି ମୁଣ୍ଡଟେକିଛି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଇଟାର ବିରାଟ ସ୍ତମ୍ଭ

ସେଇ ମାଟି ଅଛି, ଝାଟି ଅଛି, ହେଲେ 'ମାଟି' ଯନ୍ତାଭିତରେ ଯିବୁ
ହୋଇ ରୂପ ବଦଳେଇଣି ଆଉ ଝାଟି ନିଜକୁ ପୋଡ଼ି ମାଟି
ବୁକୁରେ ବଳସଫରରେଇ ତାକୁ ଗଢ଼ୁଣି ବଡ଼ଲୋକର ବଡ଼ତପାଇଁ ।

ଗୁରୁବାସୀର କାନ୍ଦବାକୁ ଆଉ ଲହ ନ ଥିଲା । ହସିବାକୁ
ଆଉ ଜିଅ ନଥିଲା, ସେ କେବଳ ଭାବୁଥିଲା ଏଇ ଝାଟି ଆଉ
ମାଟିର ପାତର ଅନ୍ତର କଥା । କେତେ ମୁଆଁଥୀ ଏଇ ଛୁନିଆଁଟା
ସତେ ମ ! ଦିନେ ତ ଏଇଠି ଏଇ ଝାଟି ମାଟିର କୁଡ଼ିଆଟିଏ ଥିଲା
ତା'ର ହେଲେ କାହିଁ ! ଦିନେତ ଝାଟି ଗୁରୁବାସୀ ପାଇଁ ନିଜକୁ
ପୋଡ଼ି ମାଟି ବୁକୁରେ ବଳ ସଫରରେଇବାକୁ ଅଗୁସାର ହେଇ
ନ ଥିଲା । ଆଉ ଆଜି ?

ହଁ ଆଜି, ଆଜି ଆଉ କାଲି ନୁହେଁ । ଆଜିର ଜୀବନରେ
କାଲିର ସ୍ୱପ୍ନ-କହଟା ବାସନା ନାହିଁ । ଆଜି ଆଉ କାଲିର
ପୁଟିଲ ପୁଲର ଗନ୍ଧ ଲାଟି ପାରିବ ନାହିଁ । କାଲି ଯାହା ଥିଲା, ଆଜି
ତାହା ଥିଲେ ଗୁରୁବାସୀ ସୁଖି ନୁହେଁ କାଲିର ଚିନ୍ତାରେ ଜୀବନ
ଦୁଆରେ ବଞ୍ଚୁକ ଧରି ସିପାଗ୍ରା ସାଜି ପାରି ନଥାନ୍ତା । ଜୀବନ ଝଡ଼
ଭିତରୁ ସେ କାଲିର ସୌରଭକୁ ଗୌରବ ରୂପେ ଗୋଟେଇ
ପାରି ନଥାନ୍ତା । କାଲି, ଆହା—

—ଗୁରୁବାସୀ, ଲେ ଗୁରୁବାସୀ.....

ଖିଲ ଖିଲ ହସକୁ ପଶତ କାନି ତଳେ ଚାପିଧରି ଗୁରୁବାସୀ
ଲାଗିଗଲା ଜାମୁକୋଳି ଗଛ ଉହାତରେ । ନଖିଆ କଣ୍ଠା ଝଟା
ଆଡ଼େଇ, ବାତେଇ ଖୋଜୁ ଥିଲା ଗୁରୁବାସୀକୁ । କୁଆଡ଼େ ଗଲା
ଆଉ ? ଦିହକ ଗଲା ନାହିଁ ତା'ର ଏଇ ଚଗଲାମୀ, ନଖିଆ କନ
କନ ଛନ ଛନ ହେଇ ଅନଉ ଥିଲା ଏଣେ ତେଣେ । କଣ୍ଠା ବୁଦା,

ଝଟାତଳ, ନଟାମୂଳ, କେଉଁଠି ନାହିଁ । ଗୁରୁବାସ ହସ ସମାଳି
ପରିଲା ନାହିଁ ଆଉ, କୁରୁ କୁରୁଷା, କୁରୁକୁର ହସ ଫୁଟି ପଡ଼ିଲା
ପଶିତ ବଞ୍ଚାତଳ ।

ନଖିଆ ସ୍ଥର ଭାତି ନିଭଗଲ ।

—ଅଲୋ ଏଡେ ରଂଗେଇ ତୁ କୋଉଦିନ ହେଲ ? ତତେ ଡାକି
ଆଣିଲି ଗୋଟାଏ ଠାଇଁ ଦେଖେଇବାକୁ, ତୁ ବାଇଁ ବାଇଁ ହେଲ
ବୁଲୁରୁ ଏମିତି । ସାପ ବେଙ୍ଗ, ପୋକ, ଯୋକ ଗହଳରେ
ରହମାନ ପଡ଼ିବୁଟି ?

—ଗଲାତ ମୁଁ ମରଗଲେ ତମର ରତ୍ନଦଗ ଅନ୍ଧାର ହେଇଯିବ
ତମକୁ କ'ଣ ଆଉ ଜମା କନିଆ ମିଳିବେ ?

ନଖିଆ କୁରୁଷାକୁ କାନ୍ଦୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ଗୁରୁବାସ ମୁହଁରେ
ହାତ ଥାପିଲା ।

—ଛୁ, ଏମିତି ଅମଂଗୁଳିଆ କଥା କହନ୍ତି । ହେଲ ଦେଖ ବାବୁଘର
ଏଇ ଅନାବାଦି ପୁଲକ ଦେଇଗନ୍ତି । ଏ ହାଡ଼ ଜଙ୍ଗଲ କାଟି
ଆମ ଜୀବନ ଆବାଦ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଏଇଠି ଘର ବଖୁରାଏ
କରିବା । କେତେଦିନ ଆଉ ପର ଓଲି ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜି ରହିବା
କହିଲୁ ? ତତେ ଡାକି ଆଣିଥିଲି ଗୋଟାଏ ଜାଗା ଦେଖେଇ
ଦେବା ପାଇଁ — ଖାଲି ତୋ' ମନକୁ ପାଇଲେ, ମୋ କୁରୁଷା
ଗୋଟିରେ ଏଇଠି ସରଗ ଛୁଣ୍ଡି ପଡ଼ିବ । କଣ କହୁଛୁ ?

ଗୁରୁବାସ ଖାଲି ଖିଲି ଖିଲି ହେଇ ହସିଲା । ଶିଶୁମୁଖରେ
ଏଣୁ ଅଟାଏ ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗା ରୁଥାଏ । ଗୁରୁବାସ ଟେକାଟାଏ ଧରି

ହୁଟିଗଲା ତା'ର ଆଡ଼େ । ନଖିଆ ତା' ପଛେ ପଛେ ଦଉଡ଼ିଯାଇ
ତାକୁ ନିବର୍ତ୍ତେଇଲା । ଛଳ କୋପକରି କହିଲା,

—ଏଡ଼ୁଟିଏ ତ ହେଲୁ ଆସି । ଉଗବାନେ ଚାହିଁଲେ କାଲି
ସକାଳେ ମା' ତାକ ଶୁଣିବୁ । ତୋ' ପିଲାପଣିଆ କେବେ ଗୁଡ଼ିବ
ଲେ ! ଅଭିଅଡ଼ି ବଅସର ହେଣ୍ଡିମରା ଖୋଇ ଏବେ ବି ଗଲା-
ନାହିଁ ।

ଗୁରୁବାସୀ ହସି ହସି କହିଲା, କାହିଁକି ମୋର କ'ଣ ହେଇ
ଯାଇଛି କି ? ସେଇ ତେମେତ ଅଛୁ, ଖାଲି ଯାହା 'ତୁ' ବଦଳରେ
'ତେମେ' ହେଇଯାଇଛି । ଏଇତ କଥା ।

ଗୁରୁବାସୀ ଚିରୁକ ହଲେଇଦେଇ ହସି ହସି ନଖିଆ କହିଲା,
—ସେଇଥିପାଇଁ ତ ମୋର ଏତେ ଚିନ୍ତା ଭାବନା । ମୁଁ 'ତୁ' ଥିଲି
ଯେ, ତୋ' କଥା ଚିନ୍ତାକୁ ପଡ଼ୁ ନଥିଲା । ଯେଉଁ ଦିନଠାରୁ
'ତେମେ' ହେଲି, ସେଇ ଦିନୁ ତ ତୋ ଭାବନାରେ ମୁଁ ଧନ୍ଦ
ହେଉଛି ।

—ଓଃ ଭାବତ ତେମେ । ମୁଁ କ'ଣ କହୁଛି ତମକୁ ମୋ କଥା
ଭାବ, ଚିନ୍ତା, ଭାବିବୁଅ । ମୋପାଇଁ ଯଦି ଏତେ ଚିନ୍ତା ଭାବନା
ତମର, ମତେ କ'ଣ କନିଅର ମଞ୍ଜି ପୁଞ୍ଜାଏ ମିଳିବନି ?

—ହୁ ଫେର୍ ସେଇକଥା । ମୋ ଗୁଣୀଟା ଯର ! ଅଉ ସେ କାଳ
କଥା ମୁହଁରେ ଧରନା । କହତ ଏଇଠି ଆମ ଘର ଖଣିକ ହେଲେ
ତୋ' ମନ ମାନିବତ ?

ଗୁରୁବାସୀ ଗୋଟାଏ ହୁକା ଉପରେ ବସିଥିଲା । ନଖିଆକୁ
ପାଖକୁ ଡାକି କହିଲା,

—ମଠେ ଯଦି ପଚାରିଲ, ମୁଁ ଯାହା କହୁକ କରବଇ ?

ନଖିଆ ଗୁରୁବାଗ୍ୟ ପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚି ବସି କହିଲା,
—ତୋ'ର ପାଇଁତ ମୋର ସବୁ ସୁଖ ଶିଶୁ-ତୋ' କଥା ନ' ଶୁଣିବ
ତୁ ଶୁଣିବ କା' କଥା ?

—ହଉତେବେ ଶୁଣ, ଓ ହେଉ ଏ ଯେଉଁ କାନକୁଳି ନଟା ସାହାଜା
ଗଛରେ ମାଡ଼ିବ, ସେଇଠି ହେବ ଆମ ଘର । ଅଉ ଏ ଯେଉଁ
ବଞ୍ଚିବ କୋଳି ବଣ, ସେଇଠି ହେବ ପୋଖରୀ । ଶାଗ ମାରିବ
ଗୁଣିବାପାଇଁ ଏଇ ଶିଶୁ ବଣ କାଟି ଦେଲେ ହେଲା । ଅଉ କଣ ?

ନଖିଆ କୁହୁଡ଼ାଟାକୁ ଗୋଟେଇ ଆଣି ଆନନ୍ଦରେ ହୁ କିନା
ଠେଲି ପଡ଼ିଲା । ସେତକି ଗୁରୁବାଗ୍ୟ ମୁହଁରୁ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ସେ
ଅନେଇଥିଲା ଅକୁଳ ଅଖିରେ । କାଳେ ଯଦି ଗୁରୁବାଗ୍ୟ ମନକୁ
ଜାଗାଟା ନଯାଏ ଏତେ ମିହିନ୍ତ କରି ଜଙ୍ଗଲ ଓଲଟିଲ ଲୁଇ
କଣ ହେବ ?

ଗୁରୁବାଗ୍ୟ କହୁଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡିଏ ଧର ଭିତଗଲା ନଖିଆ ସାଙ୍ଗରେ ।
ସେ ତା' ଅକଟ ମାନିଲା ନାହିଁ । ନଖିଆ ପାଞ୍ଚଧର ତା ହାତରୁ
କହୁଣ୍ଡ ଛିଡ଼େଇ ନେଲେ ବି ସେ ପୁଣି କମର ଭିଡ଼ିଲା । ଶେଷକୁ
ନଖିଆ ଦିକ୍‌ଦାର ହୋଇ କହିଲା

—ଅତି ଗୋଟାଏ ଅମାନିଆ ପିଲାଟାଏ । ଗେରସ୍ତମାନଙ୍କ କଥା
କିଏ ମାନେ ନାହିଁ କହିଲା ?

ଗୁରୁବାଗ୍ୟ ଖାଲି ଟିକିଏ ମୁରୁକି ହସି ଅଖିଡ଼ୋଳା ପୋଡ଼କୁ
ପହଁରେଇ ନେଇ କହିଲା

—ଉଁ, ଭାରି ଗେରସ୍ତ ହେଇବ । ଅମେ ଖାଲି ନିଆ ଅନିଆ ସବୁ
ତମର ମାନି ଯାଉଥିବ ।

ନଖିଆ ଅନାବାଦି ଅବାଦୀ କରି ଗୁରୁବାଗ୍ରୀ ମନ ଲୁଖି ରୂପ ଦେବାକୁ ପୂର୍ବ ବର୍ଷଟିଏ ଲାଗିଗଲା । ହେଲେ ହାଟି ମାଟିର କୁଡ଼ିଆ ଘରଟିକୁ ସତରେ ଖସେଇ ଅଣିଥିଲା ସ୍ୱର୍ଗ । ଅଉ ଗୁରୁବାଗ୍ରୀ ! ତା' ଅନନ୍ଦ ଦେଖେ କିଏ ! ହସି ହସି ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ସେ ଯେତେବେଳେ ନଖିଆ କବଳରୁ ଖସିଯାଇ, ଗୋବର ଠଟାକେଇଟି କାଶେଇ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ବଲମହିକି ପଳାଏ, ସେ ମଣେ ଯେମିତି ଗତ କିତ ଅସିଛି । ସେ କାହିଁକି ମାନନ୍ତା ନଖିଆର କାରଣ ? ଭାରି ସିଆଣିଆ ସେ, ତାକୁ ଅଉ ଭଗବାନ ଗୋଡ଼ହାତ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି—ଗୋଟାଏ ଲୋକ ଖଟି ଖଟି କଳାକାଠ ପଡ଼ିବ ଅଉ ସେ ଭୁଲକୁଣୀ ପରି ଘର କୋଣରେ ବସିଥିବ । ତା' ହେବ ନାହିଁ ଗୁରୁବାଗ୍ରୀ ଦେଇ, ଯେତକି ହେଲା ସେତକି । ଶି'ରାଏ ଗୋବର ଅଣିଲେ ତ କୋଡ଼ିଏ ଫେରା ଘସି ହେବ—ସେତକିର ଦାମ କଣ ଗୁରୁପଲସା ହେବନାହିଁ ? ଗୋଡ଼ ହାତ ଚକ୍ର ଚକ୍ର ଗୋଟାଏ କୁଡ଼ିଆଣୀ ପଣ କଣ ?

ନଖିଆ ଏବେ ଗୁରୁବାଗ୍ରୀର ଏ ଘରକରଣୀ ପଣ ଦେଖି ଅବା କାବା ହେଇଯାଏ । କୋଉଠୁଁ ସାଧୁଲା ଏତେ ସାଣୁଣା ।

ହସ, ଖୁସ, ସୁଖ, ଶରଧା ଭିତରେ ଗଞ୍ଜିଯାଉଥିଲା ତାଙ୍କର ଯିନ ଗୁଞ୍ଜିକ । କେତେ ମଜା କେତେ ମଉଜର ।

ହେଲେ ନଖିଆ ମନରେ ସବୁବେଳେ ଗୋଟିଏ ଭାବନା ବସା ବାନ୍ଧି ଥାଏ । ସେ ତା' ଗୁରୁବାଗ୍ରୀ ପାଇଁ ସବୁ କରିଛି । ଅଉ କରନାହିଁ କେବଳ ହାତକୁ ରୁପା କାଚ, ବଟଫଳ ହଲେ, ଅଉ ବେକକୁ ଚଇନି ଦି' ସରି । ଯେତେବେଳେ ଗାଁ ଭିତରେ ସେ ହିଅ ବୋହୁଙ୍କ ହାତରେ କାଚ, ବଟଫଳ ଦେଖେ ସେତେବେଳେ

ତା' ପ୍ରାଣରେ କମ୍ପନ ଖେଳିଯାଏ । କେତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁନାହାନ୍ତି
ଏମାନେ ! ଗୁରୁବାଣୀଟି ମୋର ଏତକ ପାଇଲେ ସରଗ ପଶ୍ଚ ପବ୍
ଦିଶନ୍ତା—ଅଉ ମୁହଁରେ ତା'ର ଫୁଟି ଉଠନ୍ତା ସରଗ ହସ ।

ପାଇଟିରୁ ଫେରି ଘରେ ଗୁରୁବାଣୀ ହାତରେ ପିତଳ ଖଡ଼ୁ
ଦେଖି ତା' ମନ ଫିକା ପଡ଼ିଯାଏ । ଦହ ମିହନ୍ତ କର ଯାହା ପାଏ
ସେଥିରୁ ବଳେଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ କାଳ ବଢ଼ିଲେ ବି ଗୁରୁବାଣୀ ହାତରୁ
ସେ ସଜ ବଦଳେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ହେଲେ ଯେମିତି ଇଚ୍ଛା
ସେମିତି ସେ ରୂପା ଅଳଙ୍କାରରେ ଗୁରୁବାଣୀଙ୍କ ସଜେଇ ଗାଁ
ମାଇପଙ୍କ ସମକଳ୍ପ କରିବ । ମନକଥା ମନରେ ଥାଏ । ସୁବଧା
ସୁଯୋଗ ଉଣ୍ଡୁଥାଏ । କାହାର ସାଙ୍ଗ ପାଇଲେ ଦି'ଗୁରୁ ମାସ
ପାଇ ସହରଥରେ ଚାଲି ଆସନ୍ତା । ସତେ ଲୋକ ଏତେ ପଇସା
କମେଇ ଏତେ ଦରବ ବୋହୁଆଣୁଛନ୍ତି, ସେ କ'ଣ ତା ଗୁରୁବାଣୀ
ପାଇଁ ଗର୍ହଣା କେଉଁସଜ କରିପାରନ୍ତା ନାହିଁ ?

ସେଥର ବଣ ସର୍ଦ୍ଦାର ଗାଁକୁ ଆସିଥାଏ । ନେଲିଆ କାମିଜ
ଉପରେ ପାଟିଲା ଗାମୁଛାଟି ତଅ କରି ପକେଇ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ଗଛ
ତଳେ ବସି ତା' ସର୍ଦ୍ଦାରୀ ଜୀବନର ବାହାଦୁରୀ ଗପୁଥାଏ । ବଡ଼
ବାରୁଁ ଅରମ୍ଭ କରି ବଡ଼ ସାହାବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାକୁ କେମିତି ଭଲ
ପାଆନ୍ତି । ସେଥର ଜର୍ମାନୀ ଇଞ୍ଜିନିୟରଟା ଆସି ତା ବିଚକ୍ଷଣ କର୍ମ
ଦକ୍ଷତାକୁ କେମିତି ପାଞ୍ଜିଜଣକ ଆଗରେ ତାରିଫ କଲା—ଗାଁର
ନିଷ୍ଠୁରୀ କେତେଜଣ ବଣ ସର୍ଦ୍ଦାରର ଅନର୍ଗଳି ବକ୍ରତା ଶୁଣି ଯାଉ
ଥାଆନ୍ତି । ନଖିଆ ପାଇଟି ବଢ଼େଇ ଫେରିଲାବେଳେ ବଣ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କୁ
ଗୋଟିଏ ଜୁହାର ହୋଇ ପାଖରେ ବସିଲା । ସର୍ଦ୍ଦାର ହସି ହସି
କହିଲା

—ଆରେ ନଖି ଯେ, କଣ ବାପ ଖବର କ'ଣ ? ଭଲରେ ଅଛୁତ ?

ନଖିଆ କଥା ନହସରେ କହିପକାଇଲି,

—ନାଇଁ ମଉସା, ମୋ ଜୀବନରେ ସୁଖ କାହିଁ ? ସବୁ ଦିନ ତ ନଅଣ୍ଠି ଅଣ୍ଠି, ବେଳକାଳ ଯାହା ପଡ଼ିଛି ସେତେ ରୁଣ୍ଡେଇ ସାଉଁଟି ଆଣିଲେ ତ ସେଟ ପୁରୁନାହିଁ । ଗାଣି ଲାଗିବାକୁ ଦୂରର କଥା । ହେଲେ ମଉସା, ଏତେ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ସୁଦୟା କଲ ଏ ଗରବଟା ପ୍ରତି କ'ଣ ଟିକିଏ କଲେ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ ।

ସର୍ଦ୍ଦାର ତା' ସ୍ଵଭାବ ସୁଲଭ ହସ ଶକ୍ତିକ ହସ କହିଲା ।

—ମୁଁ କଣ କେବେ କାହାକୁ ମନା କରିଛି ଆରେ ନଖି ! ଠାକୁର ସିନା ସପନେଇଲେ ଭୋଗ ଖାଇବେ, ନ ହେଲେ ପୁଝାଣି କୋଉଁ କଲେ ବଲେ ଯାଚି ଦେଇ ଆସିବାରେ ଦେଖିବୁ ?

ନଖିଆ ମନ ଗୋଟାଏ ଅଜଣା ପୁଲକରେ ଦୋହଲି ଉଠିଲା । ସେ ବଣ ସର୍ଦ୍ଦାରର ଗୋଡ଼ ଯୋଡ଼ାକୁ ଧରି ପକାଇ ନୁହେଁ ହୋଇ ପଡ଼ିଯାଇ କହିଲା,

—ମଉସା, ସେଇଟା ମୋର ଅପରାଧ ହେଇଛି । ମୁଁ ଲୋକ ମୁଁ, ଦୋଷ ଧରିବ ନାହିଁ । କହିବ ଯଦି ଏଇଥର ତମ ସାଙ୍ଗରେ,

ବଣ ସର୍ଦ୍ଦାର ନଖିଆ ହାତଧରି ଉଠେଇ ଦେଉ ଦେଉ କହିଲା ।

—ଆରେ ଉଠ ଉଠ—ମୁଁ କ'ଣ ତତେ ମନା କଲି ? ଯା, ଅଜିବ-ବାରେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବାକୁ ତିଆରି ହେବୁ । କଥା ପଦକରେ ତୁ ଗରବଟା ଯଦି ଆଇତି ହେବୁ, ସେଥିରେ କଣ ମୋର ଅଧର୍ମ ହେବ ?

ନଖିଆ ଅନନ୍ଦ ଆଉ ଦେଖେ କିଏ । ମନେ ମନେ ହୁସାବ ଯୋଡ଼ିଲା ସେ । ଖୁବ୍ ବେଶି ହେଲେ ମାସ ଚାରିଟାର କଥା ।

କେଇଟା ଦିନ କଣ ଗୁରୁବାସୀ ଏକଲ ଚଳିପାରିବ ନାହିଁ । ଧାନ, ଗୁଡ଼ଳ ସବୁତ ଘରେ ଅଛି—ହେଲେ ପହିଲେ ପହିଲେ ସେ ମୋଟେ ମଜିବ ନାହିଁ । ହଁ ତାକୁ ଏଣୁ ତେଣୁ କହି ମଙ୍ଗେଇ ଦେବି ଯେ !

ଗୁରୁବାସୀ ବହୁ ବୁଝା ସୁଝାରେ ମଜିଲା ସିନା, କିନ୍ତୁ ସେଇ ମଜିବା ହେଲା ତା' ଜୀବନର କାଳକଣ୍ଠକ । ନଖିଆ ତା' ପାଖରେ ତନିମାସକୁ କରଳ କରି ଯାଇ ଯେତେବେଳେ ପାଞ୍ଚମାସ ଯାଏ ନ ଫେରଲା, ଗୁରୁବାସୀ ଅଉ ଚୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହିପାରିଲା ନାହିଁ । ପରବାସରୁ ଯିଏ ଅସେ ପଚାରେ—ଯିଏ ଯାଏ ତା ହାତରେ ଖବର ଦିଏ । ହେଲେ କାହାର ଠଉଁ ଗୁରୁବାସୀ ନଖିଆ ଖବର ପଦେ ପାଏନା । କିମିତ ସେ କହିବ ? କେମିତି ସେ ଦିନ କାଟିବ ? କି ଉପାୟରେ ଫେରେ ସେ ତା'ର ହଜା ଧନକୁ ଫେରି ଯାଇବ ?

ସଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ବି ସେଇ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ । କେମିତି ସେ ତାଙ୍କ ହଜା ଧନ ଫେରି ଯାଇବେ । ବାପା ସେତେକ ଜାଗା ନଖିଆକୁ ଦାନ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ଯଦର୍ଥ ସେ ଦାନର କିଛିମାନେ ହୁଏନା, ତଥାପି ସେ ଘରଦ୍ୱାର କରି ରହିବି ଯେତେବେଳେ ତାକୁ ସେ ଉଠାଉଛନ୍ତି ଟେକେତେକେ । ତେବେ ଯେମିତି ଇଚ୍ଛା ସେମିତି କୋଠା ଖଣ୍ଡେ କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ଭାରି ଆଗ୍ରହ । ହେଉଛି ଏବେ କେମିତି ! ଏ ପାଖ ମାଟି ଗୁଡ଼ାକରେ ଭଲ ଇଟା ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ବିଶେଷଜ୍ଞ କହିଲେ । ଯୋଉ ମାଟିରେ ଭଲ ଇଟା ହୋଇପାରିବ, ସେ ମାଟିର ଅଧିକାଂଶ ଏଇକ୍ଷଣି ନଖିଆ । ନା—ନା, ତାଙ୍କ ମାଟି ଉପରେ ନଖିଆର କି ଅଧିକାର ଅଛି । ତଥାପି ଘର ଖଣ୍ଡିକ ତା ଅଧିକାର ଜୟଗାନ କରୁଛି । ମାତ୍ର କୋଠା କରିବାକୁ ହେବ । ତେବେ ?

ନଖିଅ ଚକିତ ହୋଇ ଅନେଇଲ, ତା' ହାଟିମାଟି କୁଡ଼ିଆର
କଂକାଳ ଉପରେ ଇଟା ଭୂଟିର ଲେଲିହାନ ଜିଭ ଲହ ଲହ
ହେଉଛି । ସେ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲ ନାହିଁ ।

—କିଏ, କିଏ ସ୍ତ୍ରୀ କଲ ଗୁରୁକାଶ ?

—ତେମେ, ତେମେ ନିଜେ ସ୍ତ୍ରୀ କରତ । ଯେଉଁ ଅନାବାଦୀ କି
ଅବାଦୀ କରିଥିଲ ମୋର ସୁଖ ସୁବିଧା ପାଇଁ, ସେଇ ଅବାଦୀ ଅଜି
ସୁଖି ଅନାବାଦୀ ହେଇଛି । ଅଜ୍ଞ ଥରେ ତାକୁ କ'ଣ ଅବାଦୀ
କରି ପାରିବ ?

—ଏସବୁ ତୁ କିଣ କହୁବୁ ଗୁରୁକାଶ ?

—କିଛି ନୁହେଁ, ଆଗ କହତ ପାରିବ ଅବାଦ କର ଅଉଥରେ ?

—ତୋ' ପାଇଁ ମୁଁ ସବୁ କରି ପାରିବ ।

—ହେଲେ ସେଦିନ ପରି ତମ ବାହୁରେ ଲହୁ ଅଛୁତ ? ମୁଁ କିନ୍ତୁ
ରହାଡ଼ୀଟାକୁ ଅଗଠାକୁ ଅହୁର ଶାଣିଆ କରି ରଖିବି ।

ଓରମାନା ମେଣ୍ଟିଗଲା

କୁହୁଳା ନିଆଁ କୁହୁଳି କୁହୁଳି ହାଉକିନା ଜଳି ଉଠିଲା ପରି, ଶେଷକୁ କଥାଟା ଫୁଟିଆର ହେଇ ପଦାକୁ ବାହାର ପଡ଼ିଲା । କେତେ ନ୍ୟାୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି, ବନ୍ଦୁର ଅବଗୁର ପରେ ମୁଖିଆମାନେ ଠିକଣା କଲେ—ସିଏ ସବୁ ଗେହୁଳାପଣିଆ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଅମେମାନେ ବସି ଥାଉ ଥାଉ ଏମିତିଆ ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ହେବୁ ନାହିଁ । ଆରେ ବାରୁ ନିଆଁକୁ କାନିରେ ଲଢ଼େଇଲେ କି ଲଢ଼େ । ହକ୍ତ ସେଇଦିନ ଅମ ଆଗରେ ଆସି କହି ଥାଆନ୍ତୁ, ମୋ ମାଇପ ଦଉଡ଼ି ଲଗେଇ ମରଣି । ସେଦିନ କୋଉ ବାପର ହେମନ୍ତ ପାଇ, ଫୁଟିକି ମାର, ଦସିଆତଙ୍କ ଆଗରେ ମିଛକୁ ସତ, ସତକୁ ମିଛ କରି କହି ଚାଲିଗଲା 'ଶିବା ମା'ର ବାତ । ବେଳେ ବେଳେ ଧରେ । କାଲି ପାଣି ଗଣିଆରେ ଧଇଲା ଯେ, ସିଏ ସେଇଠି ପଡ଼ି ମରଗଲା ।' ଆରେ ଏଟାକୁ କ'ଣ ମଗର ମୂଲକ କରି ଠଉରେଇଲୁଣି କିରେ । ବରଷା ଆଖିକୁଳି ଦୁଧ ପିଏ, ସିଏ ଭାବେ ଯେ ଜଗନ୍ନାଥରେ ସେଇ ଚାଲିଗଣି, ନାହିଁରେ ବାପ । ଭାଉଁ ବଡ଼ା ଭାଉଁ ବଡ଼ା କେତେ ଅଛନ୍ତି ।

ହୁଳିଆ ବଚର ଯୋଡ଼ହାତ ହୋଇ, ଦରବା ଖଣ୍ଡେ ଦହରେ ପକେଇ, ପସିଆତଙ୍କ ରାୟ ଶୁଣୁଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ କଥା ଉପରେ କଥା କହିବାକୁ ଜିଭରେ ଭାର ବଳ ନ ଥିଲା । ମୁଣ୍ଡଟା ତା'ର ବୁଲୁଥିଲା ଚକପରି । ଦୁର୍ନିଆଟା ତା' ଆଖିକି ଦିଶୁଥିଲା ଇନ୍ଦ୍ରଜାଳ-ମନ ।

ହରି ରାଜତଙ୍କ କଥାରେ ଠୋକ ପକେଇ ନରି ରାଜତେ
ପିକାଟାକୁ ଛେପରେ ନିଉଞ୍ଚ ନିଉଞ୍ଚ କହିଲେ,

—ଏ ଅରକ୍ଷିତ ଗୁଡ଼ାଙ୍କ କଥା ଦେଖ ହୋ ! ମୁଲ୍ ଲାଗିଲେ
ଭାତ ଖାଇବେ । ଅଗକୁ ନାହିଁ କି ପଛକୁ ନାହିଁ । ଏଗୁଡ଼ାକ ଫେରେ
ମାମଲତକାର ବନିଲେଣି । ମାଇକିନିଆଟା ଦଉଡ଼ି ଚେଲେ ମଲା,
ରତାରତ ବାପପୁଅ ଦି'ଟା ମିଳି, ମଡ଼ାଖାଇରେ ପୋଡ଼ି ପକେଇ
ସକାକୁ ଆସି ଉଲେଇ ହେଲେ, କ'ଣ ନା ଶିବାମା ବାତ ରୋଗରେ
ମରଗଲା । ଲମ୍ପଙ୍ଗା ଭଗିଆଟା ଫେରେ ତା' ଭରଫ ହୋଇ ସାଣି
ଦଉରି । ଟୋକାର ଗାଲ ଟିପି ଦେଲେ ଜନମ ଦୁଧ ବାହାର
ଝୁକ । ଭଡ଼ଙ୍ଗ କ'ଣ କମ !

ଭଗବାନ ହରିରାଜତଙ୍କ କଥା ସହୁ ପାରିଲ ନାହିଁ । ଧଉଁକନା
ଠିପଡ଼ି କହିଲା,

—ମୁହଁ ସମ୍ଭାଳି କଥା କୁହ ରାଜତେ । ମଣିଷର ବେଳ ଅବେଳ
ଦିଶନାହିଁ । କିଏ ଅକଳରେ ପଡ଼ି ତୁମକୁ ଡାକିବାକୁ ଗଲେ
ମେ ନିଶ ସାଉଁଲେଇ ନକଲ ଦେଖ । ଖାଲି ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା
ରୁଠେଇଁ । ସେଦିନ ରାତିରେ ହଲିଆ ଯାଇ ନଥିଲା ତମ
ଆରକୁ ? ଆଜି ଏଇ ଠାକୁରାଣୀ ଥାନରେ ବସି ସେଉଁମାନେ
ଡ଼ ବଡ଼ କଥା କହୁଚ, ସେମାନେ ହଲପ କର କୁହତ,
ନଥା ସେଦିନ ରାତିରେ ସଭିଙ୍କ ଦୁଆରେ ଯାଇ ନେହୁର ହୋଇ
ହୁଁ ? ବାରୁମାନଙ୍କ ନିଦରେ ଅଘାତ ଲାଗିବ ବୋଲି କେହୁଡ଼
ଠକ ଘର ଗୁଡ଼ି ପଦାକୁ ଆସିଲ ନାହିଁ । ବଚରର ସ୍ତ୍ରୀଟା ପାଣି
ମାଗରାରେ ପଡ଼ି ଡହଲ ବକଲ ହେଉଥିଲା । ପୁଅ ତା'ର

ଭରସା ହେଲନାହିଁ । ଅଜି ଖାଲି ନିଶି ହଲେଇ, ଭୁରୁଡ଼ି ମାରି
ଚବିଶି ପଲିଆ କଥା କହିଲେ ଚଳିବ ?

ସଭାଟା ଯାକର ଲୋକେ ମଉନ ହୋଇଗଲେ । ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର,
ନରଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର, ଅଇଶ୍ୟୁ ଦାସ, ସପନା ଅଜା ହେଉକାଳ ଅଖିରୁ ନିଆଁ
ଝଟକୁ ଥିଲା—ଏ; ଭଗିଆ ଫେରେ ଗୋଟାଏ ମଣିଷ ପାଲଟି
ଗଲଣି । କାନ କାଟିଲେ ବଚନ ବାହାରୁ ନଥିଲା । ଅଜି ଦି
ହରପ ପାଠ ପଢ଼ି ଆସି ଭତଙ୍ଗ କାନ୍ଦୁଛି । ଶୁଣିପୁଅ ଅ'ନ୍ତାଟା
ଫେରେ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ କଥା କହି ଚାଲିଯିବ ଆମ ଆଗରେ ।

ସପନା ଅଜା ଚାଲିଗଲେ କା ଦେଖିଲେ, ମାମଲୁଟା ବାଙ୍କ
ମୋଡ଼ଲଣି । କଥାଟାକୁ ଅଉ ଗୋଟାଏ ବାଙ୍କକୁ ତଡ଼ି ନଦେଲେ
ଫଳ ଭଲ ହେବନାହିଁ । ସେ ସଭାକୁ ଅମେଇ କହିଲେ,—ବୁଲେଇ
ବାପ ଭଗି ! ମାମଲୁଟ ଏମିତି ଦୁବନାହିଁ । ତମେ ପିଲୁଲେକ ।
ତାତଲା ଲହୁ ଟବ ଗବ ହୋଇ ଫୁଟୁଛି । ଅମର ମାମଲୁଟ କର
କର ଆସି ବାଳ ପାରିଲା । ଏଇ ଠାକୁରାଣୀ ଆନରେ ଗାଁର କେତେ
ଗୁରୁତର କଥା ମୁଁ ଗାଏବ୍ କରି ଦେଇଛି । କେତେ ଭକ୍ତଜା ଘର
ବସେଇଛି । ଟିକିଏ ଚୈର୍ଯ୍ୟଧର । ହଲିଆର ଏ କିକା କଥାଟାୟେ !
ନାହିଁ ମାଇପ ଡା'ର ରସି ଦେଇ ମରଛି । ଜୀବନ ବକଳରେ
ବଚସ କହୁଛି ବାତ ରୋଗରେ ମରଗଲା । ମୁଁ କ'ଣ ଅଉ ସେ
କଥା ବୁଝୁନେଇଁ ! ତେବେ ଏଇ ଗୁରୁ କଥାଟା ପାରି ଏତେ ଗୋଳ
ଘାଣ୍ଟି କାହିଁକି ? କଥାଟା ଭଉଯାଇ ସରକାଶ ଘରେ ହୁଅନ୍ତି
ସେତେବେଳେ ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା ନାଲି ପଗଡ଼ିଆ ଚୁଟି ଆସିବେ
ସେଉଁ ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା ଟଣାହୋଇ ଯିବ । ତା' ଆଗରୁ ସବୁ ଏଇ
ଓମଶ୍ରମାଣ୍ଡ କରିଦେଲେ, ସୁରୁଖୁରୁରେ ତ ସବୁ ଚୁଟିଯିବ ।

ଭଗବାନ ବୁଝିଲ କଥା ନହସରେ ସପନା ଅଜା ଗୋଟାଏ
ଗୁରୁତର କଥାକୁ ଚପା ପଟେକଳ ଦେଇ ଯାଉଛି । କହିଲା,

—କିନ୍ତୁ ତମେ ସିନା ବସ୍ତାସ କରିବ ନାହିଁ ସପନା ଅଜା ! ମୁଁ
ପରା ଦି' ଅଖିରେ ଦେଖିଛି । ହଳିଆ ଭାରି ମତେ ନିଜେ ଡାକି
ନେଇ ଯାଇଥିଲା । ଶିବାମା ସେତେବେଳକୁ ଯୋଗସା ହୁଡ଼ାରେ
ପଡ଼ି ଛିଟ ପଟ ହେଉଛି । ମୁଁ ଅଉ ହଳିଆ ଭାରି ଦହେଁ ଟେକାଟେକି
କରି ଘର ଭିତରକୁ ଅଣିଲି । ଅଧଘଣ୍ଟା ପରେ ଜୀବନ ଗୁଡ଼ିଗଲା ।
ସପନା ଅଜା କହିଲେ,

—ତୁ ବୁଝିନୁ ଭଗବାନ । ହଳିଆ ଭାରି ଚାଲି ଲୋକ । ମାଇପ
ବେକରୁ ଦଉଡ଼ି କାଟି ଯୋଗସା ତୁଠରେ ଶୋଇ ପକେଇଛି ।
ପେଷୁ ଆଜ ପେଷି ବୁଝିବାକୁ ତୋ'ର ସାମର୍ଥ୍ୟ କାହିଁ ? ତୋ' ଘର-
ପାଖ ପଡ଼ିଣା ଗୋବିନ୍ଦ ନାଆକକୁ ପଚାରୁନାହିଁ । କିରେ ଗୋବିନ୍ଦ !
କ'ଣ ଦେଖିବୁ ଏ ଧର୍ମ ଆନରେ ସତ ସତ କହିଯା ।

ଗୋବିନ୍ଦ କହିବାକୁ ଥା ଥା ମା ମା ହେଉଥିଲା । ହୁରି
ସଉତେ ଡିମା ଡିମା ଅଖି କାଢି ଗୋବିନ୍ଦ ନାଆକ ଅଡ଼କୁ
ଅନାଇଲେ ।

ସପନାଅଜା କହିଲେ—କହିଯା, କହିଯା, ଅଟକିଲୁ କାହିଁକି ?

ଗୋବିନ୍ଦ ନାଆକ ଗଲା ଖଙ୍କାର କହିଲା,

—ମିଛ ମୁଁ କହିବି ନାହିଁ, ପଞ୍ଚି ପଉମେଶ୍ୱର ବସିଛନ୍ତି । ଦେବତା
ଥାଲ । କା' ନାଁରେ ଉଡ଼େଇ ବୁଡ଼େଇ କହିବାରୁ କି ମିଳିବ
ମତେ । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଖାଇସାର ଶୋଇବାକୁ ଯାଉଥିଲି ।
ଧନିଆ ମା' ଧୂଆଁ ପତରରୁ କାତରା ବକଟେ ଛଡ଼େଇ ପିକା
ବନେଇବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଗିଁ ଗିଁ ଶବଦ ଶୁଣି

ମତେ ଡାକ ପକେଇଲ । ମୁଁ ଉଠିଯାଇ ଜଳା କବାଟି ବାଟେ ଅନେଇ ଦେଖିଲି ହଳିଆ ଓର ଓପରେ ରଢି ଦାଆଟାଏ ଧର କ'ଣ ଗୋଟାଏ କାଟୁଛି । ଭୁଞ୍ଜନା କ'ଣ ଗୋଟାଏ ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ କବାଟ ଅଡ଼େଇ ବାରିପିଣ୍ଡା ପାଖରେ ଛୁଡ଼ାହେଇ ଦେଖିଲି, ହଳିଆ ତା' ମାଇପକୁ କାନ୍ଧରେ ପକେଇ ପୋଖରୀ ଦୁଗ୍ଧ ଅଡ଼କୁ ଦଉଡ଼ୁଛି । ଜାଣିଲି, ମରମେ ମରମେ ରହିଲି । ସାଇପଡ଼ିଣା କଥା, ଅଜି ତମର ଜାଲି ଅମର ଲାଗି ରହିଛି । ପାଣି କାନରେ ପକେଇ କି ଲାଭ । ମୁଁ ତ ଅଜି ଜାଣି ନଥିଲି ସେ ଗାଆଁ ଭାଇଙ୍କୁ ହେଣ୍ଟିଦେବ ବୋଲି ।

ହଳିଆ ଯୋଡ଼ହାତ ହୋଇ କହିଲା,

—ମିଛକଥା ସାଆନ୍ତେ, ନିପଟ ମିଛକଥା । ଆରେ ଗୋବିନ୍ଦ ତୁ କିମିତ ସ୍ତ୍ରୀ କହୁଛୁରେ, ଧରମ ତତେ ସହିବ ? ପରକୁ ଉଡ଼େଇ ବୁଡ଼େଇ ଦେଇ କି ଲାଭ ପାଇବୁ ।

ଗୋବିନ୍ଦ କଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା, ସପନା ଅଜା ତାକୁ ଧମେଇ ଦେଇ କହିଲେ,

—ଥାଉ ଥାଉ । ତୁଇ ଏକା ଭାରି ସତଅଟା, ଗାଆଁ ଗୋଟାକ ମିଛୁଆ ହୋଇଗଲେ । ଶୁଣିଲୁ ଭଗବାନ, ସର୍ପୀ ସାବୁତାକୁ ବି ଫାଙ୍କ ଉଡ଼େଇ ଦେବାକୁ ବସିଛି । ଭଲରେ ଭଲରେ କହୁଛି କଥାଟାକୁ ଗାଆଁରେ ଗାଆଁରେ ମେଣ୍ଟାମେଣ୍ଟି କରିଦେବ, ନୋଇଲେ କୋଟ କଚେରାକି ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଗୋଡ଼ରୁ ଦଣି ଛୁଣ୍ଟିଯିବ ।

ଭଗବାନ ଟିକିଏ ସ୍ତବିଯାଇ କହିଲା,

—ତେବେ ହଳିଆ ଭାଇକି କ'ଣ କରିବାକୁ କହୁଛୁ ସାପ୍ ସାପ୍ ଖୋଲି କହି ଦଉନା ? ସିଏତ ଟାଁ ଭାଇଙ୍କ କଥାରୁ ବାହାରି ଯିବାକୁ କହିନାହିଁ ।

ହରିସଞ୍ଜତ କହିଲେ,

—ହଁ, ଏତେବେଳକେ ଯେ ବାଟକୁ ଆସିଲା । ସେତେବେଳେ ତ ଏଇ ଏତକ ମାନି ନେଇଥିଲେ ମାମଲତ ଫଏସଲା ହେଇ-
ସାରନ୍ତାଣି । କିହେ ସପନୀ, ହଲିଆ ବିରସ ଗରିବ ଲୋକ; ମୁଲ୍
ଲଢ଼ିଲେ ଭ୍ରାତ ଖାଏ । ତା' ଶକ୍ୟକୁ ଅନେଇ ଗୋଟାକିଛି ଫଏ-
ସଲା କରନ୍ତି ।

ସପନୀ ଅଜା ଗୁମ୍ ହେଇ ଟିକିଏ ବସିଲେ । ତାଙ୍କ ପାକଳ
ମୁଣ୍ଡଟା ଭିତରେ ହଲିଆ ମାମଲାଟା ମୀମାଂସା ହେଇ ପାରୁ ନ
ଥିଲା । ସେ ବାଟ ଖୋଜୁଥିଲେ, କେଉଁ ଓଷଦ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ
ଠିକ୍ କାଟୁକରିବ । ପଞ୍ଚୁଆଡ଼ ବି ଖୁସ୍ ହେବେ, ଅଫିମଖିଆ ଖର୍ଚ୍ଚଟା
ବି ଉଠିଯିବ । ନରି ସଞ୍ଜତ କାନ ପାଖରେ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍କି କ'ଣ ଦି'
ଗୁରି ପଦ କହି ଆରମ୍ଭ କଲେ,

—ହଁ, ହଲଧର, ଆମେ ଜାଣୁରୁ ତେମେ ପଞ୍ଚୁଆଡ଼ଙ୍କ ଦାସୀ
ମେଣ୍ଟେଇବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହବ । ତଥାପି ପାଞ୍ଚି ଭାଇଙ୍କ ଆଖଡ଼ା
ଅନିଆ କରିବ, ଅପଯଶ ଅର୍ଜିବ, ଗାଆଁ ନାଁ ବଦନାମ କରେଇବ,
ଏ ସବୁକୁ ବିଗୁରି ଉଗୁରି ଦେଖିଲୁ ଯେ, ଠାକୁରଣୀଙ୍କ ଗାଦୀ
ପାଇଁ କୋଡ଼ିଏଟି ଟଙ୍କା ଦେଲେ କଥାଟାକୁ ଆମେ ଘୋଡ଼ାଇ
ଦାବୁଁ ।

ହଲଧର ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ତା' ମୁଣ୍ଡରେ ସତେକି ତେନ୍ତୁଲିଆ
ବଗ୍ଗିଟାଏ ପଶି କାମୁଡ଼ିଛି । କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ତ ଦୂରର କଥା, ସକାଳୁ
ସଞ୍ଜିଯାଏ ପିଟିଲେ କୋଡ଼ିଏଟି ପଇସା ବି ତା' ଖୋସଣୀରୁ
ବାହାରିବ ନାହିଁ । ତା' ଉପରେ ପୁଣି ମିଛ କଥାଟାକୁ ମୋଟା କରି
ସାକ୍ଷୀ ସାବୁତା ସଜେଇ, ତାକୁ ଫାନ୍ଦରେ ପକେଇବାକୁ ବସିବନ୍ତି ।
ମନ ଭିତରେ କିଏ ସତେକି ତା'ର ନିଆଁ ହୁଲାଏ ଜାଲି ଦେଲା ।

ନା ନା ସେ ପଞ୍ଚୁଅତିକ କଥା ମାନବ ନାହିଁ । ଏମାନେ ନ୍ୟାୟ
ବିଚାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମିଛକୁ ସତ, ସତକୁ ମିଛ କରାବାରେ
ସେହି ମାନବର ଏତେ ଟିକିଏ ଓଲଟ୍ ବଲମ ହୁଏ ନାହିଁ, ତାଙ୍କ
କଥା ସେ ଶୁଣିବ କାହିଁକି ? ଅପଣା କରମ ଅଦର ଘରେ ବସିବା
ଯାହା ଯେତେବେଳେ ହେବ ଦେଖାଯିବ । ତୁମ ଉଠି ପଡ଼ି କହିଲୁ,
—ମୁଁ ଏ ସବୁ ଅବିଚାର ମାନବ ନାହିଁ । ତମେ ସବୁ ମେଣ୍ଟି ବାଜି
ମତେ ଫାଦରେ ପକେଇବାକୁ ଚାହୁଁଛ । ମୁଁ ତମମାନଙ୍କ କଥା
ଶୁଣିବି ନାହିଁ, କରମରେ ଯାହାଧିକ, ହେବ ।

ହଲିଆ ଗୁଲିଗଲୁ, ସଭା ଗୋଟାକର ମୁଣ୍ଡିଆମାନଙ୍କ ନାକ-
ନିଶି ତଳକୁ କରି ଦେଇ । ସେ ଯା ସହନ୍ତେ କିପରି ! ବଇଁଶୀ
ମଳିକ ଚଉକାଦାର ବସି ବସି ସବୁ ଶୁଣୁ ଥିଲୁ । ନର ସ୍ଵଭାବ ତାକୁ
ତାକି କହିଲେ,

—ଶୁଣିଲୁ ବଇଁଶୀ, ଏଣିକି ତୋ' ଦେଖିଲୁ କାମ କର, ଗାଆଁ
ଯାକ ତ ସମସ୍ତେ ସାଥୀ ଅଛନ୍ତି । ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସବୁ କହିବେ ।
ହଲିଆ ଫେରେ ଗୋଟାଏ ମଣିଷ ହେଲଣି, ସିଏ ଏଠି ଯିବୁ-
ପରମେଶ୍ଵରଙ୍କୁ ଫାଙ୍କି ଦେଇ ଗୁଲିଯିବ ।

ସଭା ମଉଳି ପଡ଼ିଲୁ । ରାତି ସେତେବେଳକୁ ଛ'ଘଣ୍ଟି । ସମସ୍ତେ
ସେ ଯାହା ଘରକୁ ଲେଉଟି ଗଲେ । ଯେମିତି ଗୋଟିଏ ଅଶାନ୍ତ
ଝଡ଼ ବହୁଥିଲା ସେ ଠାକୁରାଣୀ ଆନଟାରେ ।

+ + + +

ସକାଳ ହେଉ ନ ହେଉଣୁ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଦେଖା ଦେଲେ ଦି'
ଗୁରୁ ଜଣ ନାଲି ପଗଡ଼ିଆ । ହର ସ୍ଵଭାବ ଖୁସି ହେଲେ । ସପନ

ଅକା ସେମାନଙ୍କୁ ପାଶେଟି ଆଣିଲେ । ନର ରାଜତେ ଆଗେ ଅଗେ
ଗୁଲିଲେ ହଳିଆ ଘର ଆଡକୁ ।

କବାଟ ଫିଟିନାଇଁ, ଗାଈ ବାହୁରା ବାହାରି ନାହାନ୍ତି । ଘରଟା
ପିମିତ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି ।

ଡାକିଲେ ଡାକେ, ଦି' ଡାକେ, ଭନି ଡାକେ । ବାହାରି
ସୋଢ଼ ଶବଦ ନାହିଁ ।

ହରି ରାଜତେ କହିଲେ,

—ଶଳାଟା କ'ଣ କମ୍ ମଗର କା । ଚୋର, ଫେରେ, ଚୋର
ଉପରେ ହେମାଯୋର । ଆରେ ହଳିଆ, ଫୁଲିପି ବାବୁ ଅସିବନ୍ତି,
ତୋ'ର କ'ଣ ଗର୍ଜି ଭାଙ୍ଗିବ ନାହିଁ ?

ହଳିଆ କବାଟ ଫିଟେଇଲା ନାହିଁ । ପୋଲିସ୍ ଫୁକୁମ୍ ଦେଲେ
କବାଟ ଭାଙ୍ଗିବା ପାଇଁ । କବାଟ ଭଙ୍ଗା ହେଲା । ଭିତରକୁ ପଶି
ଦେଖିଲେ—ହଳିଆ ଚୁଲୁଟି ଖଣ୍ଡେ ରସିରେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖି
କପାଳକୁ ଉଠିଗଲା । ପୋଲିସ୍ ପଛକୁ ଫେରି ଅନେଇଲେ, ଅଧେ
ଲୋକ ପଲେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଖାଲି ମୁଖିଆ ମୁଖିଆ କେଇଜଣ ବଲ୍
ବଲ୍ କରି ହଳିଆର ମୃତ ଦେହଟାକୁ ଅନେଇଛନ୍ତି ।

ଭୋକ

ଫୁଲଛୁଆଁ ନୀଳ ଅକାଶରେ ଗୁନ୍ଧ ଉଠିବ । ଭୂଇଁ ତଳେ ଫୁଣ୍ଟି
କେନ୍ଦ୍ରର ଉପରେ ରୁପେଲ୍ ଲହରୀର ଝର ଝରୁଣ । ଧାନ ଶିଖାର
ସଂଘର୍ଷ ସୃଷ୍ଟି କରୁଣି ଏକ ଅଭିନବ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଶବ୍ଦ ।

ରତ ତନି ସହର । ନିର୍ଜ୍ଜନ ପ୍ରାନ୍ତର ଭିତରେ ଦୁଇଟି ଛୁପା
ମୁଢ଼ି ଅସ୍ପଷ୍ଟ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଗେଇଚନ୍ତି ଅଗୁଆ ଦୁନିଆର
ସଇନ ପରି ।

ନଈ କୂଳ । ସେଇଠି ଅଟକି ଗଲେ ଛୁପାମୁଢ଼ି ଦୁଇଟି । ଭସ
ନଈରେ ଚପଳ ପବନ ନୀଚ କରୁଥିଲା କଳ କଳ ଗୀତ : ଗାଇ ।

—ଛୁ ସେଇନ୍ତି । ଏମିତି ଉଠିଆ ପଣ କଲେ ଚଳିବ, କହନି ?
ସବୁଦିନତ ମୁଁ ଆଉ ତୋର ଅଞ୍ଚଳ ନିପୁ ହେଇ ରହି ପାରିବି ନାହିଁ ।

କୋହ ଉଠୁଥିଲା ସେଇନ୍ତିର । ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ସେକିବାକୁ
ଯାଇ କହିଲା,

—ସବୁ ଚଳିବ ପୁଣି କିଛି ଚଳିବ ନାହିଁ ।

—ଫେର୍ ସେଇ ଏକାକିନ୍ଦ ସେଇନ୍ତି ! ଦେଖୁରୁ ଘରେ ମାଲିଆ
ଟିକିଏ ନାହିଁ ଦିହରେ ଲଗେଇବାକୁ । ମୁଣ୍ଡିବାଳ ତୋର
ଝୋଟୁଁ ବଳି ଗଲଣି । ବେଳେ ଚୁଲ୍ ଜଳିଲେ ଆଉ ବେଳେ
ଚୁଲିକି ନୁଣ୍ଡା ଯାଉନି । ତେବେ ବି ତୋର ଏକା ଜିନ୍ଦ୍ । ବରଫୁ
କହିଲା ସେଇନ୍ତି ଅଖିରୁ ଲହ ପୋଛି ଦେଉ ଦେଉ ।

ଅଦୂରରେ ଚାଲିଆ ଘରଟି ଯେମିତି ଲୁଚି ଲୁଚି ସବୁକଥା ଶୁଣୁଥିଲା । ହୁଏତ ଅଦୂର କେତେ ତରୁଣ ତରୁଣୀଙ୍କର କୋହ ସେ ଶୁଣିଥିବ । ସେଇ ଜାଣି କୁଡ଼ିଆଟି ବୁକୁ ଉପରେ କେତେ ଯିତ୍ନ କଟିଗଲାଣି । ନିର୍ମୀତା ତା'ର କେଉଁ କାଳରୁ ହୁଏତ ତା'ର ମାୟା ମୋହ ତୁଟେଇ ବଦାହେଇ ଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ ସେ ଏ ଯାଏ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ରହିଛି । ନୂଆ ଦୁନିଆର ରଙ୍ଗଭଙ୍ଗ ଦେଖି ସେ ଆବା କାବା ହେଉଛି ।

ସେରନ୍ଧ୍ର ବରଝା ଗୁଡ଼ି ଉପରୁ ଓଦା ମୁହଁଟାକୁ ଉଠେଇ ବାଜଣିଆ କଣ୍ଠରେ କହିଲା,

—ଅମର ଏଇ କୁଡ଼ିଆ ଘର ଚାରିପଟେ ମା'ଲକ୍ଷ୍ମୀଖେଳ କରୁଛନ୍ତି । ଧନ ଉତ୍ତାର ଅମର ଦୁଆରେ ମୁକୁଳା ହେଇ ପଡ଼ିଛି । ତଥାପି ତମେ ଧାଇଁ ଯିବାକୁ ବସିବ ଦୂର ଦେଶକୁ ।

—ବାଇଆଣୀଟା ମୋର ! ଅମର କୁଡ଼ିଆ ଚାରିପଟେ ମା' ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବିରାଜମାନ କଲେ ତ ଅମର ଦୁଃଖ ଦୂର୍ଯ୍ୟବ ନାହିଁ । ଅମ ପେଟ ତ ପୂରିବ ନାହିଁ । ବଢ଼ିଆ ସେରନ୍ଧ୍ରରେ ନୁଖୁର ବାଳ କେରକରେ ଆଙ୍ଗୁଳି ଚଳଉ ଚଳଉ କହିଲା,

—ପେଟ ପୁରୁ ନ ପୁରୁ, ବୁଲି ଜଳୁ ନ ଜଳୁ । ତନି ବଖତରେ ବଖତେ ଲୁଣି ଲଙ୍କା ଖାଇ ପେଟ ମୁନ୍ଦାଏ ଯିବ ମୁଁ ଯେଉଁ ସୁଅଦ ପାଉଛି, ତମେ ଆଖିଆରୁ ଚାଲିଗଲେ ହଜାରେ ଶିଶୁ ସୁଖରେ ବ ମୋ ମନ ମାନିବନି । ନା ତମେ ଯାଅନି, ମୋ ରାଣ ତ । ସେରନ୍ଧ୍ର ବରଝା ଗୁଡ଼ି ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ଫୁଲି ଫୁଲି କାନ୍ଦୁ ଉଠିଲା ।

ଜହ୍ନ ସେମିତି ହସୁଥିଲା । ପବନ ସେମିତି ନାଚୁଥିଲା । ଲହରୀ ମାଳ ସେମିତି ଘୋଡ଼ ଦଉଡ଼ି ଖେଳୁଥିଲେ । କେହି ଏ ନିଶ୍ଚୟ

ପକ୍ଷୀ-ପକ୍ଷିଣୀ ଦୁଇଟି ପାଇଁ ଅଖିରୁ ଲହ ବନ୍ଦୁଏ ଗଡ଼ଉ ନ ଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ଯେମିତି ନିଜଦିନ ଏହିପରି କେତେ ଘଟଣା ଅଙ୍ଗ ନିଭେଇ ପାଷାଣଠୁଁ ଅହୁରି ଟାଣ ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି ।

“ସ୍ତ୍ରୀମାନୀ ପାଖରୁ ଚାଲିଯିବେ ।” ସେବନ୍ତି ଅନ୍ତରରେ ପ୍ରକଳ ହେଉ ଉଠିବ । ଅସୀମ ସାଗର ମଝିରେ ନଙ୍ଗରଘ୍ନାନ ପୋତ ହେଉରେ ପଡ଼ିଥିବା ଭଳି ତା’ ଅନ୍ତର ଦୋହଲୁଛି । ନା, ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରଞ୍ଜା କରିବ ନାହିଁ । କେତେ-ବେଳେ କେଉଁ କଥା । ହାନୀ ଲାଭ, ଦହ ମୃଣ୍ଣ ଅଛି । ଅଶ୍ରୁର ଚକ୍ରିର ସେମାନେ; ବିଦେଶ ଭୁଇଁରେ କିଏ ସାହା ଭରସା ହେବ ?

— ଦେଖ୍ ସେବନ୍ତି, ବେଳ ଗଞ୍ଜ ଯାଉଛି । ଉତ୍ତର ହେଇ ଯାଉଛି । ରାତି ପାହୁଗଲେ ଅନୁକୁଳ ପେଶୁଅଖିଅ ହେଇଯିବ । ତୁ ଲେଉଟି ଯା’ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଆଉ ଗୋଳା କରନା । ମୁଁ ତୋ ଶୁଖିଲା ମୁହଁରେ ହସ ଚହଟେଇ ମାସ ଚାରିଟା ପରେ ବାହୁଡ଼ି ଆସିବି ଯେ ! ଯା’ ତୁ । ସୁମ ଅପାକୁ କହିଛି ସେ ତୋ ତତ୍ତ୍ୱ ନେଉଥିବ । ଘରର ହାନି ଲାଭ ବୁଝାସୁଝା କରୁଥିବ ।

ସେବନ୍ତି ଲୋଟିପଡ଼ିଲା କରଞ୍ଜା ପାଦ ତଳେ । ଅଖି ଲହରେ ତନ୍ତେଇ ଦେଲା ତା’ ପାଦ ଯୋଡ଼ିକୁ । ଥରଲା କଣ୍ଠରେ କହିଲା,

— ଦେଖୁତ ଧାନ କିଅଗ୍ନି କେମିତି ଗୁଡ଼ିଫୁଲେଇ ନାବୁଛି ?

— ଥରେ ପା’ କହିଲି ସେ ପରର । ମୋର ଦୁଆରେ ସୁନା ଖଣି ଦେଖି ମୁଁ ଡହଲି ବିକଳ ହେଲେ ବି ପାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଭୋକିଲା ମଣିଷ ମୁହଁରୁ ବଢ଼ା ହୃତ ଛଡ଼େଇ ନେଲାପରି, କାଲି ସକାଳେ ସେମାନେ ଧାନ କିଅଗ୍ନିକି ସଫା କରିଦେବେ । ଅମ

କୁଡ଼ିଆ ବକଟକ ସେମିତି ନିଶ୍ଚିତରେ ପଢ଼ିଥିବ । ଆମ ଭୋକିଲି
ପେଟ ସେମିତି ଆଉଟି ପାଉଟି ହେଉଥିବ । କେହି ଶୁଣିବେ ନାହିଁ
କି କେହି ଜାଣିବେ ନାହିଁ ।

ସେଇଦିନ କେବଳ କୋହ ଉଠୁଥିଲା ।

ଗୋଟିଏ ଗୁମ୍ଫାମୁଖି ଧୀରେ ଶିଥିଲ ବନ୍ଦନରୁ ମୁକ୍ତ ହେଇ
ଦୁରେଇ ଯାଉଥିଲା ଦୁରକୁ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୁମ୍ଫା ମୁଖି ବୁକୁଫଟା ବେଦନା ଦେଇ
ବ୍ୟଥା ପଦରେ ଜୀର୍ଣ୍ଣ କୁଡ଼ିଆର ତାଟି ଆଡ଼େଇ ଭିତରକୁ ପଶିଲା ।
ନିଃସଙ୍ଗ, ଶୂନ୍ୟ । ସତେ ସେମିତି ସରଳି ଚାଲି ମୁଁଠାକ ଯୋଗୀ
ଥାଳରେ ଓଜାଡ଼ ଦେଇ ଆସିବ ।

ସେତକେଳି ଯାଏ ନୀଳ ଆକାଶରେ ଚାନ୍ଦ ଡୁବି ନ ଥିଲା ।
ଭାସ କେଦାରରୁ ଉଠି ନ ଥିଲା ମର୍ମିରତ ସଙ୍ଗୀତ ।

ବେନାମୀ

ଦୁମ୍ଭକା ମେଘର ଦୁମ୍ଭକା ରଞ୍ଜରେ ଯେତେ ବେଳେ ଶ୍ୟା ଦାଣ୍ଡ
ଉଛୁଳି ପଡୁଥିଲା, ଘର ଘରକେ ତାଟି କବାଟ ଖୋଲି ଯାଇଥିଲା
ଘଡ଼ ଘଡ଼ି ଚଡ଼ ଚଢ଼ି ନାଦରେ କୋଳର ପିଲା ମା କୁ ଯାବୁଡ଼ି
ଧରୁଥିଲା, ସେତେବେଳେ ପଇତା ସାଇ ରୁକୁଣୀ ନାନୀର ହାନ
କୋହୁ ଦହ ଦୁଃଖ ପାଉଥିଲା । ବଡ଼ ବୋହୂଟା ତିନି ଅଲଗା ହେଇ
ସାନ ପୁଅ କୁସୁନିଆଁ ଠାକୁ କୋଳରେ ଯାକି ଧରି ତଳି ଘର
ଓଲିଆ ଭାରି ଉପରେ କନ୍ଧାଟା ବଛେଇ ଦେଇ ମିଛୁଟାରେ କୁନ୍ଧା-
ଉଥିଲା ଶୋଇ ଶୋଇ । ଶାଶୁ ବୁଢ଼ୀ ବଗୁସ୍ ସାନ ବୋହୂଟି ପାଖେ
ଜଗି ବସି, ତା' ବକଳ ଗଞ୍ଜଣା ସହି ନ ପାରି ତକା ପାରିଥିଲା,
—ଶୁଣ ଦାସ ଝୁଅ, ଏଣେ ଟିକିଏ ଅ' ଭଲ । ଦେଖୁଛୁ ସାନ-
କା ଠା ଦୁଃଖ ପାଉଛି, ମେଘ ପବନର ଦାଉଁଘାତିଆ ବାଦ
ବେଳେ ତୁ କି ଓରମାନା ମେଣ୍ଟେଇଲୁ । ହେଲେ ବଡ଼ ବୋହୂ
କାନରେ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଏ ବାଟେ ପଶି ସେ ବାଟେ ବାହାର
ଯାଉଥାଏ । ଶାଶୁ ବଗୁସ୍ ମୁଣ୍ଡ କୋଡ଼ି ହେଇ କଣ୍ଠ ଦରଜ ହେବା
ଛଡ଼ା ଅଉ କିଛି ଫଳ ଫଳିଲା ନାହିଁ । ପୁଅ ଦ'ଟାଯାକ ତ ସବୁ
ଦାନ ବିଦେଶୀଆ । କପାଳକୁ ଏଡ଼େ ଶୁମାଣୀ ବଡ଼ ବୋହୂଟା
କୁଟିଲା ଯେ, କୁଟା ଖଣ୍ଡକତ ଦ'ଖଣ୍ଡ କରକ ନାହିଁ, ଫେରେ
ବାଦରୁ ସି'ରାଏ ପେଟରେ ପୁରେଇଛି ।

ରାତି ସେତେବେଳକୁ ପହରକରୁ ବଳିଗଲାଣି । ଶାଶୁ ବୁଢ଼ୀ
ବଗୁସ୍ ଅଉ କିଛି ବାଟେ ନ ପାଇ ମେଘରେ ତନ୍ତୁ ତନ୍ତୁ ଯାଇ

ପଡ଼ିଣା ଘର କବାଟରେ ହାତ ମାରିଲା । କେହି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ଶେଷକୁ ଆଉ କିଛି ବାଟ ନ ପାଇ ଏଡ଼େ ପାଟି କରି କହିଲା, —ସାନ ବୋହୂର କଣ ପିଲା ପିଲ ହେବ ସେ, ସେ ମୟୂର ପରି ଘରେ ଗଢ଼ୁଛି, ଏ ଅବେଳରେ ତୁମେ ସବୁ କେହି ସାହା ନ' ହେଲେ ଅଡ଼ିଣା ପଡ଼ିଣା ହେଇ ଆଉ କ'ଣ କରିବ ?

ହେଲେ ଅରଣ୍ୟ ରୋଦନ-ସାର ହେଲା । ଏ ଯୋଡ଼ ପାଗ, ଏ ସେଉଁ ବେଳ, କା' ମୁଗ ଭାସି ଯାଉଛି ସେ ନ'ଗଲେ ନରଲେ । ବୁଢ଼ା ବଗୁରା ଗୋଟି ପଣ ଅରୁ ଆସ, ଗୋଡ଼ ହାତ କୋହୁଲ ମାରି ନେଲାଣି । ପାଟିଠାଉ ଠାଉ ବାଜିଲାଣି, ବଜୁଳି ପଛକୁ ଘଡ଼ ଘଡ଼ ମଣିଷ କଲିଜାକୁ ଶୀତଳ କରି ଦେଉଛି । ବୋହୂଟାର ଅବସ୍ଥା ତହୁଁ ବଳି । କ'ଣ କରିବ ? କାହାକୁ ଡ଼ାକିବ ସେ ଏ ଅବେଳରେ ? ମେଙ୍କି ଅପା ଶୁକ୍ରଣୀ ଘର ଗାଁ ସେ ମୁଣ୍ଡକୁ । ଯିବାକୁ ଶକ୍ୟ ନାହିଁ । ତଥାପି ବୁଢ଼ା ଗୋଡ଼ ବଢ଼ାଇଲା । ଏ ପାକଲି ବାଳରେ ବି ତା ଦୁଃଖ ମେଣ୍ଟିଲା ନାହିଁ । ଯୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ା ପୁଅ ଯୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ା ବୋହୂ ଥାଇ ତା'ର କ'ଣ କରିବେ ?

ବଗୁରା ମେଙ୍କି ଅପା ! କି ଘଡ଼ମୁଲରେ ତା'ର ଜନ୍ମ କେଜାଣି, ତା'ପରି ପରତ୍ନପକାଣ କିଏ ହେବ ? ଗାଁ ଯାକର ସେ ଅପା, ବାପର ଅପା, ପୁଅର ଅପା, ମାମୁଁର ଅପା, ଦାଦାଈର ଅପା । ସେ ଡାକଟା ସେମିତି ସାବୁ-ଜମାନ । ଲୋକଟାବି ସେମିତି ସମସ୍ତଙ୍କର । ତା ତନି କୁଳରେ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଅପରର ପାଇଟି କରେ, ଖାଏ । କେବକାଳର ପୁରୁଣା ଗୁଳିଆ ଘର ଶକ୍ତିକ ତା' ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ଆଜିବି ଜିଇ ରହିଛି । ମେଙ୍କି ଅପା ଠାରୁ ଯଦିଓ ସେ ଅଉରି ଦୁବଳ ଆଉରି ଅସାର ହେଇ ପଡ଼ିଲାଣି, ତଥାପି ସେ ମେଙ୍କି ଅପାକୁ ଅଗ୍ରସ୍ତ ଦେଇଛି । ମେଙ୍କି ଅପା ଦିନେ ସେ ଘରକୁ ବୋହୂ

ହେଉ ଆସିଥିଲା । ହେଲେ ସେତେବେଳେ ସେ ଘର ଥିଲା
ଯୌବନୀ । ଲୋକବାକଙ୍କ ଗହଳି ଚହଳିରେ ଘର ଉଛୁଳି
ପଡୁଥିଲା । ଲାଗେ ଲାଗେ ଗୁର ବଖର ଘର । ସିନ୍ଦୂକ
ବାଙ୍କୁସ, କଂସା, ବାସନ ହଣହଣ, ଢଣା; ଢଣରେ ସାତ ସାତ
କର୍ମ ଉଠୁଥିଲା । ସ୍ତ୍ରୀମା ତା'ର ଥିଲା ଚୌହତା ମର୍ଦ୍ଦ, କଳା
ମର୍ମର୍ମ ଦହରୁ ତାର ମାଛ ଖସି ପଡୁଥିଲା । ହେଲେ ଦଇବ
ସହୁଲା ନାହିଁ ତାର ସୁଖ ଶୁଭ । ଦ୍ରାଘି କପାଳୀ କପାଳରେ କ'ଣ
କିପାତା ଏତେ ସୁଖ ଲେଖିଛି ? ବୋହୂ ହେଉ ଆସିବାର ପାଞ୍ଚଟା
ବର୍ଷ ନ' ପୂରଣୁ ସୁନାର ସଂସାର ତାର ରୁନା ହୋଇଗଲା । ଗାଁ
ଟାଉଟର ପଧାନ ବୁଦ୍ଧିରେ ପଡ଼ି, ଭାଇ ଭାଇ ଭିତରେ କଳି
ତଳଗଲ ହେଉ, ମୁଣ୍ଡ ଫଟା ଫଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେଲେ, ଲହୁ ହେ ଗାଁ
ମାଟିକି କାଦୁଅ କରି ଦେଲା । ମାଲି ମକଦ୍ଦମାରେ ଜମିବାଡ଼ି,
କଂସା, ବାସନ, ସିନ୍ଦୂକ ବାଙ୍କୁସ ବଜା ପଡ଼ିଲା । ସେଥିରେ ଦୁଃଖ
ନ ଥିଲା ମେକି ଅପାର । ଖାତିର କରି ନଥିଲା ମେକି ଅପା । କିନ୍ତୁ
ସେଉଦନ ତା ପୋଷଣାହାର ଗେରସ୍ତ ଅରପୁରକୁ ବାଟକାଟିଲା
ହାଡ଼ାବାନ୍ଧୁରେ, ସେଦନ ମେକି ଅପା ଅଖିରୁ ହେପଡ଼ିଲା ଅଶ୍ରୁ
ଅଶ୍ରୁଣା ହେଣା । ସେତେବେଳେ ଦେହରେ ତାର ଭଗଯୌବନର
କୁଆରୀ ତରଙ୍ଗ । କେତେ ଥଟା ପରିହାସ, ଟାହୁଟାପର ସେ
ନ'ସହୁଣି ଦହକ ଭରରେ । ଦିଅର ଦେଉଣୁରମାନେ କେହି
ଟିକିଏ ହେଲେ ତା'ଆଡ଼େ ହେଟନଜରରେ ଅନେଇଲେ ନାହିଁ ।
ଶେଷକୁ ସେ ଘରୁ ଗୋଡ଼ ଲାଭିଲା ପେଟର ଜାଳା ସହ ନପାର ।
ବାର ମୁହଁରୁ ବାରକଥା ଟୁପ୍‌ଟାପ୍, ଫୁଁଫୁଁଫୁଁ ହୋଇ ବାହାରିଲା ।
ହେଉଲ ମେକି ଅପା ସେ ସବୁ କିଛି ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । ସବୁକୁ ସେ
ପିଇଯାଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରେ ଘର ମଣିଷ ପରି ପାଇଟି କରି ପରକୁ
ଅପଣାର କଲା । ସେହିଦିନୁ ଆଜିଯାକେ ଗାଁଯାକର କେତେ ଯେ

ସେ ଉପକାର କଲଣି, ସେକଥା ଭାବିଲେ ଭାବ ହୁଏନି । ଅଧର
ଅଜି ବ କେହି ତା'ପ୍ରତି ଏତେ ଟିକିଏ କରୁଣା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରନ୍ତି
ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡର ବାଳ ପାଚି ହୋଟ ହେଲଣି, ଦହର ହାତ
ପୋରହା ହେଇ ଅସିଲଣି, ଅଗ ଦାନ୍ତ ଗୁଡାକ ହେଉ ପଡ଼ିଲଣି ।
ତଥାପି ରଥ ତାର ଗୁଲିଚି । ଅଜିବ ଯୋଗୀ, ଭକାସୀ, ଭେକି,
ରକିଙ୍କ ପାଇଁ ରୁକୁଣାଲେ ତାର କରୁଣାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶଣୀ ବହୁ ଗୁଲିଚି ।

ମେକି ଅପା ତା' ଭ୍ରଷ୍ଟ ଓପର ଗୋଟାଏ କଡ଼କୁ ବସି ଭାବ
ଗୁଲିଥିଲା ତା' ଅତୀତ ଦିନ ଗୁଡାକୁ । ମେଘ ହରୁଚି ଅବସମ
ଗତିରେ । ଗୁଲି ଖଣ୍ଡିକ ଛୁଅ ହେଇ ପାରିନାହିଁ ଏ ବର୍ଷ ଧାନ
ଅମଳ ବେଳେ ପୋଡ଼ା ଜରଟା ହେଲା ଯେ କାହାର କୁଆରେ
ଯାଇ ଛୁଡ଼ା ହେଇ ଛଣି ଯାଏବୋଉ ଅଣିକାକୁ ତା'ର ବଳ
ନଥିଲା । ଜର ଛୁଡ଼ିଲା ବେଳକୁ ଅପାଡ଼ ମାସ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ
ଗଲାଣି । ଆଉ ଛଣି କିଏ ଦେଉଛି, କିଏ ଗୁଲି ଦେଉଛି, ତା'
ଗୁଲି ଖଣ୍ଡିକ । କା'ର ବେଳକାଳ ମାଡ଼ି ଆସୁଛି ସ୍ତ୍ରୀ ଖଣ୍ଡିଚାର
ଗୁଲିଟା ଛିପରବନ୍ଦୀ କରି ଦେବାକୁ । ଘର ଛୁଆଳିଏ ତା'ପିତୃହାକୁ
ଡରନ୍ତି । ନଇ ଗଣି ଗୁଡାକ ଏତେ ପାପସ ହୋଇ ଗଲାଣି ଯେ,
ଗୋଡ଼ ରଖି ହେଉନି । ଗଲାସନ ଚକସ କୁଆଡେ ତା' ଘର
ଛୁଇଁ ଛୁଇଁ ଗଲି ପଡ଼ିଥିଲା । ଏକହୁଁ ଆପାଡ଼ ଆରମ୍ଭ ହେଇ
ଗଲାଣି । ଗୃଷ, ବାସ କାମ ଖସ ଖସି ହେଇଥିଲେ କେଜାଣି
ସମସ୍ତେ ମିଳିମିଶି ସ୍ତ୍ରୀଚାର ଗୁହାସ ଶୁଣିଥାନ୍ତେ ।

ମେକି ଅପା ଅନେଇ ଥିଲା ତା' ଭ୍ରଷ୍ଟ ତଳ ପାଣି ଲହଡ଼ିକୁ ।
ଆଉ ଭରୁଥିଲା ଗାଁ ଶାକର କଥା । କାହାର ସେ କ'ଣ ନକରଚି ?
ବେଳ, ଅବେଳ, ରାତି, ଅରାତି କିଛି ସେ ମାନି ନାହିଁ । କିଛି
ସେ ବାରି ନାହିଁ । କା'ର ବାହାଘର, କା' ହିଅ ଭାରନେଇ ଶାଶୁ

ଘରକୁ ଯିବ । କାହା ବୋହୂର ପିଲା ଜନମ ହେଉନାହିଁ, କା'ର ବତୁଘର, କା'କୁ ହାତା ବାନ୍ତି ହେଉଛି; ଟିକି କଥାରେ ମେଳି ଅପାକୁ ଡକାଇ ପଡେ । ଭାତ ଖାଇ ବସିଥିଲେ ବି କ'ଣା ଗୁଡ଼ିଦେଇ ସେ ଛୁଟିଯାଏ । ତାର ପରଶତ କ'ଣ ଏଇଆ ? ମେଳି ଅପାର ଆଖିରୁ ଲୁହ ଦି'ବୁଦା ହେଉଥିଲା ମେଘ ପାଣିର କଲିଜାକୁ ତନ୍ତେଇ ଦେଲା । ତା' ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବାର ଠାଉଁ ଖଣ୍ଡିକ ଆଜି ଉଜୁସ୍ତା ଯିବକି ! ଉତ୍ତର ପାଖ କାନ୍ଥଟା ପଡ଼ିବ ପଡ଼ିବ ହେଉଛି । ମେଘ ସାଙ୍ଗକୁ ନିଆଁଲଗା ପବନଟା ବି ବାଦ ସାଧୁଛି । ସାଇଁ ସାଇଁ ହେଇ ଜିଅ ଛିଡା କୁଟା ଖଣ୍ଡକୁ ବି ବାହୁନେଇ ଯାଉଛି । କ'ଣ ସେ କରବ ! ନିଜେ ଇନାମନ୍ତ ତନ୍ତୁ ସାରିଲାଣି । କେବଳ ଭାଡ଼ି ଉପରେ ଆଶ୍ରା ନେଇଛି ବୋଲି ଯାହା ସନିପାତ ଘାରି ନାହିଁ । ଏମିତିଆ ଅବେଳରେ କା' ଓଲଟଲେ ଯାଇ ମୁଣ୍ଡ ଗୁଞ୍ଜିବ ? ନ ଯାଇ ବି ଗତିଗୋଚର କାହିଁ !

ବଜୁଳୀଟା ଚରକିନା ଖେଳିଗଲା । ସେଇ ହାପସା ଆଲୁଅରେ ମେଳିଅପା ଦେଖିଲା ପଇତାଘର ରୁକୁଣୀ ନାନା ତା'ର ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସୁଛି । ମେଳି ଅପା ଚିହ୍ନିକି ପଡ଼ିଲା ।

—ଏ ଅବେଳରେ ତମେ କୁଆଡ଼େ ?

—ସେକଥା ପଛେ ଅପା, ତୁ ଆଗେ ଥା' । ସାନ ବୋହୂଟା କଷ୍ଟ ପାଉଛି ସଞ୍ଜ ପହରୁ । ବଡ଼ ବୋହୂଟା ଖୁମାଣ କର ଶୋଇଗା ତାକି ତାକି କଣ୍ଠ ଫାଟିଗଲେ ବି ଜବାବ ଦେଉ ନାହିଁ । ଅପା, ଏ ଅବେଳରେ ସାହା ନହେଲେ ମୁଁ ଭାସିଯିବି ।

ମେଳି ଅପା ଏତେ ଦୁଃଖରେ ବି ହସି ପକେଇଲା । ଏଇ ରୁକୁଣୀ ନାନା ! କ'ଣ ହେବ ସେଗୁଡ଼ା ଧରି । ଜରରେ କମି

କମ୍ପି ଦିନେ ଯାଇ ଦୁଧ ଛଟାକି ଏ ମାଗିଥିଲା । ମୁହଁଟାକୁ ଗେରୁ
ଗେରୁ କରି କହିଲା,

—ଇଏ ଯାଆଲୋ ! ଆଇଲା ଦୁଧ ପାଇଁ ।

ମୋ ନାତିଟାକୁତ ଖାଇବାକୁ ହେଉନାହିଁ । କୋଉ ପୁଅକରେ
ଦୁଧ ଖାଇଥିଲୁକା ! ମେଙ୍କିଅପା ସେଦିନ କେତେ ନାଲି ଗୁଲି
ହେଇ ନଥିଲା ତା ଦୁଆରେ । ହେଲେ ନିରାଶ ହେଇଥିଲା ଶେଷକୁ ।
ବଡ଼ ବୋହୂ ‘ଡାଆଣୀ ବୁଢ଼ୀ ଅପିଲ, ପୁଅକୁ ଲୁଗୁ’ ବୋଲି ତା
ଠେଙ୍ଗରେ ହାଣିଥିଲା । ସେଇଦିନୁ ମେଙ୍କି ଅପା ଅଉ ତାଙ୍କ
ଦୁଆର ମାଡ଼ି ନଥିଲା । ଅଉ ଅଜି.....

ବଜୁଲି ପରେ ଚଡ଼ଚଡ଼ିଆ ମେଙ୍କି-ଅପାର କଲିଜା ଥରେଇ
ଦେଲା । ନାଁ, ଏ ଅବେଳାଟାରେ ସେକଥାଗୁଡ଼ି । ଭୁବିକା ମଣିଷ
ପଣିଆ କଥା ହେବନାହିଁ, ସେ ଉଠିଲା । କେବଳ ଧୀର ପଦଟିଏ
ଉତ୍ତରଣ କଲା—ଗୁଲି !

ମେଘ ସେମିତି ବର୍ଷୁଥାଏ । ପବନ ସେମିତି ପିଟୁଥାଏ ।
ହେଲେ ମେଙ୍କି ଅପାର ସେଆଡ଼େ ନଜର ନାହିଁ ଯେମିତି । ସେ
ଗୁଲିଥାଏ । ଯେମିତି ଝଡ଼ ସହିତ ଲଢ଼େଇ କରିବାକୁ ତାର ଜନ୍ମ ।
ବିପଦ ସକୁଳ ପଥକୁ ମାଡ଼ି ମକଚି ଆଗେଇବା ତା’ ଧର୍ମ ।

ପଇତା ଘର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଗୋଡ଼ ଦେଲା ବେଳକୁ ସାନ
ବୋହୂଟା କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଉଠିଲେ ହେଉଛି । ବଡ଼ ବୋହୂଟା ଦୁଆର-
ବଳି ଧରି ଠିଆହେଇ କହୁଛି,

—ପୁଅ ‘ଜନ୍ମ କରିବାକୁ ବଳ ନଥିଲାତ ପେଟରେ ସହିଥିଲା
କାହିଁକି ?

ମେକି ଅପା ଶୁଣିଲା । ଡ଼ି କି ରୁଁ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ ।
ନମେ ନମେ ଯାଇ ଉଠିଲା ସାନବୋହୁ ପାଖରେ । ଶାଶୁ ବଡ଼
ଘରୁ ଲୁଗା ପାଲଟି ଆସିଲାବେଳକୁ ପ୍ରଥଟିଏ ତଳେ ପଡ଼ି କୁଆଁ
କୁଆଁ ହେଉଛି । ମେକି ଅପା ମୁହଁରେ ବିଜୟର ହସ । ସେ
ସତେକି ଗଡ଼ କିତରି । ତା' ଭକ୍ତିଲା ଲୁଗାପ୍ରତି ତାର ନିଆନାହିଁ ।
ତା' ଥରଲା ଦହ ପ୍ରତି ସେ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇନି । ତଥାପି ତା' ମୁହଁରେ
ହସର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା ବନ୍ୟା ।

ରୁକୁଣୀ ନାନା ହାତକୁ ଛୁଆଟିକି ଟେକି ଦେଇ କହିଲା,
—ନାଡ଼ଟିଏ ହେଉଛି । ଏଥର ତମ ବୋହୁ ଆଉ ନାଡ଼କି ସମାଲ,
ମୋ କାମ ସରଲା । ମୁଁ ଯାଉଛି ।

ମେକି ଅପା ଝଡ଼ ପରି ଆସିଥିଲା, ଝଡ଼ ପରି ବାହାର ଗଲା ।
ରୁକୁଣୀ ନାନା ଅନେଇ ଥିଲା ତା' ଯିବା ବାଟକୁ । କୋଉଠିକି
ଗଲା ମେକି ଅପା ? ଘରେ ତ ତାର ଆଶିଏ ପାଣି ଲହରୀ ଭାଙ୍ଗୁଛି ।
ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏଠି ରହି ଯାଇଥିଲେ କ'ଣ ହେଇ ନଥାନ୍ତା ? ଯେତେ-
ହେଲେ ଉପକାରୀ ମଣିଷଟାଏ । ଅଟକାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲେ
ବି ମୁହଁ ଖୋଲି ସେ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ମେକି ଅପା
ଗୁଲିଗଲା, ଅନ୍ଧାର ସହିତ ମିଶିଯାଇ । ପବନ ନାବୁରି, ବିଜୁଳୀ
ଚମକୁଛି ।

ରୁକୁଣୀ ନାନା ଚିତ୍କି ପଡ଼ିଲା । ଫେର ଚଢ଼କଟାଏ ପଡ଼ିଛି ।
ବୋଧେ ନିକଟରେ କେଉଁଠି । ନ ହେଲେ କାନରୁ ଅତଡ଼ା ଖସି
ପଡ଼ି ଆସନ୍ତା କହିଲେ ? ଭବନା ତାର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଛୁଆଟା
ତରେ କି କ'ଣ ସହା ଧରି କାନ୍ଦୁଛି । ରୁକୁଣୀ ନାନା ଚଞ୍ଚଳ ହେଇ
ପଡ଼ିଲା ।

ଅର ଦିନ ସକାଳୁ ରୁକୁଣୀ ନାନା ଶୁଣିଲା, ମେଙ୍କି ଅପା
ପୋଖରୀ ଛୁଡ଼ା ତାଳଗଛ ମୂଳେ ମର ଶୋଇଛି । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶା
ସେତେବେଳେ ତାଳଗଛ ଭିତରେ ପଡ଼ିଲା, ମେଙ୍କି ଅପା
ସେତେବେଳେ ସେଇଠି ହେଇଥିଲା । ସେ ବଡ଼ ବୋହୂକୁ ଦାବ-
ଦାସୀ କରି କହିଲା,

—ତୁ କାହାର ଅଗରେ କହୁବୁ ନାହିଁ ଯେମିତି ମେଙ୍କି ଅପା
ଆମ ଘରକୁ ଆସିଥିଲା ବୋଲି । ବୁଝି ଖବରଦାର୍ ।

ଏକ ଘରକିଆ

ବିଶୋଇ ଜେନାର ମୁଣ୍ଡ ବୁଲେଇ ଦେଲା । ଚଉଦିଗ ତାକୁ ଅନ୍ଧକାର ଦିଶିଲା । ବାହୁଣୀ ଭୋଜନୀ ଦେବାକୁ ହେବ । ଜାତି ଭାଇଙ୍କି ଭାତ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ, ଅନ୍ଧାନ୍ଧମାନଙ୍କ ପରଦିଂଶ ପାଟକ ପାଇଁ ବାହୁଣୀ ଶେଷେଇ କରେଇ-କୁକୁ ହେବ । ତେବେ ଯାଇ ପାତକ ଗୁଡ଼ିବ । ନ ହେଲ ଗାଁ ବାଲି କେହି ତାକୁ ଛୁଇଁବେ ନାହିଁ । ଜାତି ଭାଇଙ୍କ ପାଖରେ ଅଟକ ରହିବ । ଗାଁରେ ଏକ ଘରକିଆ ରହିବାକୁ ହେବ ! କାହାର ସଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ପାରିବ ନାହିଁ । କାହାର ଘରକୁ ନିଆଁ ନୁହୁଣାଏ ପାଇଁ ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଗାଈ ପାଲି ତାକୁ ଅଟକ, ଗାଁର ଅନ୍ଧାନ୍ଧମାନଙ୍କ ଭଲ ମନ୍ଦ କାମରେ ସେ ଯୋଗ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ବାହୁଣୀଟାକୁ ପଘାରେ ବାନ୍ଧି ଖଟେଇ ପକେଇ ଥିଲା । ଦନ୍ତ ଘାତରେ ସେ ମରିଛି । କମ୍ କଥା ନୁହେଁ । ପାପ, ମହାପାପ । ଅହି ନର୍କରେ ଘାଣ୍ଟି ହେବାକୁ ହେବ । ଅଗାଧୁ ମିଶ୍ରେ ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ବୁଝେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଗରମ ତେଲ କଡେଇ ଜଳୁ ଥିବ, ଯମଦୁତମାନେ ଚମ ଦଉଡ଼ିରେ ବାନ୍ଧି ନେଇ ଯିବେ । ଶଣ୍ଡ ଶଣ୍ଡ କାଟି ମାଛି ପରି ସେଇ ତେଲ କଡେଇରେ ପକେଇ ଗୁଣିବେ । ବିଶୋଇ ଦେହ ଶୀତେଇ ଉଠୁଛି । ସେ ଚମକି ପହୁଛି ଥରକୁ ଥର ।

ନରପୁର ଗାଁକୁ ଯାଏ ଲାଗିଛି । ସେଥିପାଇଁ ବଣୋଇ ଦାସୀ ।
ସେ ତାଙ୍କ ଗାଁର ଇଚ୍ଛା ତଳେ ପକେଇଛି । ଗାଁ ବାଲାଏ ଅନ୍ୟ
ଲୋକଙ୍କ ଅଗରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି କଥା କହି ପାରିବେ ନାହିଁ ।
ସମସ୍ତେ କହିବେ-ତମେ ଦୋଷୀ ଗୁଡ଼ାକ ।

ସେଇଥିପାଇଁ ବୁଢ଼ା ଟୋକା ସମସ୍ତେ ବଣୋଇ ଉପରକୁ
ଗଢ଼ଗହସ୍ତ । ନିଆଁ ବାଣ ହେଇ ରହିଲେ । ଭଲ ରକମ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ
ନ ହେଲେ ସହଜରେ ମୋକ୍ତି ନାହିଁ ।

ବଣୋଇ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଦୁଲେଇ ଶୁଣିଲା ମନରେ ତା'ର
ପଥ ଅନୁସର କରୁଛି । ଘରେ ଚାଲି ଲାଗିଛି । ପେଟରେ ହାଲୁକ
ପଶି ଯାଇଛି । କାହାରକି ଭୋକ ନାହିଁ ।

ବଣୋଇ ସିଧା ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । କେଉଁ
କାଳର ପୁରୁଣା ଘରଟା ପେଟେଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ଗତକର୍ଷ ପଇସା
ଅଭାବରୁ ଛୁଆ ହେଇ ପାରି ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଘରେ ପାଣି
ଝରୁଛି । ବାରି ଅଡର କାନ୍ଥଟା ପାଣିରେ ଝରୁଛି ।
ସାପ ବେଙ୍ଗ ସେଥିରେ ବସବାସ କଲେଣି । ଦୁଲେଇ ବନମାଃ
ଗୋବର ଦେଇ ଯେତେ ଲିପା ପେନ୍ଥ କଲେବି ଚାରି ଦିନ ପରେ
ଯୋଉ କଥାକୁ ସେଇ କଥା । ଫାଟ ଫେରେ ଆଁ ହେଇ ଯାଉଛି ।

ମଥାନ କାଠଟା ମଝିରୁ ଜାଇଁଆ ହେଇ ଯାଇଛି । ବାଉଁଶ
ଗୁଡ଼ାକ ତଳକୁ ଓଟାରି ହେଇ ରହିଲା ପରି ରହିଲାଣି । ବଣୋଇ
ନଇ ଗଣ୍ଠିଏ ଗଣ୍ଠିଏ ବାକି କୌଣସି ପ୍ରକାର ର'ଠ' କରି ଅଟକେଇ
ରଖିଛି ।

ବଣୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲା-ସେ ଦଶ ଗଉଣୀଆ
ଓଲିଅଟା ଅଜି ଯାଏ ବ ଶୁଣିଆ ହୋଇ ନାହିଁ । ବହୁ ଦୁଃଖ

କଷ୍ଟରେ ଦିନ କାଟି ସୁଦ୍ଧା ଓଳିଆଟିକୁ ଖଣ୍ଡିଆ କରି ନାହିଁ । ସେଇ ତାଙ୍କର ଶେଷ ସମ୍ବଳ । ଗଲାସନ ବଣୋଇ ମଜୁରୀ ଖଟି ଯେଉଁ ଦିଶ ରୁଲିଶ ଗୌଣୀ ଧାନ ଘରକୁ ଆଣିଥିଲା, ଏ ଦଶ ଗଉଣୀଆ ଓଳିଆଟି ସେଇଥିରୁ ଗଢି ଉଠିଛି ।

ଅନେଇଲା ଘଡ଼ିଏ ତାକୁ । ଉଠେଇଲା ଦି' ହାତରେ । ପୁଣି ତଳେ ରଖି ତା' ଉପରେ ବସିଲା । ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ରଖି ଘଡ଼ିଏ ଭାବିଲା ଅକାଶ ପାତାଳ । ଦୁଲେଇ ଛୁଣ୍ଟା ଲୁଗା ଖଣ୍ଡକରେ ନିଜର ଦେହକୁ ଲୁଚେଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁ କରୁ ସେଇଠିକି ଆସି ପଚାରିଲା, — ସଭାରେ କ'ଣ କହିଲେ ?

ବଣୋଇ ଶୁଣି ମାରି ବସିଥିଲା । ଚମକିପଡ଼ି କହିଲା, — ଏ, ସଭାରେ ? ସଭାରେ କହିଲେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ହେବାକୁ ହେବ । ଜାତି ଭାଇ, ବାହୁଣୀ, ଗାଁଲୋକ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖୋଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ; ତେବେ ଯାଇ ପାତକ ସୁଧିବ । ନ ହେଲେ ଯମ ଦୁତ.....ଇଲେ ବୋପା ଲୋ.....ସତେ ଯେମିତି ଅଗାଧୁ ମିଶ୍ରେ କହିଥିବା କଥା ତା' ଆଖି ଆଗରେ ଜଳ ଜଳ ହେଇ ଦିଶିଗଲା । ସେ ଓଳିଆ ଉପରୁ ଡେଇଁପଡ଼ି ଦୁଲେଇ ପଶତ ତଳେ ମୁହଁ ଲୁଚେଇଲା ।

—ମତେ ଲୁଚୁ ଦୁଲେଇ ! ହେଇ ଅଗଣନ ଯମ ଦୁତ ମୋତେ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି । ହାତରେ ଶକ୍ତ ଶକ୍ତ ଛୁଣ୍ଟା । ବକଟାଳ ବେଶ । ନେଇଯିବେ ମତେ ସେମାନେ । ଟିକି ଟିକି କରି କାଟି ପୁଟିଲା ତେଲ କଡେଇକି ଫୋପାଡ଼ି ଦେବେ ।

ଦୁଲେଇ ଆଶ୍ଚାସନା ଦେଲା,

—ଧର ଦୁଆ, ଘର କରି ସବୁ କଥା ସହିବାକୁ ହୁଏ । କେତେ

କୁଅଡ଼ର ବାଅ ବତାସ ବହୁଗଲେ ବି ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଛୁଡ଼ା ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ହେବାକୁ କହୁଛନ୍ତି ସେମାନେ । ଗାଁ ଭାଇଙ୍କ କଥା ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏ ଓଲିଅଟା ବିକିଦିଅ । ମୋ ପାଖରେ ଯେଉଁ ଦଣ୍ଡିଗୁଣାଟି ଥିଲା ସେତକ ବିକିଦିଅ । ସେଇ ସେତକରେ ଯାହା ମିଳୁଛି ଅଳପ ବହୁତରେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ହେଇପଡ଼ ।

ବିଶୋଇ ମନ ମାନିଲା ନାହିଁ । କେତେ ରକତ ପାଣିକଣ୍ଠ ଓଲିଅ ସେଇଟି । ସେ ତାକୁ ବିକି ପାରିବ ନାହିଁ । ଦୁଲେଇ ବୋହୂ ହେଇ ଅସିଲବେଳେ ଦଣ୍ଡିଗୁଣାଟି ଅଣିଥିଲା କାପଦରୁ । ଅଉ ଯେଉଁ ଅଂଶୀ ମାଳ, ଚମ୍ପାକଡ଼ ମାଳ ଦୁଇଟି ଅଣିଥିଲା, ସେ ଦୁଇଟି କେବେ ଠାରୁ ବିକା ସରିଲଣି । ଅଛି କେବଳ ସେଇ ଦଣ୍ଡିଗୁଣାଟି । ଯାହାକୁ ନାକରେ ପିନ୍ଧିଲେ ଦୁଲେଇ ହଲସ୍ତ ଉଠେ । ମୁହଁଟି ତା'ର କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଯାଏ ସତେ ! ସେ ସେଉଁଟିକି ତା'ଠାରୁ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଲଗୁ ପଛେ ତାକୁ ପାତକ, ଘାଣ୍ଟି ହେଉ ପଛେ ସେ ଅହି ନର୍କରେ । କିନ୍ତୁ ଜୀବ ଆଉ ଆଉ ସେ ଦୁଲେଇର ଶିଶୁ ଭୂଟେଇ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଦାଣ୍ଡିଅଡ଼ୁ ଅଗାଧୁ ମିଶ୍ରେ ଡାକିଲେ, ଗାଁ ଲୋକେ ପଠେଇ ଚନ୍ଦ୍ର । ବୁଝେଇ ଶୁଝେଇ ମଙ୍ଗେଇବେ ସେ ବିଶୋଇକି । ଅଧିକା କିଛି ଅଣ୍ଟାଗୁଞ୍ଜା ମିଳିଯିବାର ଆଶା ବି ଅଛି ମିଶ୍ରେଙ୍କର । ହେଲା ଏବେ ଟଙ୍କାଏ ଅଂଶୀ, ସେଇ ସେତକ ଅସେ କୁଅଡ଼ୁ ।

ବିଶୋଇ ପହଞ୍ଚିଲା, ଶୁଖିଲା ମନ, ଦରମସ୍ ଜୀବନଟାକୁ ଧର । ଅଗାଧୁ ମିଶ୍ରେ ପାଖରେ ବସାଇଲେ । ଗୋଟିଏ ଚକ-ଚକିଅ ମୁଦ୍ରାର ଛବି ନାଗିଉଠିଲା ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ । ଶୋକଣା ପଇସା । ଅଫିମ ଅଂଶୀର ଅଣିଲେ ଅତି ନିକୁଛରେ ଚାରିଦିନ

ଚଳିବ । ଅଉ ଅଂଶର ଗଲବେଳକୁ ଦୋକାନରୁ କିଛି ସଜଦା
 କରି ନେବେ । ଅସିଲ ବେଳେ ମିଶ୍ରାଣୀ କହୁଥିଲେ—
 ତେଲ ଗୀନାରୁ ନିଗିଡ଼ା ସରିଲଣି । ହାଣ୍ଡିଫୁଟା, ନକମରିଚ
 ଦ'ଦନ ହେବ କେଉଁଥିରେ ପଡ଼ୁନାହିଁ । ଲୁଣ ଅଉ ଟିପେ
 ଖଣ୍ଡ କାଠୁଆରେ ଲାଗିଛି । ନାଁ, ଯେମିତି ଇଚ୍ଛା ସେମିତି ଟଙ୍କାଟେ
 ଝଡ଼େଇବାକୁ ହେବ ବଣୋଇ ଠଉଁ ।

ମିଶ୍ର ଗଲା ଖଙ୍କାର କହିଲେ,—

—କର୍ମ ଜେନା ପୁଅ, ସବୁ କର୍ମର ଫଳ । କର୍ମ ବାମ ନ ହେଲେ
 ମଣାଟିଏ ବି କାମୁଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଏ ଯେଉଁ ପାତକ, ଏଥିରୁ ନିସ୍ତ-
 ରିବା କାଠିକର ପାଠ । ମୁଁ ଜାଣେ ତମର ଦୁଃଖୀ ଘର । ଦୁଃଖ
 କରି ଅଣିଲେ ବୁଲିରେ ହାଣ୍ଡି ବସେ । ମତେ ଯେତେବେଳେ
 ଗାଁ ବାଲାଏ ଡାକି ପଚାରିଲେ, କ'ଣ କରାଯିବ ମିଶ୍ର ଅପଣେ ।
 ବଣୋଇ ତ ଏମିତି ଅପକର୍ମଟାଏ କରି ପକେଇଲା । ପୁରାଣ
 ଖୋଲି ଦେଖନି, କ'ଣ କରିବାକୁ ଫାବୁରି ତାକୁ ।

ପୁରାଣ ଖୋଲି ଦେଖିଲି । କ'ଣ କହିବ ଜେନାପୁଅ । ଅଖିତ
 ମୋର ଖୋସି ହୋଇଗଲା । ପାଁ'ଣ ଟଙ୍କାର ମାମଲତ । ପୁରସ୍ତମ
 ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସବୁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଭୋଗ ଲାଗେଇ ସାର ଫେର
 ଅସି, ଗାଁରେ ପୁଣି ବାହୁଣି ଭୋଜନା ଦେବାକୁ ହେବ, ଜାତି
 ଭାଇ, ଗାଁର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାଟକ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖୁଆଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।
 ତେବେ ଯାଇ ପାତକ ଛାଡ଼ିବ । ମୋ ଅକଲତ ଗୁଡ଼ୁମ୍ ହେଇଗଲା ।
 ତୋ' ପର ମୂଲ୍ୟ ମୁଣ୍ଡି ସ୍ତ୍ରୀ ପାରନ୍ତା କେମିତି ? ଭାବିଲି ଘଡ଼ିଏ ।
 କଥାଟା ବାହାରେ ପ୍ରକାଶ କରି ଦେଲେ ତ ତୋର ଅଉ ବୁଲି ଗୁଲ
 ରହିବ ନାହିଁ । ସବୁ ଗୁଡ଼ାକ ତ ଅରୁଝକ ମଣିଷ । କିଏ ଦୁଇ
 କୁଲରୁ ଗଲେ ତାଙ୍କର କ'ଣ ଯାଉଛି । ମତେ ଗୋଟାଏ ଫଳ

ଦଶିଲ । ତତେ ତ ଫେରେ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ହେବ । ତୋ' ପେଟରେ ମୋ ପାଇଁ କ'ଣ ଥାଏ କେଜାଣି, ମୋ ଅନ୍ତରରେ କିନ୍ତୁ ତୋ' ପରି ନିର୍ମୂଢ଼ା ଲୋକ ପ୍ରତ କେବେ ଅହନ୍ତା ନଥାଏ । ଭାବିଲି କଥାଟା ଟିକିଏ ବଞ୍ଚେଇକି ନ କହିଲେ ତୋ' ନାଁ ସାତ ପାଞ୍ଜିରୁ ପୋଛି ହେଇ ଯାଉଛି । ସେଉଁ ପୁରସ୍କ୍ରମ ଯିବା କଥାଟା ଏକା ନେଲେକେ ଘୋଡ଼େଇ ପକେଇଲି । ଯେଉଁ କେତେଟା କର୍ମ ନିହାତି ନ କଲେ ନ ଚଲେ, ସେଇ ସେତକ କଥା ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲି କହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ପାପକଥା ଜେନା ପୁଅ, ଲୁଚେଇଲେ କି ଚଲେ ?

ବିଶୋଇ ମନ ଧାନ ଦେଇ ଶୁଣୁଥିଲା । କୃତ୍ୟକୃତ୍ୟ ହେଲ-ପରି କହିଲା,

—ସବୁ ଅପଣଙ୍କ ଦୟା ମିଶ୍ରେ ଅପଣେ !

ମିଶ୍ରଙ୍କ ପାନଖିଆ ନାଲି ଦାନ୍ତ ଦି'ଧାଉ ଟିକିଏ ପଦାକୁ କାହାର ପଡ଼ିଲା । ସେ ବିଶୋଇକୁ ଅଶ୍ୱାସନା ଦେବାକୁ ଯାଇ କହିଲେ,

—ନାହିଁ ହେ ଜେନା ପୁଅ, ମୋର ଅଉଁଦୟା କ'ଣ ! ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖୀ ରଜିଙ୍କ ଦୁଃଖ ଏ ଦି'ଅଖିରେ ଦେଖି ପରେ ନାହିଁ । କେହି ସିନା ମତେ ବୁଝନ୍ତୁ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ସେପରି ରାଗ ରହ କାହାର ପ୍ରତି ନ ଥାଏ ।

—ଭଗବାନ ଅପଣଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ । ଧନ ଜନର ବଡ଼ତ ହେଉ ।

ମିଶ୍ରେ ନିଜର ଟିକିଏ ପ୍ରଶଂସାରେ ଫୁଲିଯାଇ କହିଲେ,

—ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ତୋର କାମଟି । କେମିତି ଭଲରେ ଭଲରେ ସମାଧା ହେବ । ପୋଗାଡ଼ଯନ୍ତରେ ଲାଗିପଡ଼ । ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ମୋର ବି ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ିବୁ ।

ବିଶୋଇ ଗୁମ୍‌ପାର ବସିଥିଲା । ମିଶ୍ର , କହି ସାରିଲା ଉତ୍ତର
କହିଲା,

—ଅଗ୍ନି ମିଶ୍ର ଅପଣେ, କେତେ ଟଙ୍କା ଯୋଗାଡ଼ କଲେ ମୁଁ
ଏ କାମଟିରୁ ଉଦ୍ଧୂର ପାରିବି ?

ମିଶ୍ର ଟିକିଏ ଚିନ୍ତା କଲେ । କହିଲେ,

—ତା' ପରୁଣ ଶାଠିଏରୁ କମରେ ହେବ ନାହିଁ ।

ବିଶୋଇର ଆଖି କପାଳକୁ ଉଠିଗଲା । ଶାଠିଏ ଟଙ୍କା ?
ମୁଣ୍ଡାମୁଣ୍ଡି ତଳିକୋଡ଼ି । ଓଲିଅଟା ଆଉ ଦଣ୍ଡିଗୁଣା ଦିହକି
ବକିଲେ ଟଙ୍କା ପନ୍ଦରଟାରୁ ବେଶ ହେବ ନାହିଁ । ଆଉ ଦି' କୋଡ଼ି
ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଆସିବ କୁଅଣୁ ? ଦାନ୍ତରେ ଡରଣି ଧରି ସେ ମିଶ୍ରଙ୍କ
ଗୋଡ଼ ତଳେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା ।

—ଭ୍ରମିଯିବି ମୁଁ ମିଶ୍ର ଅପଣେ । ମତେ ଏଥିରୁ ନ ଉଦ୍ଧାରଲେ
ମୋର ଆଉ ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ରହିବ ନାହିଁ । ତଳି କୋଡ଼ି ଟଙ୍କା ମୁଁ
ମୋ ଦିହକ ଭରରେ ଯୋଗାଡ଼ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ମତେ
ବୁଦ୍ଧି ବତେଇ ଦିଅ । ମୁଁ କେମିତି ଏଥିରୁ ଉଦ୍ଧୂରବି ।

ମିଶ୍ର ଦଣ୍ଡି ଗୁମ୍‌ପାର ବସିଯାଇ କହିଲେ,

—ମୋର ଆଉ ଉପାୟ କ'ଣ କହ ! ସେଇ କଥା ମୁଁ ଜାଣେ
ବୋଲିତ ଆଗରୁ ସବୁ କମେଇ କମେଇ ଏତିକିଦେ ରଖିଛି ।
ଏଥିରୁ ଆଉ କିଛି କମେଇ ହେବ ନାହିଁ । ଏତିକି ତତେ ଯେମିତି
ପାରି ସେମିତି ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନ' ହେଲେ ଆଖର
ବେଳକୁ ବେକରେ ହାତ ବାକି ଦୁଆର ଦୁଆର ବୁଲି ଖପର
ପତେଇ ମାଟି ସେତକ ଟଙ୍କା ଭରଣା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବୁଝିଲୁ
ଜେନାପୁଅ ?

ବିଶୋଇ ଯେମିତି ନୁଆ ଜୀବନ ପାଇଲା । ଅଉ ଥରେ
ପଚାରିଲା,

—କ'ଣ କହିଲେ ମିଶ୍ର ଆପଣେ ? ହାତମାଳ ବେକରେ ପକେଇ
ମାଗିବାର ବାଟ ଅଛି ? କୋଟି ପରମାୟୁ ଉଗବାନ ଦିଅନ୍ତୁ ତମକୁ ।
ମୁଁ ଅଜିଠୁଁ ବାହାରିଲି ଦୁଆର ଦୁଆର ଘର ଘର ବୁଲି ମାଗିବାକୁ ।
ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହେବ, ଦୋଷ ଛଡ଼େଇବ । ଅଉ ଅଉ ମାନଙ୍କ ପରି
ମଣିଷରେ ଗଣିତା ହେବ ।

ବିଶୋଇ ଉଠି ଯାଉଥିଲା । ମିଶ୍ରେ ଅଟକେଇ ପାଉଁଶୀ
ମାଗିଲେ । ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ବକିବା ପାଇଁ ସେ କ'ଣ ବୃଥାରେ
ଆସିଥିଲେ ?

ବିଶୋଇ ନେହେରୁ ହେଲା । ଗୋଟିଏ ବୋଲି ପଇସା ନାହିଁ
ତା' ପାଖରେ । ସେ ମାଟି ଯାରି ଫେରାଲେ ତାଙ୍କ ମନ ବୋଧ
କରିଦେବ ବୋଲି କହିଲା ।

କିନ୍ତୁ ମିଶ୍ରେ କ'ଣ ଛୁଡ଼ିବା ଜନ୍ତୁ ! ଅର୍ଥମ କରୁଟଟା ଖୋଲି
ଦେଖିଲେ, ରତ୍ନବ ବ ନାହିଁ । ଖୋଷଣୀ ଅଣ୍ଟାଲିଲେ, ମାତ୍ର
ଗୋଟିଏ ଦୋ' ପଇସି । ସେତକରେ କି ହୁଏ ? ବାଟ ଖୋଜିଲେ,
ଜଳ ଜଳ ହୋଇ ଦିଶିଗଲା । ସେ ବିଶୋଇଙ୍କି ଡରେଇଲେ, ଯଦି
ମୋ ପାଉଁଶୀ ଗଣ୍ଡାକ ଅଜି ନ ପାଇବ, ତେବେ ସବୁ ହାଟ କରି
ଦେବ । ତତେ ପୁରସ୍ତମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନ ଦଉଡ଼େଇ ସହଜରେ ଛୁଡ଼ିବ
ନାହିଁ ।

ବିଶୋଇ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଦୁଲେଇ ପାଖକୁ ଗଲା, ତାକୁ ସବୁ
କଥା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିଲା । ଦୁଲେଇ ତା' ଗାଞ୍ଜିଆ
ଫିଟେଇ କେତେ ଦିନର ସାଇତା ପଇସା ଗଞ୍ଜିକ ବାହାର କଲା ।

ସେତକ ବଡ଼େଇ ଦେଲା ବିଶୋଇ ହାତକୁ । ବିଶୋଇ ସେତକ
ମିଶ୍ରଙ୍କ ପାଦତଳେ ଥୋଇ ବେକରେ ଗାମୁଛା ଗୁଡ଼େଇ ନମ୍ କର
ଶୋଇଗଲା,

—ଆଉ ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ, ଏତକରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତୁ ।

ମିଶ୍ର ପକ୍ଷପାତକ ଉଠେଇ ନେଇ ଗଣିଲେ । ସାତଶା ଦି'
ପଇସା । ପୁଣି ଥରେ ତାଙ୍କୁ ନୁଆ କରି ହୁସାକ ଯୋଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।
କେଉଁଥିରୁ କେଇ ପଇସାର ନେଲେ ଠିକ୍ ହେବ । ମିଶ୍ର ଉଠି
ଠିଆ ହେଲେ । ବିଶୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ଦୁଲେଇ କବାଟ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ସବୁ ଶୁଣୁ ଥିଲା ।
ବିଶୋଇ ତା' ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି କହିଲା,

—ମାଗିବାକୁ ଯାଉଛି । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ପାଇଁ ଟଙ୍କା ଯୋଗାଡ଼ କରି
ପାରିଲେ ଫେର ଆସିବି । ଯଦି ତୋ' ଚଳିବା ପାଇଁ ଅଘଟ ଘଟ
ହୁଏ ତେବେ ଏ ଓଲିଅଟି ଭାଙ୍ଗି ଖାଉଥିବୁ । ଭୋକ ଉପାସରେ
ରହିବୁ ନାହିଁ ।

ଦୁଲେଇ ଅଖିପତା ଚୁଡ଼େଇ ଲହୁ ଝର ପଡ଼ିଲା । ମନା
କରିବାର ଆଉ କିଛି ବାଟ ନଥିଲା ।

ବିଶୋଇ ଛୁଣ୍ଡା ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧି, ଆଉ ଖଣ୍ଡେ କାନ୍ଧରେ
ପକେଇ, ଭାତ ହାଣ୍ଡି ଉପରୁ ପଲମଟାଏ ଆଣି ପଦାକୁ ବାହାର
ପଡ଼ିଲା । ଗଲା ବେଳକୁ ଦୁଲେଇକି ଯାବତା କରିଗଲା ।

—ବୁଝି ଖବର ଦାର, ଖୁବ୍ ସାବଧାନରେ ଚଳାଚଳ କରୁଥିବୁ ।
କାହାର ସ୍ତଗରେ ଅପତ ହେବୁ ନାହିଁ । ଆମର ଏଇଖିଣା ବିପଦ
ବେଳ, ଆଉ ଦି' ତନି ମାସ ଭିତରେ ଫିଲଟିଏ ହେବ । ମୁଁ
ସେତେବେଳକୁ ଆସି ସାରିଥିବି ।

ବିଶୋଇ ପଦାକୁ ଗୋଡ଼ ବଢ଼େଇଲା । ଖୁଣ୍ଟରୁ ପଢ଼ାଟି ପିଟେଇ ନେଇ ବେଞ୍ଜରେ ବାନ୍ଧିଲା । ନମେ ନମେ ଯାଇ ଗୋରୁ ମଡ଼ାଖାଇରୁ ହାତ ଦି' ତନି ଶଣ୍ଢ ମାଳ କରି କାନ୍ଧରେ ପକେଇଲା, ଦୋଷୀ ସେ, ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଦୁର୍ ଦୁର୍ କଲେ ।

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଗଞ୍ଜିଲା, ବିଶୋଇର ଗାଁ ପରେ ଗାଁ ମଗା ଚାଲିଲା । ଦୁଆରେ ଦୁଆରେ ପଲମ ପଡ଼େଇବା ତା'ର ଗୋଟାଏ ଅଭ୍ୟାସ ହେଇ ପଡ଼ିଲା । ମୁଣ୍ଡରେ ବାଳ, ମୁହଁରେ ଦାଢ଼ା ବଢ଼ି ସେ ଗୋଟାଏ ବିବଟାଳ ରୂପ ଧାରଣ କଲା । ପିଲାଏ ଦୁରରୁ ଦେଖି ଭର ପଲେଇଲେ, ଗାଁ କୁକୁର ଗୁଡ଼ାକ ଦେଉ ଚେଉଡ଼ କରି ତା' ପଛରେ ଗୋଡ଼େଇଲେ । ସିଆଣିଆ ପିଲାଏ ପାଗଳା କହି ଟେକା ପଥର ପିଙ୍ଗିବା ଅରମ୍ଭ କଲେ ।

ବିଶୋଇ ସବୁ ସହିଲା । ସହିବା ପାଇଁ ତାର ଜନ୍ମ ଏ ବସୁନ୍ଧା ଉପରେ । ପାପୀ ସେ ଯେତେବେଳେ ସବୁ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡପାତି ସହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଦିନ ବେଳଟା କୌଣସି ପ୍ରକାର କଟି ଯାଏ ବିଶୋଇର, କିନ୍ତୁ ରାତି ହେଲେ ତାର କାଳ ଅସେ । କେହି ତାକୁ ପିଣ୍ଡା ପହଣ୍ଡରେ ଠାଇଁ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଚୋର ଟକ୍ସର ମାନେ ଆଜି କାଲି କେତେ ରୂପ ଭେଦ ଧରି ଗାଁ ଗାଁ ଚାଲିଚାଲି । ନର ମାୟା ନାରାୟଣେ ଅଗୋଚର । କିଏ ଜାଣେ ଏ କ'ଣ ହେଇଥିବ । ବିଶୋଇ ଯା' ହେଉନା କାହିଁକି ସେ ଯେଉଁ ଭେଦ ଧରିବ, ସେଥିରେ ତାକୁ ହୁଇଁବା ଲେଖୁ ନାହିଁ । ପିଣ୍ଡାରେ ଜାଗା ଦେଇ ସକାଳୁ ଗୋବର ପାଣି ପକେଇ ଲିପିବାକୁ କା'ର ଭର ଅଛି ?

ବିଚର ରାତି ବସତକୁ କୋଉଦିନ ଦିଟା ଖାଇବାକୁ ପାଏ, କୋଉଦିନ ଦଳ ଗଞ୍ଜିଅରୁ ଦଳ ଆଡ଼େଇ ପେଟେ ପକ୍କୁଆ ପାଣି

ପିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ବଣରେ ସାପ, ବେଙ୍ଗ, ପୋକ, ଯୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ
ଗଛ ଶିଅ ଉପରେ ମୃଣ୍ମ ଦେଇ ଶୋଇପଡ଼େ ।

ଏମିତି ବାହାରେ ବୁଲି ଅପନ୍ତର ବଣରେ ଯିବି ତା'ର
ଦି'ମାସ କଟି ଗଲଣି । ସେ ଏ ଯାକେ ପଦରଟି ଟଙ୍କା ବ ସଜିଲି
କରି ପାରିନାହିଁ । ତାକୁ ଭାବି କାନ୍ଦ ମାଡ଼ୁଛି ଦୁଲେଇ କଥା
ଭାବି । ଏକଲ ମଣିଷ । ଏକଦୁଁ ପୋଖଣ । ତା'ପରେ ଘର
ଗୋଟାକର ପାଇଟି । ଏଇ ସବୁ ହିନସ୍ତା କଥା ଭାବି ଭାବି ବଂଶୋଇ
ଅକତ ହୋଇପଡ଼େ । ଭାବନାର ଶେଷ ସୀମାରେ ପହଞ୍ଚି
ପାରେନି ।

ଯେଉଁ ଦିନରୁ ବଂଶୋଇ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଲି, ସେଇ
ଦିନରୁ ଗାଁବାଲାଙ୍କ ମନରେ ଗୋଟାଏ ଖଟକା ଲାଗିଛି । ସେମାନେ
ମନେ ମନେ ଭାବିଚନ୍ତି ବଂଶୋଇ ଡରେ ପଳାଇ ଯାଇଛି ବୋଧେ ।
କେତେ ଲୋକ କେତେକଥା ଭାବୁଚନ୍ତି । ସଞ୍ଜବେଳେ ଭାଗବତ
ଟୁଙ୍ଗୀରେ ଘମାଘୋଟ ଅଲୋଚନା ଚାଲୁଛି । ଏ ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ
କଥା । ଗାଁଟାକୁ ପାପ ପଙ୍କରେ ଗୋଲେଇ ଦେଇ ବଂଶୋଇ ହୁଁ
ମାରିଛି । ଅଗାଧୁ ମିଶ୍ରେ ଥରେ ଅଧେ ତା' ଅଡ଼ିଆ ହୋଇ ଅସଲ
କଥାଟା ସମସ୍ତଙ୍କୁ କହିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଦିନକୁ ଦିନ ଦିନ ଗଢ଼ିଲା ।
ସେ ଗୁଡ଼ି ଅଲଗା ହେଲେ । ସାତେ ସାତଶା ପଇସା ଫାଇ ଆଉ
କେତେ ଦିନ ଲାଡ଼ନ୍ତେ ?

ସେଦିନ ଭାଗବତ ଟୁଙ୍ଗୀରେ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତକଡ଼ ସହ
କହିଲା । ସାର ଚାଁର ପୁରୁଣା ପୁରୁଣା ଲୋକ ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହେଲେ ।
ବରୁର ଚାଲିଲା । କେତେ ଯୁକ୍ତିତର୍କ :ବାଦ ବିବାଦ ପରେ
ସ୍ଥିର ହେଲା—ବଂଶୋଇ ମାଇପକୁ ଏକ ଘରକିଆ ରଖା-
ଯାଉ । ସେଇ ହେଉଛି ଅସଲ ଜାଣି ଚତୁର । ସବୁ ଜାଣି କିଛି

ଜାଣି ନାହିଁ । ଅଉ କେହି କେହି କହିଲେ—ସତ ଅଧରେ
 ସେତେବେଳେ ନିଶା ଗର୍ଜୁଥାଏ, ସେତେବେଳେ ବିଶୋଇର
 ଘର କବାଟ ମୁକୁଳା ହେବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଯାଏ । ଅଉ କିଏ
 କହିଲା—ମୁଁ ଦିନେ ପରସ୍ତା କରି ଉଠିଥିଲି । ଗୋଟାଏ ଛାୟାମୁଖି
 ଡଗ ଡଗ ହୋଇ ବିଶୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ତା’ ମନେ
 ମନେ ବିଲେଇ ଅଖିରୁଜି ଦୁଧ ପିନ୍ଧିଛି । ଗାଁବାଲୁଏ କିଛି ଜାଣି
 ପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ଅଉଜଣେ ବାହାରପଡ଼ି କହିଲା—ସଫାତ କହିଦେବ,
 ବିଶୋଇ ଦିନ ବଖତକ କୋଉଠି ଲୁଚି ଛୁପି ଥାଏ । ସତ ହେଲେ
 ଘରକୁ ଆସେ । ଅଉ ଏତେ ଶୋଳ ପବତ ମାର ମୁଖା କଥାରୁ
 କ’ଣ ମିଳିବ ?

ଶେଷରେ ସ୍ଥିର ହେଲା, ବିଶୋଇ ମାଇପକୁ ଏକଘରକିଆ
 ରଖାଯାଉ । ଜାଣି ଚତୁର ସେ । ସବୁ ପେଟରେ ପୁରେଇଛି ।
 କଥା କହିଲା ବେଳକୁ ଗୋଟିକ ଯାକ ହୁଲସୀ । ଲୁହ ଅସରାଏ
 ବସି ପକେଇ ଉଲେଇ ହେଇ କହୁଛି “ମୁଁ କ’ଣ ଜାଣେ ସାଅନ୍ତେ,
 ସେ ସେଇଦିନୁ ତ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଚନ୍ତି ତାଙ୍କର ଦେଖା ଦର୍ଶନ ନାହିଁ ।
 ଭାରି ଗୋଟାଏ ମଉନ ମୋହିଁ । ବିଦଖିଲା କାମ କରଦେଲେ ତ
 ବଳେ ଘଇତାକୁ ଡକେଇ ଅଣିବ, ଯିବ କୁଆଡ଼େ !!

ସମସ୍ତେ ମହାପ୍ରସାଦ ଛୁଇଁ ହଲପ କଲେ, କେହି ତା’ ଘରକୁ
 ଯିବେନାହିଁ । କେହି ତା’ ସହିତ ପାଟି ଫଟେଇବେ ନାହିଁ ।
 କେହି ତାକୁ ସାଇ ଘରକୁ ଛାଡ଼ିବେ ନାହିଁ । କେମିତି ସେ ଚଳୁଛି
 ଚଳୁ । ଦିନ ଅଠଟାରେ ତ ବଳେ ଜବତ୍ ହେଇଯିବ ।

ତା’ ପରଦିନଠୁଁ ସତକୁ ସତ ବଳେଇ ଛୁଆଟିଏ ବି ତା’
 ଦୁଆର ମାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଘରେତ ଏଣେ ଦାନା ନଥିଲା ଦୁଲେଇର ।

ଓଲଅଟି ଭାଙ୍ଗି ଶାଇସାରିଥିଲା । ମନେ ମନେ ଭାବିଥିଲା ଦଣ୍ଡି
ଗୁଣାଟି କାହାର ହାତରେ ପଠେଇ ବକେଇ ଅଣିବ । ଯାହା
ଅଠ ଦଶ ଟଙ୍କା ପାଇବ, ସେଇଥିରେ ହେଲେ ଦିନ କେଇଟା ଚଳେଇ
ନେବ । ସେତକ ବି ହେଲାନାହିଁ । ଅକାଳ ଚଢ଼କ ପଡ଼ିଲା
ଦୁଲେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ।

x x x x

ଭିନି ମାସରେ କୋଉଟି ଟଙ୍କା ସଜଳି ହୋଇଥିଲା
ବିଶୋଇର । ଅଉ ପଗୁଣ ଟଙ୍କା ପୁରୁ କରିବା ଯାଏ ଅସୁହେଇ
ରହି ପାରିଲାନି ସେ । ଦୁଲେଇ ମୁହଁ ଚାହିଁ ରହି ତା' ଅଖି ଅଗରେ
ନାଚି ଯାଉଥିଲା । ଭାବିଲା ଯା' ପାରି ତା' ହେଉ, ସେ ଅରେ
ଯାଇ ତା' ଦୁଲେଇକୁ ଦେଖି ଆସିବ । ତାପରେ ଯୋଉ କଥା ।

ଗୁଲିଲ ବଶୋଇ । ଅସରା ବାଟ । ଖରା ବଢ଼ୁଛି । ଦିହ ଝାଲି
ମାରି ଯାଉଛି । ତଥାପି ପାଦ ତାର ପଡ଼ୁଛି ଅଗକୁ ଅଗକୁ ।

ଅଣ ନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଛୁଟିଲ ବଶୋଇ । ଥାନ ଜ୍ଞାନ ତା'ର
ରହିଲା ନାହିଁ । ମୁହଁ ସଞ୍ଜ ବେଳେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା ଗାଁରେ ।
ଭାଗବତ ଟୁଙ୍ଗୀରେ ଗାଁ ଗୋଟାକର ଲୋକ ବସି କ'ଣ ଫୁସୁର
ଫାସର ହେଉଥିଲେ । ସେଅଡ଼କୁ ନଜର ଦେଲାନି ବଶୋଇ ।
କେହି ବି ଦେଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ ତାକୁ । ଅଣ ଯାଇ ସେ
ଦୁଲେଇକି ଦେଖିବ, ତା'ପରେ ଯୋଉକଥା ।

ଘର ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଅବାକାବା ହୋଇ ଘଡ଼ିବ ଠିଅହେଲା ।
ଦାଣ୍ଡ ଘରର କାନ୍ଥ ଫାଳଟା ଭୁସୁଡ଼ି ପଡ଼ିଛି । ଘରର କୋଉ
କାଳର ପୁରୁଣା ଛପର ମେଘ ପବନର ଅତ୍ୟାଗୁର ସହି
ନପାରି ତଳେ ମୁହଁ ମାଡ଼ିହେଇ ପଡ଼ିଛି । କିନ୍ତୁ ଦୁଲେଇ ?

ବଣୋଇ ମାଟି ଅଡେଇ, କାଠ ବାଉଁଶ ଅଡେଇ ଅଡେଇ
ଘର ଭିତରେ ପହଞ୍ଚିଲା । କିନ୍ତୁ ଦୁଲେଇ କାହିଁ ? ଡାକିଲା, ଡାକେ
ଦି' ଡାକେ, ଭିନିଡାକେ ହେଲେ କାହାର ସୋର ଶବଦ ନାହିଁ ।

ବଣୋଇ ପାଗଳଙ୍କ ପରି କାନ୍ଦୁ ଖେଳେଇବାରେ ଲାଗିଲା ।
ଖଣ୍ଡକ ପରେ ଖଣ୍ଡେ ମାଟି କାନ୍ଦୁ ଖେଳେଇବାକୁ ଲାଗିଲା ।

—ଦୁଲେଇ, ଦୁଲେଇ !!

ସେ ବାହ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ କେବଳ ଚିତ୍କାର କରି
ଗୁଲିଲା ।

—ଦୁଲେଇ, ଦୁଲେଇ !!

ହଠାତ୍ ତା' ଚିତ୍କାର ଅମିଗଲା । ସତେକି ତା' ଅଖି ଅଗରେ
ମୃତ୍ୟୁ ଦୁଇ ଅସି ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଜହ୍ନ ଅଲ୍ଲଅରେ ଦେଖିଲା,
ମୁଣ୍ଡାଏ ଓଜନିଆ ମାଟିତଳେ ତା' କାଳି ଗାଈଟା ଶୋଇଛି ।
ଜିଭଟା ବାହାର ପଡ଼ିଛି ପଦାକୁ । ଦହଟାରୁ ପଶୁ ଗନ୍ଧ ବାହାର
ନାକରେ ବାଜୁଛି ।

ବଣୋଇ ଦହସାରା କମ୍ପନ ଖେଳିଗଲା । ତା' ଅଖି ଅଗରେ
ନାଚିଗଲା ମିଶ୍ରଙ୍କ ମୁହଁ । “ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଭୋକିନୀ ଦେବାକୁ ହେବ, ଚାଁ
ଭାଇକୁ ଖୁଆଇବାକୁ ହେବ, ସ୍ୱରସ୍ତ୍ରମ ଯିବାକୁ ହେବ, ତେବେ
ଯାଇ ପାତକ ଗୁଡ଼ିକ ।”

ବଣୋଇ ଦଣ୍ଡକେ ଭୁଲିଗଲା ସବୁ । ଦଣ୍ଡକେ ଭୁଲିଗଲା ତା'
ଦୁଲେଇକି । ସେମିତି ଚୋରଙ୍କ ପରି ଗୋଡ଼ ଚିପି ଚିପି ଅସିଥିଲା
ଗାଁ ଭିତରକୁ, ସେମିତି ଗୋଡ଼ ଚିପି ଚିପି ଅତି ସନ୍ଦ୍ରର୍ପଣରେ ଚୁଟି
ଗଲେଇଲା ଚାଁ ବାହାରକୁ ।

ବକାଳ ଆଖିରେ ଲୁହ

—ଅରେ ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ରଥ ଅଜା ! ଜୀବନରୁ ଅଧେ କଟେଇ ସାରଲୁଣି ବୋଲି କହୁଥିଲୁ ଏଇ ହାତ ଗୁରୁଖଣ୍ଡରେ । ତୋ' ଜୀବନ କାଳ ଭିତରେ ତାହାଣ ହାଜର ଥାଳ କେବେ ପୁରି ନାହିଁ । ସହ ସହ ଗୁଡ଼ି ଚୋର ପଥରଠାରୁ ଅହୁର ଟାଣ ହେଇ ଯାଇଛି । ଅଜା ତୋ' ଆଖିରେ ଫେରେ ଲୁହ । କ'ଣ ହେଇଛି କିରେ ତୋର ଅଜା ! ବନଦିଅ ଶକି ତ କଣ୍ଠରେ ପଚାରଲା ।

ରଥ ଅ ଗୁରୁଅଡୁ ପରେ ଆଖି ପହଁରେଇ ଆଣିଲା । କୋଠା ଗୁଡ଼ାକ ସବୁଦିନ ମିର ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଅନେଇବନ୍ତି । ସପ୍ତାରେ ଗହଳି ଲାଗିଛି । କାହାର କିଛି ଅଦଳ ବଦଳ ହୋଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ରଥ ଅ ଅନ୍ତରରୁ କେଣିଏ ଦଳା ଛୁଡ଼ି ଯାଇଛି । ବାଣୀ ତା'ର ବେସୁସ । କେବଳ କିଛି ମୁର୍ଚ୍ଛନା ତୋଳୁଛି ହାତ ମାରିଲା ବେଳକୁ । ଜୀବନର ଶେଷ ଭାଗରେ ସେ ଯେଉଁ ଅଘାତ ପାଇଛି ହୁଏତ ସେଇ ଅଘାତରେ ପଞ୍ଜରର ହାତ କେଇଖଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିବ । ସେ ଲୁହ ଜର ଜର ଆଖିରେ ଅନାଇ ରହୁଲା ବନଦିଅ ଅଡ଼େ ।

ବନଦିଅ ରଥ ଅର ଅଜା ସପର ଭାବନୁରର ଲକ୍ଷଣ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଯେଉଁ ରଥ ଅ ଅଜା ଟିକିଏ ନିଶ୍ଚଳା ପାଇଲେ ତାକୁ ବୁଝାଏ,

—ବନଦିଅରେ, ଜୀବନ ଅମର ବଡ଼ ଅସହଣୀ । ଅତୁଷ୍ଟର ଅମ ପ୍ରତି ଏହା କଠୋର ପରୀକ୍ଷା । କେବେ ବରଳିତ ହେଇ ପଡ଼ିବୁ

ନାହିଁ । ତୁ ମୁଁ ଯେଉଁ ପଥର ପଥକ, ଡେଇଁପଥ କଣ୍ଠା ଝଟା ନହୁ
 ନୁହାଣୀରେ ପୁଣି ସବୁ ମାଡ଼ମକଟି ଅଗକୁ ପାଦ ବଢେଇବାକୁ
 ହେବ । ଗୋଡ଼ରେ ଅଗଣନ କଣ୍ଠା ପୁଟିବ । ଗୋଡ଼ ରକତ ସାଲ
 ବାଲ ହେବ । କିନ୍ତୁ ଶେଷେ ଯେମିତି ଇସ୍ ବୋଲି ନ' ହୁଏ ।
 ମୁହଁର ରଙ୍ଗ ଶେଷିତ ନ ବଦଳେ । କିଏ ଅଛୁରେ ଅମର
 ଦୁନିଆରେ ? ଇସ୍ ବୋଲିଲେ କି ମୁହଁରେ ଦୁଃଖର ଗୁର
 ପୁଟେଇଲେ କେହି ଅଧା ବୋଲି ପଦେ କହୁବେ ନାହିଁ । ମାଟି
 ଗୋଡ଼ ପଞ୍ଜ ସବୁ ସହବାକୁ ହେବ । ତେବେ ପାଇ ଅମେ ଅମ
 ବାଟରେ ଅଗେଇ ପାରବା । ଏମିତିଅ କଥା ଯା'ର, ତା' ଅଖିରେ
 ଅଜି ଗୁଣି ଲହ । ମୁହଁରେ ବେଦନାର ଗୁର ! ବନଦଥ କିଛି
 ଠିକଣା କର ପାରିଲ ନାହିଁ । ଅଉ ଅରେ ପଚାରିଲା,

—କି ବେ ଅଜା, ତୋର ଅଜି କ'ଣ ହେଇଛି କିରେ ? ଭୋକ
 କଲଣି ଯଦି ତେ ଏ ମୁକି ଗଣ୍ଡାକି ପାଟିରେ ଯବା ।

ରଥୁଅରୁ ଚୈର୍ଯ୍ୟ ବନ ଟିକିକ ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ସେ କର
 କର ହେଇ କାନ୍ଦ ପଡେଇଲା ।

—ବନଦଥରେ, ଜୀବନରେ କେବେ ମୋ ଅଖିରୁ ଲହ ଝରିବ
 ବୋଲି ବଶ୍ଵାସ କର ନ ଥିଲି । କିନ୍ତୁ ସେ ମତେ କହେଇଲା ।

ବନଦଥ ବୁଢ଼ାକୁ ସାନ୍ତୁନା ଦେଇ ପଚାରିଲା,

—କିଏ ତତେ କହେଇଲାରେ ଅଜା ! ତୋର ତ ପୁଅ ମାଉସ
 କେହି ନାହାନ୍ତି । ତା' ଛଡା ତୋ ସ୍ତ୍ରୀମାନିଆ ଅବସ୍ଥା ତତେ
 କେବେ କହେଇ ପାରି ନ ଥିଲା । ଅଜି-ବ ବଡ଼ ତାକୁର୍ ଲାଗୁଣି
 ତୋ ଅଖିଲେ ଲହ ଦେଖି ।

ବୁଢ଼ା ଟିକିଏ ଚୈର୍ଯ୍ୟ ଫେରାଇ ଅଖି ସମ୍ରା କତର ସେଇ

ଗଢ଼ ମୂଳେ ବସିଲା । ବିନଦିଆକୁ ପାଖରେ ବସେଇଲା । ଅଙ୍ଗୁଳି
ବଢେଇଲା ସାମନା କୋଠା ଉପରକୁ ।

—ବୁଝିଲୁ ବିନଦିଆ । ସେଇ ଘରେ ସେ ରହେ । ଗୁରୁ ବରଷ
କି ପାଞ୍ଚ ବରଷ ହେବ ମୋତେ । ନାଁ ତା'ର ଇଲା । କଅଁଳ
ଛନ ଛନ, ନାଲି ଟହ ଟହ । ଟିକି ଟିକି ହାତରେ କୁନି କୁନି
ଅଙ୍ଗୁଳି ଗୁଡ଼ିଏ । ଫରୁକା ଫରୁକା ବାଳ କେଶକୁ ପବନରେ
ଉଡେଇ ଉଡେଇ ସେ ଯେତେବେଳେ ମୋ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ି
ଆସେ, ଦରେଟି ଭାଷାରେ ଡାକ ଫକାଏ,

—ଏ ପାଗଲା ବୁଢ଼ା, ପାଗଲା ବୁଢ଼ା ! ତୁ ମତେ ସାଙ୍ଗଲେ
ନେରୁ ?

ମୁଁ ତା.ପାଖକୁ ଆଗେଇ ଯାଏ । ତାକୁ କୋଳ କରବାକୁ
ହାତ ପତାଏ । ସେ ମୋ ଆଖିରୁ ଆପଦର କୌଣସି ସୁବନା ନ
ପାଇ କୋଳକୁ ଡେଇଁ ପଡେ । ମୁଁ ତା' ମୁହଁ ଓଠରେ ମୋ
ହାତୁଆ ଅଙ୍ଗୁଳି କେଇଟା ଚଳେଇ କହେ,

—ନା ମା, ମୁଁ ତତେ ନେଇ ସମାଲକି କୋଉଁ ? ତୁ ତୋ'
ବାପା ବୋଉ ପାଖର ଆରାମରେ ଅଛୁ, ରହ ।

ସେ ମୋ ମଇଲା ଛୁଣ୍ଟା କନା ପଟା ଅଣ୍ଟାଲେ, କହେ,

—ଦେଖାନି ଭଲ କର । ଯୁ ଭିତରେ କୋଉଁ ମୁଣି ଲୁଚେଇ
ରଖି ନାହୁଁ ତ ? ତା' ଟିକି ଟିକି ଅଙ୍ଗୁଳି ଗୁଳି ମୋ ଦହ ସାଗ
ଅଣ୍ଟାଲି ଯାଏ । ଶେଷରେ ପାଏ ଗୋଟିଏ ପାକଲ ପିଜୁଳୀ । ତା'
ମୁହଁରୁ ଖୁସି ହିର ପଡେ ପଗୁରେ,

—ଯୁକୁ କାହା ପାଇଁ ରଖିରୁ ?

ମୁଁ ହସି ହସି କହେ,

—ତୋର ପାଇଁ ଅଣିଚି ପରା ।

ସେ ଅନନ୍ଦରେ କୁହୁଲି ଉଠେ ।

—ସତ କହୁରୁ ପାଗଲା ବୁଢ଼ା ! ସତେରେ ତୁ ମୋ ପାଇଁ ଏ
ପିଜୁଳି ଅଣିରୁ ? ତୁ ଭାରି ଭଲ ପାଗଲା । ରୋଜ ରୋଜ ଆସିରୁ ।
ମୋ ପାଇଁ ପିଜୁଳି ଅଣିରୁ ମୁଁ ଖାଇବି, ଏ ?

ସେଇ ଦିନୁ ମୁଁ ନିଜ ଆସେ ତା' ପାଖକୁ । ମାଗି ଯାଚି କରି
ଯେଉଁ ଦିନ ଦି' ପଇସା ବେଶି ପାଇଥାଏ ସେ ଦିନ ଭଲ ଜିନିଷ-
ଟିଏ କିଣି ଅଣି ଥାଏ ତା' ପାଇଁ । ସେଦିନ ଇଲା ଏତେ ଖୁସି
ହୁଏ ଯେ କହନା, ତାଠୁ ବେଶି ଖୁସି ହୁଏ ମୁଁ । ଅନ୍ତର ମୋର
ସ୍ନେହରେ ଭରି ଯାଏ । ମୁଁ କୋଟି ନିଧି ପାଇଲା ପରି କୋଳରେ
କାଖରେ ଜାକି ଧରି ଇଲାକୁ ଗେଲି କରେ । ସେ କିଛି କହେନି
ଲେମ୍ବୁ କି ପିଜୁଳିଟିଏ ଯାହା ଅଣିଥାଏ ତାକୁ ଛଡ଼େଇ ଖୋଇ
ଦିଏ । ସେ ମତେ ପଚାରେ,

—ତୋ' ଘର କୋଉଠି ପାଗଲା ବୁଢ଼ା ? ଭଲ ନୁଗା ଫିକିନୁ ?
ତୋର କନ ଭଲ ନୁଗା ନାଇଁ ? କହୁରୁ ଯଦି ବାପା ନୁଗା
ଅନି ଦେବ । ବାପାର କେତେ ନୁଗା, କେତେ ଜାମା ଅଛି ।
ଯେତେ ମାଗିରୁ ସେତେ ଦେବ ।

ମୁଁ ତା ବାଳି କେରକୁ ସାଉଁଲେଇ ଦେଉ ଦେଉ କହେ

—ମୋର ତୋ' ବାପା ଜାମା ପଟା କ'ଣ ହବ ? ଦରୁ ଯଦି
ତୋର ଜାମା ଖଣ୍ଡକ ଦିଏ ।

ସେ ହସି ହସି ଗଢ଼ି ଯାଏ, କହେ,

—ଫରେ ପାଗଲା ବୁଢ଼ା, ତୁ ଟା ଏଡେ ଓଲ ଅରେ । ମୋ ଜାମା କନ ତୋ' ଦଅକୁ ହବ ? ମୁଁ କେଡ଼ିକି ସାନଟି ଦେଖୁନୁ ବାପା ତୋର ପର ବଡ଼ ମଣିଷଟାଏ । ତା' ଜାମା ପତା ତୋ ଦଅକୁ ମାନିବ ଭଲ ।

ମୁଁ ମନା କରେ । ତାର ଦହର ଜାମା ପାଇଁ ତା' ପାଖରେ ଅଡ଼ି ବସେ । ସେ ତା' ଦହରୁ ଜାମା ଓହ୍ଲେଇ ମୋ ଉପରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ କହେ,

—ହଉ ନେ । ମୋଲି ଏମିତି ଅଉଲି କେତେ ଅଛି ।

ମୁଁ ଫେରେ ମୋର ହାତରେ ତା' ଦହରେ ଜାମା ପିନ୍ଧେଇ ଦିଏ । ସେ ଖୁସି ହେଇ ଘରକୁ ଚାଲି ଯାଏ ।

ପୁଣି ସକାଳ ହୁଏ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ଦୁଅରେ ପହଞ୍ଚିଲେ; ସେ ଦୋ'ମହଲ ଉପରୁ ମତେ ଦେଖି “ପାଗଲା ବୁଢ଼ା, ପାଗଲା ବୁଢ଼ା” ଡାକି ଡାକି ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଅସେ । ମୋ ଛିଣ୍ଡା ଝୁଲି ଭିତରୁ କଦଳୀଟିଏ ଅଣ୍ଟାଳି କାଢ଼ି ନିଏ । ସେଇଥିରେ ଯେମିତି ତା'ର ତୃପ୍ତି ଭରି ରହିଥାଏ ।

ଏମିତି ଦିନ ପରେ ଦିନ କଟେ । ସେ ମୋ ଶୁଷ୍କ ହୃଦୟ ତଳେ ସେହ ଓ ଅଶାର ହରଣା ପିଟେଇଦିଏ । ମୁଁ ମୋ ଜୀବନର ସବୁ ଦୁଃଖ ଭୁଲି ତାରି ସେହ ସୁଅରେ ମୋ ଜୀବନ ତରା ଭସେଇ ଦିଏ । ଦିନ କଟେ । ମୁଁ ଭୋକ, ଉପାସ, ରୋଗ, ଶୋକ ସବୁ ଭୁଲିଯାଏ ।

କିନ୍ତୁ ବଧାତା ମୋର ସେଇ ସୁଖ ଟିକକ ବି ଦେଖି ପାରିଲ ନାହିଁ ରେ, ପାରିଲ ନାହିଁ । ସେ ତାକୁ ଘେନିଗଲା । ମୁଁ ଥରେ ଅଠଦନ କେମାର ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲି । ଅସି ଦେଶେତ ଅଗପର

ଇଲା ଆଉ ଦୋ'ମହଲରୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସୁନାହିଁ । ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଲି । ଏଣେ ତେଣେ ଅନେଇଲି । ଗୁଜରଟାଏ ଉପରୁ ଆସି ପଚାରିଲା,

—କାହାକୁ ଖୋଜୁଛୁ କିରେ ?

—ଇଲା କ'ଣ ନାହିଁକି ?

—ତୋ' ନା ?

—ପାଗଲା ବୁଢ଼ା

ସେ ଚିହ୍ନିକି ପଡ଼ିଲା । ବସ୍ତିତ ହୋଇ କହିଲା,

—ତୋର ନାଁ ପାଗଲା ବୁଢ଼ା ? ଇଲା ମରକା ଆଗରୁ କେତେ ତେଜ ସେ ଖୋଜିଛି ରେ ! ଖାଲି ବଳିବଳିଉଥାଏ—“ପାଗଲା ବୁଢ଼ା, ପାଗଲା ବୁଢ଼ା, କାଲି ମୋ ପାଇଁ କଦଳୀ ଆଣିବୁ । କାଲି କୋଉଠି ରହିଲୁ କିରେ ? ଆସିଲୁ ନାହିଁ ତ ? କାଲି ଆସିଲୁବେଳେ ଗୋଟିଏ ପିଢ଼ୁଲି ଆଣିବୁ ।” ଇମିତ କେତେ କ'ଣ । ତା' ପାଇଁ କେତେ ଡାକ୍ତର ବଇଦ ଲାଗିଲେ । ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେ ନିଧମୋନିୟାରେ ଚାଲିଗଲା ରେ ପାଗଲା ବୁଢ଼ା, ଚାଲିଗଲା ।

ମୁଁ ଆଉ ସେଠି ଛାଡ଼ି ପଥର କରି ଠିଆହୋଇ ରହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ବର୍ଷ ବର୍ଷର ଟାଣୁଆ ପୈର୍ଯ୍ୟବଳ ମୋର ଶ୍ଵାସି ପଡ଼ିଲା । ଜୀବନରେ ଏଇ ଗୋଟାଏ ମୋର ଶକ୍ତ ଆଦାତ । ଏମିତିଆ ଆଦାତ କେବେ କୋଉଠୁ ପାଇ ନ ଥିଲି । ଭେଣ୍ଡିଆ ଭେଣ୍ଡିଆ ପୁଅ ଦ'ଟା ମଲେ । ଜମିବାଡ଼ି ନିଲାମ ହୋଇଗଲା । ସବୁ ସହୁ-ଥିଲି ଦିହକୁ କିଲି, ଛାଡ଼ିକୁ ପଥର କରି ସବୁ ସହୁଥିଲି । କେବେ ଆଖିରୁ ବୁନ୍ଦାଏ ଲୁହ ଗଡ଼େଇ ନ ଥିଲି ।

ତା' ପରେ ଅନାଦାରରେ କଳାଳ ସାଜିଲି । ଯେତେ ପିଠ-
ସଙ୍ଗରେ ମିଶିଲା । ଚୋକେ-ମାଡ଼ ଗାଳି ଦେଲେ । ସବୁ ହଜମ
କରି ଯାଉଥିଲି । ଅଳ୍ପ ଆଉ ପାରିଲି ନାହିଁ ବୋଲି ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ବୁଢ଼ା ବନଦିଆ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି କଇଁ କଇଁ ହେଉ
କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ଯୋରରେ । ବନଦିଆ ଆଖିରୁ ତା'ର ଲୁହ ପୋଛି
ଦେଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ଅଶ୍ରୁଣା ହେବ । ଯେତେ ପୋଛିଲେ ବି ସେ
ନ ଶୁଖି ହେବାକୁ ରୁହେ ।

ଏକା ନାହିଁ ଦି'ଶଣ୍ଠ

ଗହଣା ବଳରୁ ହଳ ଫିଟେଇ ଟାଣ ଗାଠୁଆ ବେଳକୁ ବାହୁ-
ଉଲ ଦନେଇ ଯେନା । ଜିଅ ଛଡ଼ା ବଳଦ ହଳକ ଧଇଁସଇଁ
ହେଇ ଦଉଡୁଥିଲେ । ହଳ ବଳଦ ଫିଟେଇ ପକେଇ ଗୁଲିଆ
ଘରର ତାଟି କାଢ଼ି ଭିତରକୁ ପଶିଲା । କାହାର ସୋର ଶବଦ
ନାହିଁ । ଭୋକରେ ଗୋଟିପଣ ଦନେଇ ଅରୁଥିଲା । ଲଙ୍ଗଳ
ଦଉଡ଼ିଟା କାନ୍ଧରେ ପଡ଼ିଛି । ଦହଯାକ କାଦୁଅ ସାଲୁକାଲୁ ।
ଗଲେ ସବୁ କ'ଣାଡ଼େ ? ରାଗରେ ଜଳିଗଲା ଦନେଇ । ଅଖି
ଯୋଡ଼ାକ ଚଢ଼ିଗଲା । ଯେମିତି ପ୍ରଳୟକାଳ କାଣ୍ଡଟାଏ ଘଟିଯିବ
ନିମିଷକେ । ରୁକ୍ଷ ଗଳାରେ ଡାକ ପକାଇଲା,

— ହଲିଆ.....ହଲିଆ..... !!

ହଲିଆ ଦନେଇର ପାଞ୍ଚ ବରଷର ପୁଅ । ଘରେ ସ୍ତ୍ରୀ ।
ଅଉ ସାନ ଭାଇର ସଂସାର ଭିତରେ ସେ ଦି'ପ୍ରାଣୀ । ଏକା
ଅନ୍ଧରେ ଚଳନ୍ତି ।

ହଲିଆ ଜବାବ ଦେଲା ନାହିଁ । ବାରଅଡୁ ଝିଁ...ଝିଁ...କାନ୍ଦଣା
ସୁର ଟିକିଏ ବଡ଼ କରି ଶୁଭିଲା । ଦନେଇ ବୁଝିପାରିଲା ଘରେ କିଛି
ନା କିଛି ଗୋଟାଏ କଦଳ ଘଟିଛି । ଦନେଇ ବାଡ଼ିପଟକୁ ବୁଲି
ଯାଇ ଦେଖିଲା, ହଲିଆ ମାଆ ସୁଁ ସୁଁ ହୋଇ ଅଖିର ଲୁହ ଲୁଗା
କାନିରେ ପୋଛୁଛି । ଦନେଇକି ଦେଖି କାନ୍ଦଣା ସୁର ପଞ୍ଚମକୁ

ଉଠିଗଲା । ଅଉ ସମାଲେ କିଏ ! ଭର ନରର ବନ ଭାଙ୍ଗିଗଲା
ସତେକି ।

ଦନେଇ ନିଜକୁ ଟିକିଏ ସମାଲି ନେଲା । ସ୍ଵରଟାକୁ ଅଳ୍ପ
କଅଁଳିଆ କରି କହିଲା,—

—ହେଉଛି କ’ଣ ହଳିଆ ବୋଉ !

ହଳିଆ ବୋଉ ଗାର୍ଜି ଗାର୍ଜି ହେଇ କହିଲା,

—ମୁଁ ତମକୁ ସେଦିନୁ କାନେ କାନେ ଶିଖଉଛି । ତମେ ସପନା
ଠଉଁ ଭିନେ ହେଇଯା । ତା’ଠି ଅମର ଦରକାର ନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ର
କହିଛି, ଯେତେ କନିଆ ସେତେ ବର, ଯେତେ ଭାଇ ସେତେ
ଘର । ଶାସ୍ତ୍ର କଥା ଅନ୍ୟଥା ହେବାର ନୁହେଁ । ସେ ଭାଇ ବି ଏକା
ଅଲଗର ରହିବା ବାଲା ନୁହେଁ । ମଉନ ମୁହାଁ ଟୋକା ଭାରି
ଜଣେ ।

ଦନେଇ ଅନ୍ତରରେ କୁହୁଳା ନିଆଁ ହାଉ ହାଉ ହେଇ ଜଳି
ଉଠିଲା । ଯେମିତି ସେ ଗ୍ରାସ କରିବ ଏ ସାର ଦୁନିଆଟାକୁ । କି
ବେଳୁକି କରିବି ମଣିଷ ଏ ମାଇପି ଜାତିଟାର ହାତ ଧରି । ଏତେ
ବକଟେ ଖଣ୍ଡିଆ ଘର ଖଣ୍ଡେ । ଛେଳି ଗୁହାଳପରି । ଥାଲି କ’ସା
ଦି’ପଟ ଅଛି କି ନାହିଁ । କୋଉ କାଳର ଶିଳ, ଫେଷା ହଳକ
ପାକୁଆ ହୋଇଗଲାଣି । ମେଘ ବରଷିଲେ ଘରେ ଅଣ୍ଟିଏ ପାଣି ।
ଜମି ମାଣେ କି କଣେ କିଛି ନାହିଁ । ଛୁଆ ବକଟକୁ ଗୁଡ଼ିଦେଲେ
ଘରେ ମୋଟେ ଗୁରଟା ମଣିଷ । ଏଇଥିରେ ମନ ଅମେଲ । ଘରେ
ଘଡ଼ିକି ଘଡ଼ି କଦଳ । ଖାଲି ଭିନେ ହବା । ମେଣ୍ଟା ଗୁହାଳ
ମଝିରେ ବାଡ଼ି ପୋଡ଼ିବା । ଥାଲି ପଟକ ଭାଙ୍ଗି ଫାଲେ ଫାଲେ
ନେଇ ଛେଲୁଆରେ ଖାଇବା । ସେଇଥିରେ ତୁପ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏକା-
ଠେଇଁ ରହି କରିନାହିଁ ।

ଘର ଆର ପାଖରେ ଆଉ ଜଣକର କାନ୍ଦଣା ସ୍ଵର ଶୁଭିଲ । ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଅନେଇଲ ଦନେଇ । ସପନା ପାଖରେ ସାନବୋହୁ ବଖାଣୁଚନ୍ତି 'ତମେ ଏମିତି ମାଇଗିଆ ପ୍ରକୃତର ହେଇ ବସି-ରହିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ସେ ବଡ଼ ଭାଇ ହେଲେତ ଆଉ ବାଘ ଭଲ ନୁହେଁ । ସେକ ଠୋକ ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଜବାବ ଦବାକୁ ଏତେ ଡର କାହିଁକି ? ତମେ ଯଦି ଅଜିରେ ତାଙ୍କ ଠିକ୍ ନ ଛୁଣ୍ଡି ତେବେ ତମ ରାହା ତମର, ମୋ ରାହା ମୋର । ତମ ବଡ଼ ଭଉଜକ ଗଞ୍ଜଣା ମୁଁ ସହ ପାରିବି ନାହିଁ କି ଏ ଘରେ ଆଉ ରହି ପାରିବି ନାହିଁ । କିରେ ବାରୁ, ତୁ ତ ଘରର ମଣିଷ, ମୁଁ ଘରରମଣିଷ । ମୁଁ କୋଉ ଠାଇଆଣୀ ପୋଇଲି ହେଇନାହିଁ ଯେ ମୋ ଉପରେ ସେ ଚୋପ କଟେଇବ । ଗୁଣୀ ମେଲୁ ବସିବ ମୁଁ ପୋଇଲି ମେଲୁ ସଜ ସକାଳେ ଖଟି ଖଟି ମୋ ମାଉଁସ ଲଗା ଦେହଟାକୁ କୁଟା ସରି କାହିଁକି କରିବ ? ସେ କ'ଣ ଏଡ଼େ ସୁଖୀ ଘର ହିଅ ।

ସପନା କହିଲ, ଘର କହିଲେ ତ ମେଣ୍ଟାଶାଳ । ମୁଖାମାଟି ଭର୍ତ୍ତି । ହାଣ୍ଡି ଅଟିକା ଦି' ଯୋଡା । ସେଥିରେ କି କାମ ଏମିତି କରି ମର ଯାଉରୁ ଯେ ତୋ ସୁନା ଦିହ ରୁନା ହୋଇ ଯାଉଛି । ମଣିଷ ବଲରୁ ଲାଗି ଲାଗି ଅସିଲ । ସେପେଇ ବାସର ଗଲ ସର ନାହିଁ । ଭୋକରେ କରଡ଼ ଜଳୁଛି । ସ୍ଵାକର କଣିନା ସୁଆଙ୍ଗ ଲାଗିଛି ଭନେ ହରୁ ।

ସପନା ସ୍ତ୍ରୀ ନିଆଁ ହୁଳା ପରି ଜଳି ଉଠିଲ ।

— କ'ଣ କହିଲ ? ଫେରେ ସେଇ ମାଇଗିଆ ପଣିଆ ? ବଡ଼ଭାଇ ଲାଂଗୁଳ ଧରି ଦଉଡୁଥାଅ । ମୁଁହ ଖୋଲି କଥା ପଦେ କହିବାକୁ ବହୁପ ନାହିଁ, ଖାଲି ମୋର ପାଖରେ ଚୋପ କଟେଇ ଶିଖିଛି

କହି ନ' ପାରିବ ଯଦି ମୋ ଅଗରେ ସାପ ସାପ କହୁନା ମୁଁ ତାଙ୍କୁ
ମୁହେଁ ମୁହେଁ ଶୁଣାଇ ଦେବ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ, ତାତ ବଢୁଛି । ଦନେଇ ନଙ୍ଗଳ ଦଉଡ଼ି-
ଟାକୁ ସେଇଠି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ମହନ୍ତ ଘର ପୋଖରୀକୁ ଦଉଡ଼ି
ଗଲା । ତତଲା ପାଣି ଦହ ଜଳି ଯାଉଛି । ଆଷାଢ଼ରେ ମେଘ ନାହିଁ
ଅପାଳକ, ଅନ୍ୟାୟ ବଢୁଛି ଦନକୁ ଦନ । ପୃଥ୍ଵୀରେ ଅନାଗୁର ବଢି
ଗଲାଣି ପାଣିପରି, ଭଗବାନ ବଡ଼ଲୋକ । ସେ ଆଣି ଫାଡ଼ି ସବୁ
ଦେଖୁଛନ୍ତି କେମିତି ସହନେ ମଣିଷ ଗରବ ?

ଦହ ହାତ ସେଇ ଭାତଲା ପାଣିରେ ବୁଜୁଳି ପକେଇ ଓଦା
ସର ସର ଦହଟାକୁ ଚିରା ମଇଳା ଗାମୁଛା କାନିରେ ଯୋଛୁ
ପକେଇଲା । ଭରବର ହୋଇ ଧାଇଁ ଆସିଲା ଘରକୁ । କୁଟାକେରାଏ
କଳଦ ହଳଙ୍କ ଆଗରେ ପକେଇଲା । ସେଇ ଯୋଡ଼ିକ ତା'ର
ଜୀବନ । ତାଙ୍କର ଓଢ଼ି ବରଷକର ଦାନା ପାଉଛି ଦନେଇ, ତାଙ୍କୁ
ଅଣହେଲା କଲେ କ'ଣ ଚଳିବ !

ଭିତର ଶାଳେ ଦେଖିଲା ହାଣ୍ଡି ଗଢୁଛି । ପଖାଳ କଂସାଏ କି
ତୋରଣୀ ମନ୍ଦାଏ କିଛି ନାହିଁ । ଗୁଉଳ କଂଟରେ ଅଧ ପାଇଲିଏ
ହବ ଗୁଉଳ ପଡ଼ିଛି । ତିନି ଗୁଲିରେ ଦରକୁଟା ଗୁଉଳ
ଗୁଡ଼ାକୁ କାଉ ଛିଂଗୁର ବନରବୟ କରୁଛନ୍ତି । ଗୁଉଳ ଅଧ
ପାଇଲିକ କଣ୍ଠରୁ କାଢି ନେଇ ବୁଲିରେ ହାଣ୍ଡି ବସେଇଲା । ନା
ଏ ମାଇପିଗୁଡ଼ାକୁ ଅନୁସରଣ କଲେ ଚଳିବନି । ଭୋକ ଉପା-
ସରେ ମାରି ଦେବେ ଜୀବନକୁ ।

ସପନା ଡର ଡର ହୋଇ ଆସି ଭାଇ ଯାଗରେ ପହଞ୍ଚିଲା ।
ଯେମିତି ଅନେକ କିଛି କହିବାକୁ ତା'ର ହେଇ ଆସିଛି ସେ ।
କିନ୍ତୁ ମୁହଁ ଖୋଲି କିଛି କହି ପାରୁ ନାହିଁ । ଦନେଇ ଅନେଇଲା

ତା' ମୁହଁକୁ, ଖରାରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଛି । ପାଖରେ ବସେଇ
ଆଦରରେ ତା' ମୁହଁରେ ହାତ ବୁଲେଇ ଆଣିଲା ।

—ଭାରିଟାଣ ଖରା ହେଉଛି ନୁହେଁରେ ସପନ ! !

ସପନ ସବୁ ଭୁଲିଗଲା । ତା' ମନ ଭିତରେ ଯେଉଁ ଟାଣ
ପାରିଶ୍ରାମି ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା, ସେ ଧୁଲି ଘର ପରି ଭାଇର କଥା ପଦ-
କରେ ମିଳେଇଗଲା । ସପନା ଭାଇର ଅଖିଯୋଡ଼କୁ ଚାହିଁ
ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ହେଇ ଆସିଲା ।

ଦନେଇ କହିଲା, 'ଯିବୁଟି ସପନ, ବେଗି ବେଗି ଗାଧୋଇ
ଆସିବୁ । ଭାତ ହେଇ ଗଲାଣି । ଦି' ଭାଇଯାକ ବସି ଖାଇବା ।
ଭାରି ବାଧାଅ ହେଇଗଲାଣି । ଫେର୍ ଅଡ଼େଇ ପହରିଆ ହଳ
ଘଡ଼ିଏ ମଦରଙ୍ଗା ଯୋଗୁକି ନେବାକୁ ହେବ । ନ'ହେଲେ
ସେ ଗୋଟାଏ ନେନ୍ଦାରୁଆ ରହିଯିବ ।

ସପନା ସୁବୋଧ ପିଲୁଟିପରି ଉଠି ବାରି ଗାଡ଼ିଆ ଆଡ଼କୁ
ଧାଇଁଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ତା'ର ଲୁଚି କଡ଼ଭାଇ ଆଉ ସାନ ଭାଇର କଥା
ଶୁଣୁଥିଲା । ସାନ ଭାଇକି ପାଖରେ ପାଇ ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ କରି
କହିଲା,

—'ଭାରି ଭାରି ସୁଆଗଆ ତ ! ହଉ ତମେ ତମର ରହ ତମ ଭାଇକି
ଘେନି । ମୁଁ ମୋର ଚାଲିଲି । ଅମ ଅମ ହେଇ ଖଣ୍ଡେ ବାଟ
ଆଗେଇଗଲା ।

ସପନା ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ସେଇଠି ସେମିତି ବସି ପଡ଼ିଲା ।
ଭଲ ଅଡ଼ୁଆରେ ପଡ଼ିଲା ମଣିଷ । ଏଣୁ ମାଇଲେ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା,
ତେଣୁ ମାଇଲେ ଗୋ ହତ୍ୟା । ମା' ନ ଥିଲା, ସା' ନ ଥିଲା ।
ଏଡ଼ୁଟିରୁ ଏଡ଼ୁଟିଏ କରି ଆଣିଛି ଭାଇ ! ନିଜହାତରେ ଗୁହ ମୁଣ୍ଡ

ପୋଛୁ କର ମଣିଷ କରିବି । ତା' ମୁହଁରେ ଏତେ ଟାଣ କଥା
କହିବ କେମିତି ? ଏଣେ ଏ ଭାଷା, ହାତ ଧରି-ବାହା ହେଉଛି
ତା' ବାପ ମା ତାରି ହାତରେ ସଂପି ଦେଇ ତାକୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେଉ-
ଚନ୍ତି । ଜୀବନ ମରଣର ସାଥୀ । ଦୂରକୁ ଠେଲିଦେବ କେମିତି ?
ଗୋଡ଼ରେ ଆଡ଼େଇ ଦେଲେ ଯେ ଅପସ୍ୟ ।

ସପନା ଉଠିଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ଅଡ଼କୁ ଅଗେଇଯାଇ ନରମ
କଣ୍ଠରେ କିହିଲା ।

—ତତେ ନେହୁରୁ ହେଉଛି ତୁ ଅ' ଭଲ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ମାନ କରି ବସିଲା ।

—ଏଇ ଘଡ଼ରେ ଯାଇ ଯଦି ଭଲକି ନ'କୁହ ତେବେ ମୁଁ ଆଉ
ଏ ଘରକୁ ପଶିବି ନାହିଁ । ମଝି ଅଗଣାରେ ଅଜି ଯଦି ବାଜି ନ
ରସେ, ତେବେ ମୋ କଥା ମୋର, ତମ କଥା ତମର ।

ସପନା ପିଠିରେ ପାଖି ଆଙ୍ଗୁଳିଆ ମାଲିପା ଚିହ୍ନ ସେମିତି
ଜକ ଜକ କରୁଥାଏ । ସେ କନ୍ଦଳର ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ କରି
ଗାଧୋଇ ଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଅରଥର ପାଦ ପକେଇ ବଡ଼
ଭାଇ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଦନେଇ ଭାତ ବାଡ଼ୁଛି । ସପନା
ଅଡ଼କୁ ଅନେଇ କହିଲା,

—‘କରେ, ନଉଟି ଅସିଲୁ ? ଯା’ ବେଟି ଗାଧେଇ ପଡ଼ି ଧାଇଁଥ ।
ଖାଇବା ପସ ! ଛୋକ ଲାଗିଲାଣି ।

ସପନା ଅଙ୍ଗେଇ ଅଙ୍ଗେଇ କହିଲା,

—ଭାଇ, ମୁଁ ଭିନେହେବି । ତମ ସାଙ୍ଗରେ ଚଳି ପାରିବି ନାହିଁ ।
ଏତକ କହିଦେଇ ପାଖ ମାଠିଆରୁ ପାଣି ଗଡ଼େଇ ତକତକ କରି
ନୋଟାଏ ପିଇଗଲା ।

ଦନେଇ ହାତ ଭାତହାଣ୍ଡି ଉପରେ ଅଟକି ଗଲା । ବଲ୍‌ବଲ୍ କରି ସପନା ଅଡ଼କୁ ଅନେଇଲା ସେ । ସପନା ଅଣି ଯୋଡ଼ାକ ତଳକୁ ନଇଁପଡ଼ିବ । ସେ ସପନା ହାତ ଧରି ପାଖକୁ ଟାଣି ଅଣିଲା ।

— ଅଗେ ଖାଇସାରେ । ତା’ ପରେ ପଛେ ଭିନେ ହେବୁ ।

ଦ’ ଭାଇ ଖାଇ ବସିଲେ । ହଳିଆ କୋଉଁ ଥିଲା, ଚିଲି ପରି ଅସି ଦୁହଳ ମଝିରେ ବସି ପଡ଼ିଲା । ଦ’ ଜାଆ ଯାକ ଦ’ ଦୁଅର ଫାଙ୍କରୁ ଅନେଇ ଥାଅନ୍ତି ।

ସପନା ଭାତଗୁଣ୍ଡା ପାଟିକି ନେଉ ନେଉ ଅଟକି ଗଲା ।
— ନା ଭାଇ ଅଗ ଗୋଟାଏ ଫାଇସଲା କରି ଦିଅ । ଘରେ ଅମେଳ ଅଶାନ୍ତି । ସବୁବେଳେ ଏମିତି ଖଟ ଖାଟ ମତେ ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ ।

ଦନେଇ ଦେଖିଲା ସପନାର ହେମତ ବେକ୍ତୁ ବେଳ ବଢ଼ି ଯାଉଛି । ସେ ଚୁପ୍ ହେଇ ବସି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଭାତ ଥାଳିଟା ଦୁରକୁ ଠେଲି ଦେଇ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକେଇ କହିଲା,
— ହିଁରେ ସପନା, ଅଜି ତୁ ମଣିଷ ହେଲୁ । ମୁଣ୍ଡକୁ ହାତ ପାଇଲା ଭିନେ ନ’ ହେବୁ କେମିତି । କିନ୍ତୁ ଭାଇ ଜାଣୁ ତ, ଆମର ସମ୍ବଳ ଭିତରେ ଏଇ ମେଣ୍ଟା ଗୁହାଳ ଦ’ ବର୍ଣ୍ଣସୂକ । ହଳିଏ ହତା ବଳଦ । ହାଣ୍ଡି ମାଠିଆ ଦ’ ପୁଞ୍ଜା । ଏଇ ଏତକ ପାଇଁ ଆମେ କାଳ କାଳକର ସମ୍ବଳ ତୁଟେଇ ଦେଇ, ମାଇପଙ୍କ କଥାରେ ପଡ଼ି ଭିନେ ହେବା । ଚାଁ ଲୋକେ ହସିବେ । କହିବେ ରାମ ଯେନା ପୁଅ ଦ’ଟା ବାପ ମା’ଙ୍କ ନା’ ପକେଇଲେ । ବାପ ମାମଲତକାର ଥିଲା କିନା ! ପୁଅ ଦ’ଟା ଜାଣି କରଗଲେ ।

ତତେ ଯେତେବେଳେ ତନି ବର୍ଷ, ସେତେବେଳେ ମା’ ମରଗଲା । ଅଠ ବରଷରେ ବାପ ମଲା । ମୁଁ ପରର ନାଗି ଢେ

ମୁହଁରେ ଅଧାର ଦେଲ । ନା' ମୋର ଭାଇ—ମୋର ଲହୁ
ଏକା ନାହିଁ ଦି'ଖଣ୍ଡି । ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମଣିଷ କଲେ ମୋ ନା' ପଞ୍ଚକ ।
ସାଙ୍ଗକୁ ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ହେବ । ବେଳ ପଡ଼ିଲେ ଛୁଇଁ ପଡ଼େଇ
ପାଖରେ ଠିଆହେବ । କେତେ ଅଶା, କେତେ ଅଣ୍ଟା ବାଜିଥିଲି
ମନରେ । ତୁ ବାହାରେରୁ ହେବା ସାଙ୍ଗେ ଯାଙ୍ଗେ ମୋର ସବୁ ଅଶା
ମିଳେଇ ଗଲା । ରୁଲିକା ଦି' ରୁଲି କରବାକୁ ବସିଲୁଣି । ହେଜେ
ସପନି, ଭଲକରି ବେତେ ଥରେ । ଟେକା ହାତରୁ ଖସିଲେ ଅଶା-
ବାହୁଡ଼ା ।

ସପନି କଇଁ କଇଁ ହେଇ ବାନ୍ଧ ପକେଇଲା । ଦନେଇ
କୋଳରେ ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି କହିଲା,

—ଭାଇ, ଅପରାଧ କରନ୍ତି । ଅଭ ଦନେ ଏମିତି କହିବନ୍ତି ।

ଦନେଇ ଭାତ ଥାଳିଟାକୁ ପାଖକୁ ଟାଣି ଆଣିଲା । ସପନି ହାତ-
ଧରି ଭାତ ଥାଳିରେ ମାଡ଼ିଦେଲା । ହଲିଆ କହିଲା, ଅ' ଦାଦା !

ଭନିହେଁ ଖାଇ ବସିଲେ । ଦନେଇ ହଲିଆକୁ କହିଲା,
—ଯିବୁଟି ତୋ' ଖୁଞ୍ଜିକି ଡାକି ଆଣିବୁ । କହିବୁ ତମେ ସାଇକି
ଗଲେ ବାଣ୍ଟ କୁଣ୍ଟ ହେବ ।

ହଲିଆ ଦଉଡ଼ି ଗଲା । ଫିଲ ମଣିଷ । ଦୁନିଆର ମାୟାଜାଲ
ଭିତରେ ତା' ଗୋଡ଼ ପଶନି ବେବେ । କ'ଣ ସେ ବୁଝିବ ଦୁନିଆର
ହାଲ । ବୋଉକୁ ତା'ର ଦେଖିଲା ଲହୁ ଭସେଇ ସେ କାନ୍ଦୁଛି ।
ଖୁଣ୍ଡ ଅଖିରେ ନିଆଁ ଜଳୁଛି । କହି ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଏ ପାଖ
ସେପାଖ ହେଇ ଦହୁକି କହିଲା,

—ବାପା ତାକୁଛି । ଗଲେ ଭିକେ ହବ ।

ଦିହେଁ ଜୀବନ ପାଇଲେ । ଜଣକ ଅଖିରୁ ଲହୁ ଶୁଖିଗଲା,
ଜଣକ ଅଖିରୁ ନିଆଁ ଲିଭିଗଲା । ଯା'ହେଉ ଓଷଦ କାମ କରନ୍ତି ।

ଦନେଇ ଶେଷ ଘରୁ ହାଣ୍ଡି ମାଟିଆ ତକ ବାହାର କଲା ।
ହଠାତ୍ ଭାଗି ଅଣି ଗାତ ଖୋଲି ମଝି ଅଗଣାରେ ପୋଡ଼ିଲା । ସପନା
ଜଳ ଜଳ କରି ଅନେଇ ଥାଏ । କିଛି କରିବାକୁ ବା କହିବାକୁ
ତା' ମୁଣ୍ଡରୁ ବୁଦ୍ଧି ବାହାରଲା ନାହିଁ ।

ଦନେଇ ଘରର ସବୁ ଜିନିଷ ଦ'ଭାଗ କଲା । ଛୁଣ୍ଡା କତରୁ
ଛୁଣ୍ଡା ଗୁଣ୍ଡୁଣୀ ମୁଣ୍ଡି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି ବାଦ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଦିହରୁ
ହାଲ ବର୍ଷଣ ପାଣିପରି ବହି ଯାଉଥାଏ । ହଳିଆଟା ବେଳେବେଳେ
କହୁଥାଏ,—ବାବା ଏ କ'ଣ ହେଉଛି ?

ଦନେଇ ଶେଷ ବସତକୁ ହଳିଆ ମା'କୁ ଡାକି କହିଲା ।
—ହେଇ ଦେଖ, ଦ'ଟା ସମାନ ଭାଗ କରାଯାଇଛି । ତମ ମନ
ଯଜ୍ ଭାଗକୁ ମାନୁଛି ନିଅ । ସାନ ବୋହୁକୁ ଡାକ । ତମେ
ଗୋଟାଏ ଭାଗ ନେଇ ଦ'ଜାଅ ଗୋଟାଏ ଘରେ ରୁହ । ଅମେ
ଦ'ଭାଗ ହଳିଆକୁ ନେଇ ଗୋଟାଏ ଘରେ ରହୁ । ଭିନେ ହେଇ
କେତେ ବେଣୀ ଖାଇବ, ଅମେ ଦିହେଁ ଦେଖିବୁ । ଦିନ ରାତି
ସବୁବେଳେ ଭିନେ ହୁଅ ଭିନେ ହୁଅ ହେଉଥିଲ । ଏଥର ରୁହ
କଲି କଲି କିଛି ହବ ନାହିଁ ।

ହଳିଆ ବୋଉ ହଳିଆ ଖୁଡ଼ି ମୁହଁ ବୁହା'ବୁହାଁ ହେଲେ ।
ତାଙ୍କ ଗୁହାଣୀ କହୁଥିଲା—ଆମେତ ଯା ଗୁହଁ ନ ଥିଲ ।

ଦନେଇ ବୁଝିପାରିଲା । କହିଲା,

—ଅନେଇଚ କ'ଣ ? ଭାଗେ ଭିତର ନିଅ । ସୁଖରେ ରୁହ ।
ତମେ ଭାବୁଥିଲ ଭାଇ ଭାଇ ଭିତରେ ଅମେଲ କରେଇ ମଜା
ଦେଖିବାକୁ ନା ? କିନ୍ତୁ ସେ ନ ପଢ଼ନ୍ତି । ଏ ହେଉଚନ୍ତି ଶମ-
ସେନା ପୁଅ । ବାପ ମଲ୍ଲବେଳେ କହୁ ଯାଇଥିଲ—'ଦନେ-

ଇରେ, ସବୁ କରକ କିନ୍ତୁ ଘରେ ବାଡ଼ି ପୋତକ ନାହିଁଟି !
ଅମର ଗୋଟାଏ କଥା । ଆମେ ଦ'ଭ୍ରମ ଏକ ରକ୍ତ । ଅମର
ଏକା ନାହିଁ ଦ'ଶଣ୍ଡ ।

ହଳିଆ ମା ବାଡ଼ିଯାକ ଉପାଡ଼ି ପକେଇଲା । ହଳିଆ ବାପ
ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଯାଇ କହିଲା 'ଅପରାଧ ଧରକନି । ମୁଁ ଅଜି-
ଯାକେ ମଣିଷ ଚିହ୍ନି ନଥିଲି । ସପନ ସ୍ତ୍ରୀ ଉଦ୍‌ହାଡ଼ିଆରେ ଲୁଗା-
କାନି ବେକରେ ଗୁଡ଼େଇ ନମ୍ ହେଇ ଶୋଇଲା । ହଳିଆ
କହିଲା,

—'ବାବା, ଖୁଡ଼ି ଏଇଠି ଦଣ୍ଡକତ କରୁଛି ।

ଦନେଇ ସପନିକି କୋଳକୁ ଭିଡ଼ି ନେଲା ।

ମୁକ୍ତସାକ୍ଷୀ

ଗାଁ ମୁଣ୍ଡର ଥୁଣ୍ଡା ଗଛଟା । କେତେ ତା'ର ବୟସ ସେଇ ଜାଣେ । ଗାଁର ପୁରୁଣା ଲୋକେ କହନ୍ତି ଅମେ ପିଲା .କାଳରୁ ସେ ସେମିତି ଠିଆ ହେବାର ଦେଖୁଛୁ । ତା' ଇତିହାସ କାହା-ରୁକି ଜଣା ନାହିଁ । ହୁଏତ ସେ କହି ପାରିବ ଗାଁ ଗୋଟାକର ଇତିହାସ । ମଣିଷ ଜାତିର ଇତିହାସ ।

କୋରଡରେ ଯେବୁ ରୁହନ୍ତି । ସାପ ବସା କରିଛନ୍ତି । ବାବନା ଭୁଲ ବା ସେଠି ରୁହେ । ଶୁଣା କଥା ନୁହେଁ । ପୁରୁଣା ଲୋକେ ନିଜ ଅଖିରେ ଦେଖିଛନ୍ତି । ଫଳ ହେଲେ ସେ ଭୁଲ କେହି ମାଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ଗଛଟା ସେମିତି ଠିଆ ହେଇଛି । ମୁକ୍ତସାକ୍ଷୀ ପରି । କାଟିବାକୁ କାହାର ସାହସ ହେଉନି । ବାବନା ଭୁଲର ବସତ ସମ୍ଭବ । ଏଡ଼େ ବହୁ ପାହାର ? କୁଣ୍ଡଳୀ ଶୁଣି କାଜଲେ ସେ ବସ ନିଅଁ ଶ କରି ଦେବ ।

ଗାଁ ଗୋଟାକର ଅପଦୁଅ ବୋଝ ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡେଇ ସପ୍ତ ସପର୍ଦ୍ଦାନ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଡ଼ିଲା, ସେତେବେଳକୁ ଅଧରାତି । ନିଶା ସାଇଁ ସାଇଁ ଗର୍ଜୁଛି । କୋଳରେ ଗୁର ବରଷର ମଦନାଟି । ଶୀତରେ ପାଟି ଠାଉ ଠାଉ ବାଜୁଛି । ଫୁଲୁଳା ଦହଟାକୁ ଘୋଡ଼େ-ରବା ପାଇଁ ମା'ର ବାନି ନିଅଣ୍ଟା ଖାଲି ଦହ ଲଜ ଲୁଚେଇବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଶ୍ଳେଷ ଦରବା ଶକ୍ତିକ ଥିଲା, ସେତକ ସ୍ଵପ୍ନର ମାନ ଖିବା ପାଇଁ ଅସମର୍ଥ ।

ଗାଁ ପଞ୍ଚାୟତଙ୍କ ଯୁକ୍ତିତର୍କ କଥା କଟାକଟି ପରେ ସାର ହେଲା ଯେ, ସ୍ଵାଧୀର ଏ ଛୁଆଟା ଅଣବାରୁଅ । ରସିକା ଛିଅ ବରଷ ହେଲା ବଦେଶରେ । ଟଙ୍କା ପଇସାତ ପରର କଥା । ଚିଠି ପଦର ସୁଜା ଗଂଧ ସ୍ଵଧ ନାହିଁ । ମଲ୍ଲଣି କି ଗଲ୍ଲଣି ତା'ର ଠିକଣା ନାହିଁ । ସ୍ଵାଧୀର ପୁଅ ହେଲା କେମିତି ? ଗାଁର କଲଙ୍କ । ବାହାଦୁର ପୁରର ମୁହଁ ତଳକୁ କରିଛି ସ୍ଵାଧୀ । ଅଉ ଅଉ ଗାଁ ମାନଙ୍କରେ ମୁହଁ ଦେଶେଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି ବାହାଦୁର ପୁରର ଶାନ୍ ଦାନ୍ ଘର ଗୁଡ଼ାକା ନାକ ନିଶ ତଳକୁ ହେଇ ଯାଇଛି । କଲଙ୍କ ନିଆଁ ମୁଣ୍ଡା, ଯେତେ ଦୁରରେ ରଖା ଯାଇପାରେ ସେତେ ମଙ୍ଗଳ ।

ସ୍ଵାଧୀ ନେହୁରା ହେଲା । ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ିଲା । ସାଅନ୍ତରାଙ୍କର ସେହୁ ଏକ ଜଦ୍ । “ନାଁ ଅଉ ନିମିଷେ ରଖିକର ନାହିଁ ।”

ସ୍ଵାଧୀ ଲହ ଉଛୁଳା ଅଖି ରୁଲେଇ ଅଣିଲା ଗାଁ ଗୋଟାକର ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ । ସମସ୍ତେ ଅନେଇ ରହିଛନ୍ତି ସାଅନ୍ତରାଙ୍କ ମୁହଁକୁ । ଶ୍ରୀମୁଖରୁ ଯାହା ବାହାରି ଯାଇଛି ତା'ର ପ୍ରତିବାଦ କିଏ କରିବ ? କାହାର ସେ ସାହସ ନାହିଁ । କାରଣ ଗାଁ ଗୋଟାକର ଲୋକ ସାଅନ୍ତରାଙ୍କ ରଣ ଜାଲରେ ଛିଦିହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ଏକା ସୁରେଶ ବାବୁଙ୍କ ଅଖିରେ ଲହ ଜକେଇ ଅସିଲା । ସେ ସ୍ଵାଧୀର ଅସହଣ ଗୁହାଣୀକୁ ହଜମ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । କହିଲେ,

—ସାଅନ୍ତରା ବାବୁ, ବରୁଣ ଅସହାୟ । ସାହା ସହା କେହୁ ନାହାନ୍ତି । ଅମତା ମାଡ଼ି କୁଅଡ଼କୁ ଯିବ ?

ସାଅନ୍ତରାଙ୍କ ମାଗୁର ନିଶ ତଳେ ହୁଏ ଖଣ୍ଡ ଦିଶିଲା, କଳା ବଡ଼ଦ ନିମିତ୍ତେ ଚଳିଲି ମରି । ନିଏ ସେ ଗପ ଶର୍ମ ଗଲି ନାଁ

ଦହ ଶୀତେଇ ଉଠିଲ । ସାଅଁନ୍ତୁର ସଜାଡ଼ି ହୋଇ ଚକା ଅସନ
ପକାଇ ବସିଲେ । କହିଲେ,

—ସୁରେଶ ! ତୋର ପର କଅଁଳ ଟୋକାଏ ରାଧା ପାଇଁ
ଅପଡ଼ି କରିବେ । କାରଣ ମଜଲିସ୍ ଅଭିଭାଷା ତମର ଭାଙ୍ଗି
ଯାଉଛି । ଆରେ ବୁଝି ବୁଝି ପାଣି ପିଉର କାହିଁକି, ସପା ରାଧାକି
ଅଦର ନେଉନା । ସପା ସପା କହୁନା ମଦନା ଅମର ପୁଅ ।

ରାଧା ଦହରେ ବଜୁଲି ଖେଳିଗଲା । ଜମାଟବନ୍ଦା ଲହ ତରଳ
ଗଲା । ଗୋଟିପଣ ଅରଲା, ତା ଗୋଡ଼ ହାତ । ସୁରେଶ କମ୍ପି
ଉଠିଲା ଦଣ୍ଡକେ । ସ୍ଵରଟା ଉଠାଇ କରି କହିଲା

—ଟିକିଏ ଭାବ ବଗୁର କଥା କୁହନ୍ତୁ । ଅପଣଙ୍କ ପର ମୋର ମଧ୍ୟ
ବଣ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅଛି । ମୁଁ ଶାନ୍ ଦାନ ଘରର ପିଲା ।

ସାଅଁନ୍ତୁର ଗଳ୍ପି ଉଠିଲେ ।

—ଗାଁ ଗୋଟକତ ଅଉ ଅନ୍ଧ ନୁହନ୍ତି । ରାଧାର ଜମିବାଡ଼ି ମାଣେ
କି କଣେ ନାହିଁ । ରୋଜଗାର ବି ପଟା କଉଡ଼ିଟାଏ ହୁଏନି । ଏକ
ଦୁଇ କରି ଛଅ ବର୍ଷ । କ'ଣ ଦିନେ ଅଧେ ହେଉଛି । ମାରପିଟାଏ,
ଫେର ଗୁରବର୍ଷର ପୁଅଟିଏ । ଚକ୍ଵଳି କେମିତି ହେ ! ଅମେ କ'ଣ
ଅଉ ଏସେ ଅଗୁଅର । ତୋର ପର ଗଜା ବଅସର ଟୋକା ତା'
ନିକିନାମା ବୁଝୁ ନଥିଲେ ସେ ଅଜିଯାକେ ଏ ବସୁମତୀ ଉପରେ
ଜିଇ ରହି ଥାଆନ୍ତା ?

ସୁରେଶ ଅଉ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା । ଶିବେଇ
ମହାପାତ୍ର ସେ ଅଡ଼ୁ କାଣି କାଣି ଆସିଲେ । ବାପା ଅସୁଛନ୍ତି ।
ବାପାକୁ ପ୍ରାଣର ଡର ସୁରେଶର ।

ସାଅଁନ୍ତୁର ଡାକିଲେ,

—ଇଅଣ୍ଡେ ଅସ ମହାପାତ୍ର ! ଲୋକେ ଅଡ଼ ହୋଇଗଲେ ।
 ଅକାଟେର ବାଟ ଫିଟିଗଲା । ଗାଁର ମୁଣ୍ଡ ଗୋଟାଏ ଏକା ।
 ସାଆଁନ୍ତୁର ଅଡ଼ ମହାପାତ୍ର । ଇଏ ଦି'ଜଣ ଯୋଡ଼ ହୋଇଗଲେ
 ଯେତେ ସଙ୍ଗେ ମାମଲ ହେଉ ପଡ଼େ ଦଣ୍ଡକେ ମଉଳି ଯିବ ।
 ଅଣ ପାଣ ପାଞ୍ଚିଣ୍ଡ ଗାଁର ନ୍ୟାୟ ନିଶାପରେ ଡାକରା ପଡ଼େ
 ଦିହକୁ । ମାନ୍ ଅଛି, ଶାନ୍ତର ଅଛି । ବାହାଦୁର ପୁରର ରତ୍ନଟିଏ
 ମହାପାତ୍ର । ବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡକୁ ଗାଣ୍ଡିତଲେ ମାଡ଼ିବସି ପାନକୁଟା ଠାକୁ
 ଚକି ଉପରେ ଫୋଇ ଠକ୍ ଠକ୍ କରୁ କରୁ କହିଲେ,

—ରାଧୀ କଥା କ'ଣ ସାରଭଙ୍ଗ ହେଲା ।

ଅଗକୁହା ହରିପଧାନ ଖଣ୍ଡିଆ ପିକାଟାକୁ କାନରେ ଖୋସୁ
 ଖୋସୁ କହିଲା

—ହାଃ...ହାଃ...ହାଃ...ହାଃ...ଅଜି ନୁଅକଥା ଶୁଣୁଣି ମହା-
 ପାତ୍ର ! ଅପଣ ଯୋଡ଼ ମାମଲତରେ ହାଜର ନାହାନ୍ତି ତା'ର
 ଫେର୍ ସାର ଭଙ୍ଗ କରିବ କିଏ ?

ଚଞ୍ଚଳ ତା' ଅଣି ଯୋଡ଼ାକ ବୁଲି ଅସିଲା ସାଆନ୍ତୁରଙ୍କ
 ଫୁଲିଲା ନିଶ ହଲକ ଉପରେ । ଛେପ ଢୋକି ପକେଇଲା । ଅଣ୍ଟାକୁ
 ଚିଲମଟା କାଢ଼ି ଦି'ଗର କରି ପକେଇଲା । ଏଇ ସବ'ନାଶର
 ଗୋଡ଼ା । ସଞ୍ଜ ଅଗରୁ ଗୁରୁ ଗୁରୁ ଥର ଧୂପ ହୋଇଯାଇଣ କୋଲି
 ସିନା ଏତେ ବଡ଼ ଭୁଲଟାଏ ହୋଇଗଲା । ସ୍ୱୟଂ ସାଆନ୍ତୁର
 ବରଜମାନ କରିଚନ୍ତି ଅଥଚ ସେ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ବଡ଼େଇ ଗାନ
 କରିଣ । ଅଉଥରେ ଅନେଇଲା ସାଆନ୍ତୁରଙ୍କ ଅଡ଼େ । ଢେଇଗୁ
 ରୁହାଣୀର ରେଷଣୀ ଗୋଟାଏ ପଡ଼ିଣ ତା' ଉପରେ । ହରି
 ପଧାନର ନିଶା ଝୁଙ୍କ କଟିଗଲା ଦଣ୍ଡକେ । ମନେ ପଡ଼ିଲା ତା'
 ବୁଢ଼ା ଅମୁଠି ଟିପ ଦିଅ ଉପସୁକ ଖଣ୍ଡିକ ସାଆନ୍ତୁରଙ୍କ ଲୁହା

ବାକ୍ସରେ ବନ୍ଦ ଅଛି । ଧାର ଟଙ୍କା କୋଉଏଟା କାଲିକି ଦୁଇଟି ହୋଇଯିବ । ସେ ଡର ଡର ଦି'ପାହୁଣ୍ଡ ପଛକୁ ଦୁର୍ଘିଗଲା ।

ସାଥାନ୍ତସ୍ତ କହିଲେ,

—ନାହିଁ ମହାପାତ୍ରେ ! ଶୁଧା ଗାର ଗୋଟାଏ ଅମଙ୍ଗଳ ସ୍ବପ୍ନ । ତାକୁ ରଖି କର ନାହିଁ । ଯେତେ ଚଞ୍ଚଳ ତତ୍ତ ଦିଆଯାଏ ସେତେ କୁଶଳ ।

ମହାପାତ୍ରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ କହିଲେ,

—ମୁଁ ଜାଣେ ପରା, ତମ ବଗୁରରେ ଏତେ ଟିକିଏ ନଡ଼ ଲଡ଼ ହେବାର ନାହିଁ । ଅସଲ କାମ କେବେ ତମ ଦହକରେ ହବ ନାହିଁ । ଶୁଧାକି ତତ୍ତ ନଦେଲେ ଗାର କୁଶଳ ନାହିଁ । ପାପର ଭାଗ ବଢ଼ିବ । ବାଡ଼, ହାଡ଼ା ଶୁଣ ଅପ୍ସିବ ।

ସମସ୍ତେ ମାଛ ମରିଗଲା ପରି କହିଥାଆନ୍ତୁ । ଉଁ ରୁଁ କାହାର ତୁଣ୍ଡରେ ନାହିଁ । ମହାପାତ୍ରେ ସଜାଡ଼ି ହୋଇ ବସି ଶୁଧା ଆଡ଼କୁ ଅନେଇଲେ । ତୁଅଟା ଶୀତରେ ଥର ଥର ହୋଇ ଥରୁଛି । ଶୁଧା ଲାଜ ଲୁଚେଇବା ପାଇଁ ଦରକା ଖଣ୍ଡିକ ଓଟାର ଧରିଗା । ତାଙ୍କ ଚିତ୍ତରେ ଦୟା ହେଲା କି କ'ଣ କହିଲେ,

—ଅଲୋ ହେ ଶୁଧା ! ମୁଁ ଯାହା ପଚାରିବି, ସବୁ ସତ ସତ କତେଇବୁ ?

ଶୁଧା ଆଖି ଲୁହ କଦୁଣୀରେ ପୋଛି ବକଳ ସ୍ବରରେ କହିଲା,

—ମିଛ ମୁଁ କହୁବି ନାହିଁ ସାଥାନ୍ତେ ! ତମେ ମୋର ବାପା ସମାନ । ଯଦି ମିଛକହେ, ମୋ ଗୁଳି ଫାଟିଯିବ ।

ସାଥାନ୍ତସ୍ତ ହସିପକେଇଲେ । କହିଲେ,

—ଭାବ ସତ ଘର ହିଅ ସଖା ।

ମହାପଦେ ପଚାରିଲେ—ବେଶ୍ଟୁ ତ କହୁଛୁ ମୁଁ ଗୋଟିକ-
ଯାକ ତୁଳସୀ ! ରସିକା ତ ଛଅ ବର୍ଷ ହେଲା ଗଲାଣି, ତୋର ଏ
ପୁଅ ହେଲା କେମିତି ?

ରାଧା ଗୁଡ଼ ଭିତରୁ ତତଲା ନିଶ୍ଵାସ ଦମକାଏ ବାହାର ଗଲା ।
ଟିକିଏ ସଲଖି ଛୁଡ଼ା ହେଇ କହିଲା,

—ପଚାରିଲି ଯେତେବେଳେ ସାଥନ୍ତେ ସବୁ ଟିକି ନିଖି କରି
କହିବି । ତମ ଆଗରେ ସବୁ ଯଦି ଫିଟେଇ ନ’ କହିବି; ଅଉ
ଶୁଣିବ କିଏ ? ଯେତେବେଳେ ମଦନା ବାପ ବଦେଶ କରି
ଯାଆନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସାଥନ୍ତୁରାଙ୍କର ଆମ ଉପରେ ଗୌଣୀଏ
ଟଙ୍କାର ତମସୁକ । ବେଳେ ଅ’ବେଳେ, ସବୁବେଳେ ସାଥ-
ନ୍ତୁରାଙ୍କ ପିଆଦା ଆମ ଘରକୁ ଯାଁ ଦଉଡ଼ି କଲେ । ସେ ଅଉ ନିଜ
ସହୁ ନ ପାରି ଦିନେ ରାତିରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅକଣ୍ଠାରେ ବଦେଶ
ବାହାର ଗଲେ ।

ସେଠାରେ କାମ ଦାମ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଅଖିଆ ଅପିଆରେ
ବାର ଲୋକଙ୍କ ହାତ ଓଠ ଧରି ଛଅ ମାସ କଟେଇଲେ । ଫେର୍-
କୋଉ ମିଲ୍ ବାବୁ ଘରେ କାମ ଖଣ୍ଡେ ମିଳିଲା ଯେ ଶାଈ ପିଇ
ପାଖିଟଙ୍କା । ଅକୂଳ ଦରିଆରେ ଭ୍ରମିଯାଉଥିଲା ବେଳେ ମଣିଷ
କୁଟା ଖଣ୍ଡକୁ ବି ଅଣ୍ଟା କରେ । ସେ ସେତକରେ ପଡ଼ିରହିଲେ ।
ମୁଁ ଧାନ ଓଲିଅଟି ଭାଙ୍ଗି ଦୁଃଖେ କଷ୍ଟେ ଚଳାଚଳ ହେଲି ।

ଦିନେ ମେଘ ଘଡ଼ଘଡ଼ି ଅନ୍ଧାର ରାତି । ମୁଁ କବାଟ କିଲି
ଶୋଇଗି । ଅଛୁଆ ଘର ଖଣ୍ଡିକରୁ ପାଣି ଗଲି ଟୁପ୍ ଟୁପ୍ ପଡ଼ୁଣା ।
ମାଟି ତେଲ ଟିକିଏ ନାହିଁ ଉଦ୍‌ବିର ଲାଗେଇବାକୁ । ବିଜୁଳି
ଘଡ଼ଘଡ଼ି, ଗୁଡ଼ ପରିଯାଉଗି । ବାରି ଦୁଆର କବାଟରେ କିଏ ଠକ
ଠକ୍ କରି ହାତମାରିଲା । ମୁଁ ଡରେ ଦରମରା ହୋଇଗଲି । କାନ

ପାରି ଶୁଣିଲି ଚିହ୍ନା ପାଟି ପରି ଶୁଭୁଚି । ସ୍ଥଳରେ ଦମ୍ଭଧର କବାଟ
ଖୋଲିଦେଲି । ମଦନା ବାପ ଗୋଟିପଣ ଭଣ୍ଡି ଶ୍ରେୟଟି ପରି
ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି । ଭିତରକୁ ଆସିଲେ, କହିଲେ,
—ପାଟିଗୋଲ କରନା ରାଧୀ ! ସାଆନ୍ତୁରା ଶୁଣିଲେ ସକାଳୁ
ଧାଇଁ ଆସିବେ । ମୋଟେ ମାସ ଗୁରୁଟା ହେବ କାମ କରିବି ।
ଝେଲ ନିଏ ଦଶଟା ଟଙ୍କା ରଖ । ଖୁବ୍ ଦୁସ୍ତିଆର । କଥାଟା ଯେମିତି
ଫୁଟିଆରା ନ'ହୁଏ । ଗୁରୁ କାନରୁ ଛଅ କାନ ନ'ଜାଣେ ।

ନାଗେ ନାଗେ ହେଉ କରଷା ଗୁରୁଦନ ଲାଗି ରହିଲା । କେହି
ଏ ଦୁଆରୁ ସେ ଦୁଆରକୁ ଯାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମଦନା-
ବାପ ସେ ଗୁରୁଦନ ଯାଇ ଘରେ ରହିଲେ । ପାଞ୍ଚ ଦିନ ରାତ୍ନରେ
ଫେର୍ ଲୁଗା ଲୁଗା ଘରୁ ବାହାରିଗଲେ । ସେଇଥର ମଦନା ମୋ
ଝେଟରେ ରହିଲା ।

ମଦନା ଜନମ ହେଲା ପରେ ସେ କରଷରେ ଥରେ ଦ'ଅର
ସେମିତି ଆସନ୍ତି । କୋଉଏ ଭରଣ ଟଙ୍କା କରି ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି ।
ଅଭିଶା ପଡ଼ିଶା କେହି ତାର ଚେର୍ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ମୁଁ ବ
କାହାରିକି କଣେଇ ଦିଏନା । ନହେଲେ ସାଆନ୍ତୁରା ବାରୁ ଶିକାରୀ
ବାଘ ପରି ହାମି ପଡ଼ନ୍ତେ । ଏତକ କହି ରାଧା ଅସହାୟ ଗୁହାଣୀଟା
ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ବୁଲାଇ ଅଣିଲା ।

ମହାପାତ୍ର ପାନ କୁଟାରୁ ପାନତକ ପାଟିକି ପକାଇଦେଇ
ପାକୁଆ ପାଟିଟାକୁ ବୁଲେଇ ଅଣି କହିଲେ,

—ହଇହେ ! ବକ୍ଳାତ ମାଇକିନିଆଟା ତ ଭାରି ହାରମଜାଦ ।
ଗାଁରେ ସୋରଷ ଫୁଟିଲେ ଆର ଗାଁକୁ ବାସନା ଯାଉଛି । ଆଉ
ରସିକା ଗାଁରେ ରହି ରାତାରାତି କଲିକତା ଯାଉଛି କେହି ତା'କୁ
ଝେଟ ପାଉନି । କାନ ଫେର ସ୍ତ୍ରୀ' ଶୁଣିଲା । ନାଁ ନାଁ ଏଇ ଦଣ୍ଡକ

ଭିତରେ ତାକୁ ତଡ଼ି ଦିଅ ଚାହୁଁ । ଯଦି ନଯାଉଛି ଗଳାରେ ଧକ୍କା
ମାରି ବାହାର କରିଦିଅ ।

ସାଅନ୍ତରା ହସି ହସି କହିଲେ,

—ଦେଖୁଚ ମହାପାତ୍ର ! ମାଇପିଟା, ଯୁ'ର ଫେରେ ପେଟରେ
ହାତ ଗୋଡ଼ । ଭାବି ଗାଁଗୋଟାକୁ ଭୁଲେଇ ଦେବ । ତା'
ଆଖିରେ ସମସ୍ତେ ଜାଣି ମଦନା ପରି ଦୁଧଖିଆ ଶିଶୁ ।

ରାଧିକାରୀରୁ କିଛି ଅଶା, ଅଶ୍ୱସନା ନପାଇ ପୁଅଟିକୁ
କାଶରେ ଯାକି ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଗକୁ ପାଦ ପକାଇଲା । ପଥାୟତ
ରାଧି । ଅମାନ୍ୟ କରି ହେବ ନାହିଁ ।

ସାଅନ୍ତରାଙ୍କ ମୁହଁରେ କୁଟୀଳ ହସ ଖଣ୍ଡିଏ ଫୁଟି ଉଠିଲା । ସେ
ମହାପାତ୍ରଙ୍କ କାନ ପାଖରେ ମୁଁ ହ ରଖି ପୁସ୍ ପୁସ୍ କରି କହିଲେ,
—ବୁଝିଲି ମହାପାତ୍ର, ଅଭ ମୋଟେ ଦିନ ପଦରଟାର ମାମଲତ
ବାକି ଥିଲା । ସେଉଁଠୁ ତା' ତମସୁକଟାର ମିଥ୍ୟା ପୁର ଯାଇ
ଥାଆନ୍ତା । ମୁଁ କଣ ଫାଙ୍କା ଅକାଶଟାକୁ ଅନେଇ ଥାଆନ୍ତି । ତା'ର
ତ ଘର ତଳି ଖଣ୍ଡିଏ ଛିଡା ଅଭ କିଛି ନାହିଁ । ସେ ଯଦି ଘରୁ
ବାହାର ଯାଇ ନଥାନ୍ତା, ମୁଁ ସେତକ ଦଖଲ କରିଥାନ୍ତି କେମିତି ?
ଅଇନ ଅଦାଲତ ତ ଫେରେ ଅଛି ।

ମହାପାତ୍ର ସାଅନ୍ତରାଙ୍କ ପିଠି ଥାପୁଡ଼େଇ କହିଲେ,

—ବୁଝିବ କାମ କରିବ ସାଅନ୍ତରା ! ନହେଲେ ତ ଜଳ ଜଳ
କରି ଅନେଇ ଥାଆନ୍ତି ।

ରାଧିକାରୀ ଶୁଣି ଅଭ ଉଠିଲା । ବାବନା ଭୂତ ଏଇ ଗଛଟାରେ
ରହେ ବୋଲି ଲୋକେ କହନ୍ତି । ଫେରେ ପୁଅଟି କୋଳରେ ।
କରିବ କ'ଣ !! ଗୋଡ଼ ଆଉ ଆଗକୁ ଚଳିଲା ନାହିଁ । ପଛକୁ

ଫେର ଚାହିଁଲ । ସାଧୁରାଜ ଜଳନ୍ତା ଆଖି ନାଚି ଉଠିଲ ତା
ଆଖିରେ । ଅନ୍ତର ଗୋଟାକ ତାର ଧରି ଉଠିଲ । ନାଁ ଆଉ ସେ
ଫେର ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଜଣଦାଣ ନାଁ ତୁଣ୍ଡରେ ଧରି ଆଗକୁ
ଯାଏ ବଢେଇଲ ।

ହେଇ ସେଇ ଥୁଣ୍ଡା ବରଗଛ ମୂଳେ କାହାର ଛାଇ ଦିଶୁଛି ।
ହାମ୍ପୁଲ ମୁଣ୍ଡ । ଖର ଚାଲି । କେମିତି ଗୋଟାଏ ଖେଁ...ଖେଁ...
ଶବ୍ଦ । ରାଧୁର ରକ୍ତ ହେମ ହୋଇଗଲା । ସେ ପୁଅଟିକି ଯାକି
ଧରିଲ ଦି'ହାତରେ । କିନ୍ତୁ ଛାଇଟା ତାରି ଆଡକୁ ଆସୁଛି ।
ଗୋଡ଼ ଧରି ଉଠିଲ ତା'ର ଧର ଧର ହେଇ । ଜୋରରେ ପୁଅକୁ
ଗୁପ୍ତି ଧରିଲ ସେ ଛାଡ଼ି ଉପରେ । ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଝଡ଼ କହିଗଲା ।
ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଉଠିଲ ଗୋଟାଏ ଭୟଙ୍କର ରୂପ । ମୁଣ୍ଡ
ଚୁଲେଇ ତଳେ କରୁଡ଼ି ହେଇ ପଡ଼ିଲ ସେ ।

ଛାଇଟା ପାଖକୁ ଧାଇଁ ଆସିଲା । ଦି'ହାତରେ ରାଧୁର ମୁଣ୍ଡ
ତୋଳି ଧରି କହିଲା,

—କିଏ, କିଏ ତୁ ମା ! ମତେ ଭୟ କରନା । ମୁଁ ଏଇ ଗାଁର
ରହିବ ଜେନା । କଲିକତାରୁ ଫେରୁଛି ।

ଅକାଶରେ ଦଶମୀ ଗୁନ୍ଦ ମେଘ ଫାଙ୍କରୁ ଉଠି ମାରି ଚାହିଁ
ଦେଲା । କାଣି କାଣି ବେଦମ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ରହିବା । ଏ ଏ ଯେ
ରାଧୁ ମୁହଁ ପରି ଦିଶୁଛି । ତେବେ କଣ...? ତେବେ କ'ଣ ଏ ରାଧୁ ?
ଏ ପୁଅଟିଏ ଯେ କୋଳରେ ! ମଦନା ! ମଦନା ! ଏଇ ଦେଖେ
ବାପ ତୋ ପାଇଁ ଖେଳଣା ଆଣିଛି, ମିଠେଇ ଆଣିଛି । ଆଉ
କେତେ କଣ ଆଣିଛିରେ । ଉଠ ବାପ, ମୋ କୋଳକୁ ଆ !
ରାଧୁ ମୁଁ ଆସିଛି ପରା । ମୋଆଡ଼କୁ ଧରେ ଅନା । କଣ ରାଗ
କରିବୁ ମୋ ଉପରେ ରାଧୁ ? ଲବକୁଳଧରାଏ ଟଙ୍କା ଆଣିଛି ।

ଅଉ ସାଆନ୍ତୁରା ଟଙ୍କା ରଖିବନି । ସୁଧ, ଅସଲ ବୁକତ କରିଦେବି ।
ଉଠ୍ ରାଧା ! ଉଠ୍ !

ହାତ ମାର ଦେଖିଲୁ । ସବୁ ହେମାଳ । ପୁଅ ମା'ର ବକ୍ଷରେ
ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି ଆଶାମରେ ଶୋଇଯାଇଛି ।

ରସିକା ଫେରେ କାଶି ଉଠିଲୁ । ଖାଲି ମୁଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡା ରକତ
ପଡ଼ୁଛି । କାଶି ଉପରେ କାଶି । ରସିକା ଅଉ ଦମ ନେଇ ପାରିଲୁ
ନାହିଁ ।

× × × ×

ସକାଳ ହେଲା । ଗାଁ-ମୁଣ୍ଡରେ ସେଇ ଥୁଣ୍ଡା ବରଗଛ ମୂଳରେ
ଦେଖାଗଲା ମଦନାର ମୁଣ୍ଡ ବଦ୍ଧାନ ଗଣ୍ଡିଟା ପଡ଼ିଛି । ଛୁଟ କନାର
ଜାମା ଦ'ଖଣ୍ଡ ବରଗଛୁଁ ଟିକିଏ ଛତାରେ ପଡ଼ିଛି । ଅଉ କାହାର
ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ । ଲୋକେ କହିଲେ ରାଧା ପୁଅର ତଣ୍ଡି ଚିପି
ବାଦନା ଭୁତ ଲଢ଼ୁ ପିଇ ଯାଇଛି । ଗଛଟା ସେମିତି ଥିଲା ସେମିତି
ଛୁଡ଼ା ହୋଇଛି । ଆଦମ କାଳର ନିୟମର କିଛି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହୋଇ
ନାହିଁ ।

ବନ୍ଦନ

ଅନିକାର.....ନିବିଡ଼ ଅନିକାର ।

କୁଳ କିନାରା କିଛି ଦିଶୁନି । ପୁଅ ରଡ଼ୁଚି ଦାନା ପାଇଁ ।
ଭାସି ଶୋଇଛି ରୋଗ ଶେଯରେ । ପିଆଦା ଦୁଆର ମୁହଁରେ
ଡାକୁଛି, ଖଜଣା ଦେଇ ଆସିବୁ ଦୁରୁଗା । ବାରକୁ ବାର ମୁଁ
ତୋ ଦୁଆର ମୁଁହକୁ ଦଉଡ଼ି ପାରିବିନି ।

ଦୁରୁଗା ହାତ ଯୋଡ଼ିକର ବେଷ୍ଟନୀ ଭିତରେ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ
ପୁରେଇ ଚପୁଚି । ରୁନା ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା ଯଦି ମଣିଷ କହି ଯାଆନ୍ତା
ଦୁର୍ଘ୍ଟନାରୁ । ଯମର ଚମ ଦଉଡ଼ି ପରି ସମସ୍ତେ ଠାଣୁଚନ୍ତି ଚାରିଆଡ଼ୁ ।
ପଲେ ପଲେ ମାଉଁସ ବାଣ୍ଟି ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

—ମନେ ପାଣି ! ଭାରି ଶୋଷ କରୁଛି ।

ଦୁରୁଗା ଅନେଇଲା । ଚମ୍ପାର ସେ ଫୁଟନ୍ତା ଅଭା ମଉଳି
ପଡ଼ିଛି । ଚପଳ ହସ ଲାଗି ଯାଇଛି । ଅସ୍ତି ! କେବଳ ଅସ୍ତିର
ସମସ୍ତେ । କଳାଳ ମୁର୍ତ୍ତିଟିଏ ପଡ଼ି ରହିଛି ବିଛଣାରେ । ବିଗତ
ଜୀବନର ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ଦୁରୁଗା ମନରେ ମମତା ଛୁଆଁଇଲା ।
ଦୁରୁଗା ଉଠିଗଲା ପାଣି ମାଠିଆ ପାଖକୁ ।

—ନା...ମର...ମର ସବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ । ଫଟା
କପାଳ ସମସ୍ତଙ୍କର । ଫୁଟା ବାଟେ ପାଣି ସବୁ ନିଢ଼ି ଯାଇଛି ।
ଟୋପାଏ ବି ପାଣି ନାହିଁ ।

—କିରେ ଦୁରୁଗା ! ଶୁଭ୍ର ନାହିଁ କିରେ ? ତୋ' ବାପର ଗୁଳର ନା ତୋର ମ ? ତୋ' ଦୁଅର ମୁହଁରେ କେତେ କାଳ ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଛୁଟା ହେବ ?

ଅସହ୍ୟ ! ଅତି ଅସହ୍ୟ । ଗୁରୁଆଡୁ ମୁନିଆ ଡାର ଅସି ଦହରେ ଭୁକି ଯାଉଛି । ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହକାର ନୁହେ । ବରଂ ମରଣ ଶ୍ରେୟ । ଦୁରୁଗା ନଙ୍ଗଳ ଦଉଡ଼ିଟା କୁଆଳୀରୁ ଫିଟେଇ ଅଣିଲା । ଏଇ ଶେଷ ଭିପାୟ ।

ଚମ୍ପା ଥର ଥର ଥରୁଥିଲା । ବଛଣା ଗୁଡ଼ି ଉଠିବାର ବଳ ନାହିଁ । ଦୁରୁଗାର ଏ ଅଶୋଭନ କାଣ୍ଡ ତା' ଅଖିରେ ନିଆଁ ଜଳେଇ ଦେଲା ।

—ଏ କ'ଣ କରୁଛ ? ମଣିଷ ଭାଙ୍ଗିଲେ କଣ ଏଇଆ କରେ ?

ଦୁରୁଗା ବାଧା ପାଇଲା । ନଙ୍ଗଳ ଦଉଡ଼ିଟା ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା ଚମ୍ପା ଉପରକୁ ।

—ତମେ ସବୁ ମରବାକୁ ବି ଟିକିଏ ଦେବନାହିଁ ଆରାମରେ । ଖାଲି ଜଞ୍ଜାଳ । ଖାଲି ହଟହଟା ।

ଦୁରୁଗା ବାହାରଗଲା ଦମଣ୍ଡକୁ । କାଲ୍ ମିଆଁ ଚିତାଏ ଉଠିବ ଠେଙ୍ଗାପର ଦାଢି ସାଉଁଳଉଛି ।

—ଅରେ ଜଣକ ଦୁଅରେ ଯଦି ଅଧ ଘଣ୍ଟାଏ କଟେ ତେବେ ମୁଁ କାମ ସାରିବି କୋଉ ପହରକୁ ? ଅଣେଇ ଅଗ ମୋ ପାଉଣା ଗଣ୍ଡାଟା ।

ଦୁରୁଗା କଟମଟ କରି ଅନେଇଲା କାଲ୍ ମିଆଁ ମୁହଁକୁ । ଯେମିତି ସେ ଗୋଟାଗୁଣ୍ଡା ଜାଳିଦେବ କାଲ୍ ମିଆଁକୁ । ଅନ୍ତରରେ

ତା'ର ବହୁଥିଲା ପ୍ରକଳ ହୃଦ ବଦାସ । ନା...ନା...ସେ ଥାଉକ
ନାହିଁ । ପାଉକ ନାହିଁ ସେ ଏ ଜଞ୍ଜାଳର ଭାର ବହନ କରି ।

—କିରେ ଦୁରୁଗା ମଟ ମଟ କରି ଅନେଇରୁ କ'ଣରେ ? ଦରୁ ନା
କ'ଣ ? ପକା ଆଗ ମୋ ପାଉଣା ଗଣ୍ଡାଟା । କାଲ୍‌ମିଆଁ ଗଢ଼ି
ଉଠିଲା ।

ଦୁରୁଗା ତରଳ ଶୁଣି ହୋଇଗଲା ! ଧାରୁଆ ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ
ବେନାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

—କ'ଣ କୁରବ କାଲ୍‌ଭାଇ, ହାତ ବଡ଼ ଟାଣି ପଡ଼ି ଯାଇଛି । ଘରେ
ପୁଅ ମାଇପ ବେମାର । ଏଣେ ଖଟିବାକୁ ମଜୁରା ମିଳୁନାହିଁ ।
ଏମିତି ଅସହଣ ବଖତରେ

କାଲ୍‌ମିଆଁ ହସିଲା । ହସରେ ମିଶିଥିଲା ହଳାହଳ । ଏଇମିତି
କଥା ଶୁଣି ଶୁଣି ତା' କାନ ଗୋଦର ହେଇ ଯାଇଛି । ପଥର ଚିପୁଡ଼ି
ପାଣି ନିଗାଡ଼ି ଜାଣେ ସେ ।

—ଆରେ ଅସହଣ ସହଣରେ ମୋର କି ଯାଏ ଆସେ । ଖଜଣା
ନ'ଓଦରୁ ତହସିଲଦାର ଜାଣେ ତୁ ଜାଣୁ । ମୋ ହକ ଗଣ୍ଡାଟା
ପାଇଲେ ମୁଁ ସିଧା ସସ୍ତା ଧରବ ।

ଦୁରୁଗା ନେହୁରା ହେଲା ।

—ରୁଲେ ଭାଇ, ମୁଁ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଦେଇ ଆସୁଛି । ସମସ୍ତଙ୍କର
କଳ ଅଳଳ ~~.....~~ ରଖେ ।

ଦୁରୁଗା ଆଖିରେ ଲହ ଜକେଇ ଆସିଲା । କାଲ୍‌ମିଆଁର
ମଣିଷ ପଣିଆ ଚେଇଁ ଉଠିଲା ଦଣ୍ଡକ ପାଇଁ । ସେ ଆଗେଇ
ଗଲା ଅପର ଦୁଆରକୁ ।

ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଭାଙ୍ଗିଲା ସୂର୍ଯ୍ୟ ନିଆଁ ବସୁଛି । ଦୁରୁଗା ହାତେ
ହାତେ ଠେକୁରା ଗୋଟା ଗୋଟା କଣିକା ।

ସୁଅ ରଞ୍ଜିତ ଦାନା ପାଇଁ ।

ଭୂର୍ଯ୍ୟା ଶୋଇଛି ସେଗ ଶେଯରେ ।

ଗୁରୁଳ କଣ୍ଠରେ ଶୁଦ୍ଧ ନାଇଁ ।

ଆଃ... ଅସହଣୀ କପଣ ।

ଦୁରୁଗା ଆଖି ଆଗରେ ନିଆଁ ଝଲକ ।

—ଦୁରୁଗା !

ପଛକୁ ଅନେଇଲା । ମଧୁ ସୁରୁଜି । ଶିଶୁ ଉପଶିଷରେ ନିଆଁ
ଚରିଗଲା ଦୁରୁଗାର । ମୁଣ୍ଡ ଗୁପି ଧରି ବସି ପଡ଼ିଲା ସେଇ ଜାତିଲା
କଲା ପଥରେ ।

ମଧୁ ସୁରୁଜିକ ଆଖି ନିଆଁ ପରି ଜଳୁଛି । ଦୁରୁଗା ଅନେଇ
ପାରିଲା ନାହିଁ ସେ ବାଦ ପରି ଶିକାରୀ ଆଖି ବ'ଟାକୁ ।

—ତା' ହେଲେ ଶେଷ ଉପାୟ କରୁଛି ଦୁରୁଗା । ନାଲିସ୍ କରବା
ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାଟ ନାହିଁ ଆଉ । କୋରଣ ନାଗସ ଶୁଣି ନ-
ଚମକୁ ଯେମିତି ।

କାନ ଯାବୁଡ଼ି ଧରିଲା ଦୁରୁଗା । ସହଜକ ପରେ ଡର ଡର
ଆଖି ଫେଡ଼ି ଅନେଇଲା । ମଧୁ ସୁରୁଜି ଗୁଲିପାଟିକି ନାହିଁ ।

ଆଗରେ ନାଚୁଛି ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀ । ଭୟ କୁଆର । ମଉ-
ଗବ'ରେ ଗୁଡ଼ି ଫୁଲେଇ ବହି ଯାଉଛି । ସେଗ, ଶୋକ, ସୁଧା
କାହାରିକି ତା'ର ଖାତର ନାହିଁ ।

ଦୁରୁଗା ପାଦ ଅଟକି ଗଲା ସେଇଠି । ନିଆଁ ଚନ୍ଦ୍ର ଜୀବନଟାକୁ

କ୍ରାନ୍ତୀ ହାତରେ ସଂପି ଦେଲେ ସବୁ ଶୀତଳ ହୋଇଯିବ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷା ନାହିଁ ।

ନରକକୁଳ ଗଛରେ କାପ୍ରା-କାପ୍ରି ଯୋଡ଼ିବ ବସିବନ୍ତୁ । ଲଗା-ଲଗି ହେବ । କାପ୍ରା ସ୍ନେହରେ ଚଞ୍ଚୁ ବୁଲେଇ ଅଶୁଣି କାପ୍ରିଂ । ଚୁଆଟିଏ ଖଣ୍ଡିଭଜା ଦେଇ ଅସି ବସିଲ ଦହୁଙ୍କ ପାଖରେ । ଦହେ ନିଜ ଅମୋଦ ପାଖୋର ପକେଇ ସ୍ନେହରେ ଚୁଆଟିକି ପକେଇ କଲେ ଆନନ୍ଦରେ । ସେଇଠି ତାଙ୍କ ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା

ଦୁରୁଗା ଅଭି ଅନେଇ ପାରିଲ ନାହିଁ । ଅଖି ଅଗରେ ହେଲୁ ପ୍ରଭୃତି—

ଭାଷା ଶ୍ରେଣ ଶେଷରେ ।

ପୁଅ ରଞ୍ଜିତ ଦାନା ପାଇଁ ।

ଦହରୁ ନିଆଁ ଲିଭିଗଲା ଅପ୍ କର । ପାଇଲ ଅଶନିଶ୍ୱାସୀ ହେଇ ସେ ।

—ମୁଦେ ପାଣି ।

ଚମ୍ପାର ସେଇ କରୁଣ ନିବେଦନ ।

—ଗଣେ ମୁତି ।

ପୁଅର ସେଇ ଅକୁଳ ଚିନ୍ତାର ।

ଦୁହଙ୍କ ଅନେଇଲ । ଦୁହଙ୍କଠି ଚହଲି ତା' ରକ୍ତର କଣିକା । ପୁଅ ମାଠିଆଟାରେ ସୋଲ ବଣ୍ଡା ମାର ଦୋଡ଼ିଲ ପାଣି ପାଇଁ । ଲେଉଟାଣି ବାଟରେ ମୁତି କୁଆଁ ଏ ଅଣିବ ସେମିତି ହେଉ ସେମିତି ।

ସେଇମାନେ ତା'ର ଜଞ୍ଜାଳ, ପୁଣି ସେଇମାନେ ତା' ଜୀବନ ମରୁର ମେଘ ବିନ୍ଦୁ ।

ଜୀବନ ଚକ୍ର ଚଳେ

ଉରୁଣ ଅରୁଣର କିରଣ—ତାଳ ସଜ ପରି କଅଁଳ ଛନ୍ ଛନ୍,
ଶୀତ ଦିନେ ଦିହରେ ଚନ୍ଦନ ବୋଲିଲ ପରି ଲଗେ । ମୁଁ ବସେ ।
ସାକ୍ଷୀ ଅଭିଶା, ପଥଶା ପାଞ୍ଚି ଜଣ ବସନ୍ତି । ଦିହ ତାଜା
ହେଲେ ଯିଏ ସୁଅଡ଼େ ଅପଣା ବେଉସାରେ ବାହାର ଯାଆନ୍ତି ।

ଏମିତି କଟେ । ଠିକ୍ ଏମିତି । ଟିକିଏ ଅଦଳ ବଦଳ କି
ରେଖେ ହଲଚଲ ନ ଥାଏ ଏଥିରେ । ମଣିଷ ଜୀବନର ନିଗୁଡ଼
ତରୁ ମୁଁ ପଦାକୁ ଓଟାଇ ଅଣି ନ ପାରିଲେ ବି ବୁଝେ । ମଣିଷ
କେବଳ ଗୋଟାଏ ଅଲଗା ଅଲଗା ପିଣ୍ଡ ହେଲେ ବି, ମଣିଷ ଭିତରେ
ଯେଉଁ ଜୀବନୀ ଶକ୍ତି ଅଛି ସେ ସଭିକାର ଏକ । ଯେ ହେତୁ ଜଣକୁ
ଶୀତ କଲେ ଅପରର ଦିହ କଂପେ । ଜଣକ ଦିହରେ ଟାଉଁସିଆ
ଶର ଉଦୟଲେ ଅପର ଦିହରେ ଭେଦେ ।

ମୁଁ ଏଇ କଥା ପଞ୍ଚୁଅକୁ କେତେ ଥର ବୁଝେଇଛି । ହେଲେ
ସେ ମୋଟେ ମୋ କଥା ମାନେନା । ସେ ସବୁଥିର ମତେ କହେ,
ତା ଯଦି ହେଇ ଥାଆନ୍ତା, ଜଣକର ପେଟ ଜଳିଗଲେ ଅଲକଡ଼
ଅଉ ଜଣକର ଜଳି ଯାଆନ୍ତା ।

ମୁଁ ତା' କଥା କାଟି ତାକୁ କାଟକୁ ଅଣେଇକାକୁ କହେ,
—ତୁ ମୋ କଥା ବୁଝି ପାରୁନୁ ପଞ୍ଚୁ । ସେ ହେଲ ଅଲଗା କଥା ।
ମଣିଷ ଶରୀର ଅଉ ଅସ୍ତ୍ରା, ଏ ଦି'ଟା ଅଲଗା ଚିତ୍ତ । ଏଇ ଦେଖୁ-
ନଉଁ ଅମ ଗାଁ ବଣି ମହାରଣା କାଦୁଅରେ ରୁପ ଗଢ଼େ । ତା'ର
ହାତର ଗୁଡ଼ୁରାରେ କିଏ ହୁଏ ନର, ପୁଣି କିଏ ହୁଏ ନାରୀ । ଯେଉଁ

ତା'ର ରଙ୍ଗେଇବା ବୋକାଣରେ କା' ମୂଲ ହୁଏ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା କାହାର ହୁଏ ସାତ ଟଙ୍କା । କିନ୍ତୁ ଏ କଥା ତୁ ଜାଣୁତ ସେଇ ମାଟିରୁ ଭଲ ମନ୍ଦ ସେ ତଥର କରେ କମ ବେଣୀ ଦାମ୍ ମୁଁଜି ।

ସେ ମୋ କଥାର ପ୍ରତିବାଦ କରେ । କହେ, ବେଟ୍ ତୋ'ର କଥା ହେଲା । ଯଦି ଦି'ଟା ଯାକ ମୁଁଜି ମାଟିରେ ଗଢାହେଲା, ତେଣୁ ଭଲଟି ସାତ ଟଙ୍କା ମନ୍ଦଟି କାହିଁକି ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କାରେ ବିକିବ ? ତୁ ତା' ପସନ୍ଦ କଲେ ବି ମୁଁ ତୋ କଥା ମାନିବିନି । ମୁଁ କହିବି ଦୁଇଟି ଯାକ ଯଦି ମାଟିର ଚିଜ, ତେବେ ଭଲ ହେଉ ବା ମନ୍ଦ ହେଉ ମୂଲ ସମାନ ହେବା ଦରକାର । ସେମିତି ତୁ 'ଯା' କହୁରୁ ସବୁ ମଣିଷର ଅସ୍ତ୍ରା ଗୋଟାଏ ତେବେ ସବୁ ମଣିଷର ଗୁଲି ଚଳଣି, ଭଙ୍ଗ ରଙ୍ଗ ଗୋଟାଏ ତାହାର ହେବା ଦରକାର ।

ମୁଁ ତାକୁ ଅଧିକ କିଛି କହି ପାରେ ନା । ତା' ଅଖିରେ ମଣିଷର ସ୍ତର ଦୁଇଟା । ଗୋଟାଏ ଧନୀ, ମାମା ଅଉ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦୀନ, ଅବମାନା । ଅଉ ସେଇ ଶେଷ ସ୍ତରର ମଣିଷ ପଞ୍ଚୁ, ମିଛୁ ଅଦି ଯେତେ ସବୁ ପେଟ ବକଳିଅ ।

ସେଦିନ ତରୁଣ ଅରୁଣ ମଧ୍ୟମ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚି ଥିଲେ ବି ପଞ୍ଚୁ ସେମିତି ସେଇ ଟାଣୁଆ ଭାପ ଭଲେ ବସି ଦିହରୁ ଝାଲ ବୁଢ଼ାଉଥିଲା । ମୁଁ ପାଇଟିରୁ ଫେରି ଦେଖିଲି ତପାଟି ଭଲ ବସିଣ ପଞ୍ଚୁଅ । ପଚାରିଲି,

—କରେ, କଥା କଣ ? ଅଜି କ'ଣ କାମ ଦାମ୍ କିଛି ହେଇନି କିରେ ?

ପଞ୍ଚୁଅ ଗୁହଁଲା ମତେ । ସେ ଯେମିତି ତା' ବେତନା ଶକ୍ତି ହରେଇ ବସିଥିଲା ସେଠି । ଉତ୍ତର ଦେଲା ମୋ କଥାର,

—ମିଛ, ତୋ' କଥା ଗୁଡ଼ା ସବୁ ମିଛ, ବାଜେ । ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର
ଅସ୍ତ୍ରା ଗୋଟାଏ ହୋଇ ନ ପାରେ ।

ମୁଁ ତା' କଥାକୁ କାଟିଲି ନାହିଁ । କହିଲି,
—ମିଛ, ହେଲା ହେଲା । ତା' ବୋଲି ତୁ ଗାଧୁଅ ପାଧୁଅ ସବୁ
ଭୁଲିଯିବୁ ନା କ'ଣ ?

ସେ ଉଠିଲା ନାହିଁ । କହିଲା,
—ସ୍ତ୍ରୀର ଗୋଟାଏ ଫଏସଲା ତତେ କରବାକୁ ହେବ ।
ଅଧା ସରଗରେ ଛଣାଣଟାଏ ପାଗଟାକୁ ହାମ୍ପ ମାରୁଥିଲା । ମୁଁ
ଦେଖି ମଉନ ରହିଲି । ପଞ୍ଚୁଅ ଅଖି ସେଠି ପଡ଼ିଲା । ସେ ପୁଣି
କହିଲା,

—ଦେଖେ, ଦେଖେରେ ନି ! ବଳୁଅ ଉପରେ କିମିତ ସକଳିଅର
ଶ୍ରେୟ ।

ମୋ ହିଅ ଅସି ସରଗରେ ମୋ କୋଳକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ି କହିଲା,
—ବା' ଲୋ ପିଅଦା ଅସିଅେଲା । କହିବି ଖରବେଳକୁ ଖଜଣା
ନେଇ ଦେଇ ଅସିବୁ ।

ମୋ ମନ ନରମି ଗଲା । ପଞ୍ଚଗ୍ରହ ଭିତରୁ ପିଅଦା ଗୋଟାଏ ।
ସୁଲକା ପବନରେ ଗଛର ସରୁଡ଼ାଳ ସବୁ ନହକି ଆସିଲା ।
ତଳସାହୀ ମଦନା ଧାନ ଭରଟାକୁ ଗଛମୂଳେ ଥୋଇ ଦେଇ
ହାଲ ମାରିବା ପାଇଁ ଗାମୁଛା କାନୀରେ ବଞ୍ଚିହେଲା । ପଞ୍ଚୁଅ
ପଚୁରଲା,

—କିରେ ମଦନା, ତୋ ଖାମିଦ କାହାନ୍ତି କିରେ ?

ମଦନା କଥା କହିବାକୁ ବଳି ଫଗ୍ରହ କରି କହିଲା,

—ସେ ତ କଅଁଳ ଗାଁଆ ବେଳୁ ପଲେଇ ଆସିଲେଣି । ପଞ୍ଚୁଆ ମତେ ଖୁଆ ଦେଇ କହିଲା,

—ଦେଖିଲୁ ? ଏକ ଅମ୍ବା ପରା ! ଖାମିଦଙ୍କ ଅମ୍ବାରେ ଯଦି ତାପ ହଜମ ନହେଲା, ମଦନା ଅମ୍ବା ତାକୁ ହଜମ କରିପାରିଲା କେମିତି ? ମୋର ସେଅଡେ କାନ କଥିଲା । ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି ପିଅଦା କଥା । ଖଜଣା ଯୋଗାଡ଼ କରି ଯିମିତ ରହୁଥିଲି ଦେଇ ଅସିବାକୁ ହେବ । କେଜାଣି ଅଠ ଦଶଧର ପିଅଦା ଅସି ଫେରି ଗଲାଣି । କିନ୍ତୁ ଏତେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ କେଉଁଠୁ ଯୋଗାଡ଼ କରି ହେବ ତନିଟଙ୍କା ଅଠଅଣା ? ପଞ୍ଚୁଆ ମୋତେ ହଲାଇ ଦେଇ କହିଲା,

—କରେ, ପାଟିରୁ ତ ଅଭ କଥା ବାହାରୁ ନାହିଁ ? ଘଡ଼କ ଅଗରୁ ତ ପଣ୍ଡିତ ସାଜୁଥିଲୁ ?

ହେଁସ ମୋ ରୁକ୍ଷ ମୁଁହଟରେ ହାତ ବୁଲାଇ କେହ୍ନା ସ୍ଵରରେ କହିଲା,

—ବା' ଲେ । ବୋଉ ଏତେବେଳେ ଯାଏ କିଛି ଖାଇ ନାହିଁ । ଜମାରୁ ଅଧକ୍ଵା ହେବ ଚାଉଳ ଥିଲା, ତୋ' ପାଇଁ ସଜାଣି । କାହିଁକି ଭାରି କାନ୍ଦୁଥିଲ । ତୁ ଚାଲେ ତାକୁ ଖୋଇରୁ ।

ମୁଁ ହେଉକୁ ଅଶ୍ଵାସନା ଦେଲି । ଗେହ୍ନା ହେଅଟି ସେ ମୋର, ଅନଭିଜ୍ଞ ଶିଶୁ । ସେ କାହିଁ ଜାଣନ୍ତା ଦୁନିଅର ଜଟିଳତା !

ସେତକବେଳେ ପିଅଦା ଅସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଚିତ୍କି ପଡ଼ିଲା । ସେ କହିଲା,

—ଅଜି ଖଜଣା ଦେଇ ଅସିବ । ତହସିଲଦାର କହୁଛନ୍ତି । ଅଭ ଚେର ସେ ସହୁ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ପଞ୍ଚୁଅ ହସି ଉଠିଲା ।

—କରେ, ମଣିଷର ଗୋଟାଏ ଅସ୍ତ୍ର, ନା ? ତୋ' ଅସ୍ତ୍ର ଅଉ
ତହସିଲଦାରକ ଅସ୍ତ୍ରା ଯଦ ଗୋଟାଏ ହେଇଥାନ୍ତା' ତା' ହେଲେ
ସେ କ'ଣ ତୋ ଅଭାବ ଅନୁଭବ କରନ୍ତେ ନାହିଁ ? ଇରେ ଖାଲି
କୁହୁକରେ କୁହୁକ । ସବୁ ଖାଲି ଭୋଜବାଜା । ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ
ତାଳରେ ତାଳେଇଛନ୍ତି । ଖାଲି ସୁବଧା ପାଇଲେ ଏମିତି ଖାଣ୍ଡେ
ଖାଣ୍ଡେ ମାରିବେ ଯେ ତମେ ବେଦମ ହେଇଯିବ ।

ମଦନା ଗାମୁଛାଟା ଅଣ୍ଟାରେ ଗୁଡ଼େଇ ପୁଣି ଧାନ ଭାରି
କାନ୍ଧକୁ ଉଠେଇଲା,

—ଯାଉଛି ପଞ୍ଚୁଭାଇ, ଖାମିଦ ତେଣେ ବେଦୁଲ୍ ହେଉଥିବେ ।
ସେ ଅତୁଣା ମହାଜନ ରଥ ତଥାତୀ ମୁରୁକି ହସି ଅସି
ପହଞ୍ଚିଲେ ।

—କରେ ପଞ୍ଚୁଅ, କି ହୋ ଜେନାପୁଅ, କ'ଣ ହେଉଛିକି ଏଠି ?

ମୁଁ ସୁଖ ସ୍ୱପ୍ନରୁ ଜାଗି ଉଠିଲି ଯେମିତି । ଡିଅକୁ କୋଳରୁ
ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ପକେଇ କହିଲି,

—ହଁ ତଥାତୀଏ, ତମଠି ଗୋଟାଏ କଥା ଥିଲା, ରଖିବ ଯଦ
କହିବ ।

ତଥାତୀ ମୁହଁରେ କୁଟିଳ ହସ ଖଣ୍ଡେ କହୁଟେଇ କହିଲେ,
—ଆରେ କହ ରଖିଲା କଥା ହେଉଥିଲେ ଅଲବତ୍ତ ରଖିବ ।

—ଟଙ୍କା ପାଞ୍ଚୁଟା ନିହାତି ଦରକାର ।

—ଦଣି ଟଙ୍କାର କନ୍ଧକ ଦେଇ ପାରିବୁ ?

ବଲି ବଲି କରି ଅନେଇ ରହିଲି ତଥାତୀକ ମୁହଁକୁ । ତଥାତୀ
ତାଙ୍କ ବଶାଳ ବସ୍ତୁଟିକୁ ଦୋହୋଲେଇ ଦୋହଲେଇ ଆଗକୁ

କଢିଲେ ଡମାଠାରୁ କିଛି ଉତ୍ତର ନପାଇ । ପଞ୍ଚୁ ଆଦୁର ଯୋରରେ
ହସି ଉଠିଲା,

—ମଣିଷର ଏକା ଆତ୍ମା, ନାଁରେ ? ରଥ ତଥାତୀ ତ ମଣିଷି ।
ତୋ' ଦୁଃଖରେ ସେ ତ କାହିଁ ଦୁଃଖୀ ହେଲେନାହିଁ ।

ମୋର ଉତ୍ତର ଦେବାର କିଛି ନଥିଲା । ମୁଁ ଅସହାୟକ
ଭଳି ପଞ୍ଚୁଆ ମୁହଁକୁ ଅନେଇ ରହିଲି । ସେ ହସୁଥିଲା । ଆଉ
କହୁଥିଲା—ଏ ଆତ୍ମା. ସେ ଆତ୍ମା ସମାନ ନୁହେଁରେ, ହେଇ
ପାରିବନି ।

ଅନାବନା

ଶ୍ରୀକଣ୍ଠର ଏକ ବର୍ଷଣ ସନ୍ଧ୍ୟା । ମୁଁ ବସିଥିଲି ଅମ ଝରକାଟା
ମେଲିକର । ଦାଣ୍ଡରେ ବହୁଯାଉଥିଲା ପାଣି ସୁଅ । ଗଛ ପତ୍ରର
ଟିପି ଟିପି ସ୍ଵନ, ମୋ କାନ ପାଖରେ ଗାଉଥିଲା ଏକ ଅବୁଝା
ସଙ୍ଗୀତ । ମୁଁ ମୁଗ୍ଧ ହେଇ ଯାଇଥିଲି ପ୍ରକୃତର ଏଇ କ୍ଷଣକର
ଭଲେଷରେ । ହିଁ ମୁଗ୍ଧ ହେଇ ଯାଇଥିଲି ମୁଁ—ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି
ମୋର ଅଜ୍ଞତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ । ସ୍ଥିତ ଓ ଅବସ୍ଥିତ ।

ତୁନା ଗୋଟାଏ ବେଙ୍ଗ ମୁଣ୍ଡରେ ସିନ୍ଦୂର ବୋଲି ଦାଣ୍ଡଟାରେ
ନାଚୁଥିଲା । ଗୁଲୁରୁ ଗୁଲୁରୁ ଭାଷାରେ କହୁଥିଲା, ‘ବେଙ୍ଗ ମୁଦେଲେ
ଛୁଦଲି, ଗାଲି ପକାଇଲଲି ।’ କାଲିର ଶିଶୁ ସେ, ଦିନ କେଉଁଟା
ହେବ ଆସିବି ଏ ଜଗତକୁ । ସରଳ, ତରଳ ଅଭି ଢଳ ଢଳ । ପାଣି
ଫୋଟକା ପରି ସ୍ଵଚ୍ଛ ଅଭି ନିର୍ମଳ । ପ୍ରକୃତର ଅକଳନ୍ତ ସପଦ
ଭିତରୁ ସେ ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ।

ସୁଜାତା ଘର ଭିତରୁ ଡାକିଲା — ଶୁଭୁଟି ! ଇଆଡେ ଟିକିଏ
ଆସିଲ । ବର୍ଷଣ ପାଣିରେ ଘର ଭାସିଲାଣି । ତମେ ସେଇଠି ରୁପ
ହେଇ ବସିବ ।

ମୁଁ ଶୁଣିଲି, ସୁଖି ଶୁଣିଲି ନାହିଁ । ଶୁଣିବାରେ ଲାଭ ନଥିଲା
କିଛି । କାରଣ ପ୍ରତିକାର କରବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ମୋର ନ ଥିଲା ।
ମୁଁ ଅନେଇ ଥିଲି ବର୍ଷା ପିଚ୍ଛିଳ ଚଲା ପଥକୁ । ଚଲା ସ୍ରୋତର
କାଠି କୁଟାକୁ । କେହି ଅଟକି ରହୁନାହାନ୍ତି ଦଣ୍ଡେ ନିର୍ମିତେକ
ଯାଇଁ ।

ହେଲେ ହାତ ନାହିଁ । ତାକ ଉପରେ ତାକ—ମୁଁ ଅଭ
ଏତେ ପାଣି ବୋହୁ ପାରିବ ନାହିଁ ଘର ଭିତରୁ । ଅଣ୍ଟା ପିଠି ସବୁ
ଦରଜ ହେଇଗଲାଣି, ଅସ ଟିକିଏ ଅ'ଡେ ।

ହସ ମାଡ଼ିଲାମ ଭାରି ଅବୁଝେକ ସୁଜାତା । ସେତେ ବୁଝେଇଲେ
କିଛି ବୁଝିବ ନାହିଁ । ଦଦରା ହାଣ୍ଡିକୁ ତଳି ହାତଥା କରି ଅଭ
କେତେ ଦିନ ଚଳେଇ ହେବ । ନାଁ ତା'ର ଜିଦ୍, ସେ ସବୁ
ପାରିବ କେବଳ ମୋର ସହଯୋଗ ପାଇଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ହିସାବରେ
ମୋ ସହଯୋଗ ତାର ଦାବା କରିବାର ଅଛି । ତଥାପି ମୁଁ ପଛଦୁଆ
ଦିଏ, କିନ୍ତୁ ଛଡେନା ସିଏ । ଏଇ ଦୁଃଖ କ୍ଳେଶମୟ ଦୁନିଆରେ
ମାତ୍ର ରବନାର ବାସନା ତା'ର ପ୍ରବଳ । ତା'ର ଏଇ ଅଶାକୁ
ଅଭର ପ୍ରବଳତର କରି ଦେଇଛି ତୁନା, ସେ ଅମ ତେଲ ଲୁଣ
ସଫାରରେ ଅଭ ଏକ ନୁଆ ଅଭୟ !

ତୁନା ବେଙ୍ଗଟାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲାଣି କେତେବେଳେ । ପିଣ୍ଡା
ଉପରେ କାଗଜ ଡଙ୍ଗାଟିଏ ଲେଖା ଭସାଉଛି ସୁଅ ମୁହଁରେ । ପ୍ରକୃତ
ସାଙ୍ଗରେ ତା'ର ଖେଳ ଘର । ସାଙ୍ଗ ସାଥୀରେ ଲେଡାନାହିଁ ।
ସେହୁ ସୋହାଗ ସେ ଖୋଜୁନି କାହାର । ନିଜେ ହସୁଛି,
ଜଗତକୁ ହସାଉଛି । ନିଜେ କାନ୍ଦଲେ ଜଗତକୁ କନ୍ଦେଇ
ପାରିବ କି ନାହିଁ ସେଇଅ ଭାବିବାର କଥା ।

ହଁ ଭାବିବାର କଥା ସବୁ । ଗୁଞ୍ଜଳ କେଉଁଠୁ ଅସିବ, ତେଲ,
ଲୁଣ ଅସିବ କୁଅଡୁ ? ଖାଇ ବ'ରି ରହିବା କେମିତି । ଏଗୁଡ଼ିକ
ସବୁ ଭାବିବାର କଥା । ଦିନ ସଞ୍ଜ ଭାବନାହିଁ ସାର ହେଉଛି ।
କାହିଁର ଗୋଟାଏ ସମାଧାନ ହେଇ ପାରୁନାହିଁ । ପାରିବକି ନାହିଁ
ତା' ମଧ୍ୟ ଭାବିବାର କଥା ।

ଏଥର ସୁଜାତା ନିଜେ ଉଠି ଅସିଲ । ସେ ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ସହଧର୍ମିଣୀ ସହଧର୍ମିଣୀ ସବୁ । ପୁଣି କିଛି ନୁହେଁ । ମୁଁ ତାକୁ ଯାହା ଦିଏ, ତା' ପ୍ରତିଦାନରେ ସେ ହୁଏତ ମତେ ଭଲପାଇଛି । ମୋର ହେଇ ରହିଛି । ମୋ ପାଇଁ କରୁଛି । ମୁଁ ଯଦି ତାକୁ ତାର ପ୍ରାପ୍ୟ ନ' ଦେବ, ସେ ହୁଏତ ସବୁ ପଦରୁ ଭସ୍ତ୍ରୀ ଦେଇ ମୋ ପାଖରୁ ଦୂରେଇ ରହିବ । ଦୁଃଖି ଯିବ ଅଭର ଦୂରକୁ ।

ମୁଁ ଅନେଇଥିଲି ସୁଜାତା ମୁହଁକୁ । ସେ ଅନେଇଥିଲା ମୋ ମୁହଁକୁ । କାହାର ଭୁଣ୍ଡରେ ଭାଷା ନଥିଲା । କେବଳ ଅଣି ଗୁଣ୍ଡେଟି କଥା ବାତୀ ହେଉଥିଲେ କେଉଁ ଏକ ସାକେତକ ଭାଷାରେ । ସେଇଥିରୁ ହୁଏତ ସେ ରୁଣ୍ଡିପାରିଲା ମୋମନର ଦରଜ ଭୁଣ୍ଡ ଖୋଲି କହିପାରିଲା ନାହିଁ ପଦଟିଏ ବି । ଦୁଃଖି ଅସିଲ ମୋର ଅଭର ପାଖକୁ । ମୁଁ ବି ତାକୁ ଅଭଜେଇ ଅଣିଲି ଗୁଡ଼ି ଉପରକୁ । ଦାଣ୍ଡରେ ବିଜୁଳି ମାରୁଥିଲା । ପାଣି ଗୁଡୁଥିଲା । ଟୁନା ନାଉଥିଲା ଥେଇ ଥେଇ ହେଇ । କାଗଜ ଡଙ୍ଗାଟି ତା'ର ଏଥର ଭାସି ଯାଉଛି ଦୂରକୁ ଦୂରକୁ । ହୁଏତ କହୁ ଚେଷ୍ଟା ପରେ ସଫଳତା ଅର୍ଜନ କରିଛି ସେ । ଖୁସି ହେଉଥିଲା ତା'ର ସାଫଲ୍ୟ ପାଇଁ ।

ସୁଜାତା କିନ୍ତୁ ମୋ ସାଫଲ୍ୟର ସମର୍ଥନ କରି ପାରୁ ନଥିଲା । ତା' ମନର ଗୁଡ଼ିଦା ମୁଁ ମେଣ୍ଡେଇ ପାରୁ ନଥିଲି । ସହଯୋଗ କରି ପାରୁ ନଥିଲି ତା' ଭେଲ ଲାଣ ସଂସାରକୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ପ୍ରାଣରେ । ସେଇଥିପାଇଁ

ହିଁ-ସେଇଥିପାଇଁ ସୁଜାତା ଦୁଃଖି ଯାଉଥିଲା ଦୂରକୁ । ଧୀରେ ଧୀରେ—ମୁହଁରେ ତା'ର ହସ ନଥିଲା । ମୁଁ ହସ ପ୍ରଚେତକକୁ ଚେଷ୍ଟାକରି ବିଫଳ ହେଇଥିଲି । ସେ ପୁଣି ଯାଇ ଲାଗିଲେ ଅପଣା କାମରେ । ମୋ ସହଯୋଗ ଅଭ ଲୋଲୁଭନି କେଜାଣି ବାହୁଁକି ।

ଦୟାହେଲୁ, ମାୟାବ ଲଗିଲୁ ପ୍ରାଣରେ । ସୁଜାତା ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ।
ଜୀବନ ମରଣର ସାଥୀ । ମୋର ତା'ଠାରେ ଯେତକି ଦାଗ, ତା'ର
କି ମୋ ଠାରେ ଠିକ ସେତକ । ପଥର ହେଲ ବସି ପାରିଲିନି ଅଉ ।
ପ୍ରକୃତର ମନ ଭୁଲ ଛବି ଅଉ ଭୁଲେଇ ପାରିଲିନି ମୋ ମନକୁ ।
ଡାକିଲି ସୁଜାତକୁ । ସାଖକୁ ଅସ୍ଥିବା ପାଇଁ ।

ମୁଁ ଡାକିଲି ଅଉର ଥରେ, ଦି ଅର; ସେ ଅସିଲୁ । ମୁଖ ଭଙ୍ଗି
ଠିକ ଅଗ ପରି ଅବଦଳ ରହିଛି । ସେଇ ଚନ୍ଦ୍ରା ସେଇ ଦୁଃଖର
ରେଖା କୁଞ୍ଚିତ କପାଳରେ । ଦେହର ଲଗାଟା ଉନ୍ନୁ ଯାଇଛି
ଏଥର । ମୁଣ୍ଡ ବାଳ କେରକ ଅସମତ । ସେ ବ ଓଡ଼ା ଓଡ଼ା । ପାଣି
ଥୋପୁଛି ସେଥରୁ ।

ଅଜ ଏ କି ବେଶ ସୁଜାତା ? ପଚାରିଲି । ସେ କ'ଣ କହିବା
କହିବା ହେଉଥିଲା ପୁଣି କହିଲ ନାହିଁ । କାହିଁକି କେଜାଣି ।
ବଦଳରେ ଦେଖିଲି ଅଖି କୋଣରେ ଲହୁ ଦ' ଟୋପା ।

ସହୁ ପାରିଲି ନାହିଁ । ଯେତେ ହେଲ ବ ସେ ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ।
ରକ୍ତର ସମ୍ବନ୍ଧ ଜମିଗଲାଣି ତା' ମୋ ଭିତରେ । ଦିନା କାନିରେ
ତା'ର ଲହୁ ପୋଛି ଦେଲି । କିନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ ! ଯାହା ଏତେ
ବେଳ ଯାଏ ଜମି ରହିଥିଲା, ଟିକିଏ ପରଶ ପାଇ ହେଲୁ ହେର ହେର
ହେଇ । ଶ୍ରାବଣ ବର୍ଷଣର ପରି ତା' ଅଖିର ଲହୁ । ପିନ୍ଧା କାନି
ମୋର ଉନ୍ନିଗଲା । ସୁଜାତା ସେତେବେଳକୁ ଗୋଟାପଣ ମୋ
କୋଳରେ ।

ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲି—ଦୁଇ ହୁଅ ସୁଜାତା ! ଭଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲେ
ଚଳିବ ? ଅମର ଥିଲୁ, ଅଜ ନାହିଁ; ସେଥିପାଇଁ ଚନ୍ଦ୍ରା କାହିଁକି ?

କାଲିତ ପୁଣି ହେବ । ତୁମେ ସବୁକେଲେ ଏମିତ ବାଇଆ ପାଗଳ
ପରି ହେଉଛ କାହିଁକି ? ମୁଁ ବୁଝୁଛି, ସବୁ ହୃଦୟଂଗମ କରୁଛି
ସୁଜାତା । ତଥାପି ନାଗୁର, କ'ଣ କରବ ? ଦୁନିଆରେ ପ୍ରଭାବଣା
ଅଉ ପ୍ରବଚନାର ଯେଉଁ ତୋପାନ ବହୁଛି, ତା' ଭିତରେ ପଶିବାକୁ
ମୋ ଗୁଣରେ ବଳ ନାହିଁ ।

ସୁଜାତା କିଛି ବୁଝୁ ନଥିଲା । ମୋ ଗୁଣରେ ମୁହିଁ ଲୁଚେଇ
କଇଁ କଇଁ ହେଇ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ମେଘ ଅମି ଅସୁଥିଲା ଧୀରେ ଧୀରେ
ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ି ଅସୁଥିଲା ଗୁରୁଅଡ଼ୁ ।

ତୁନା ଅତକୁ ଅନେଇ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ସେ ଗୋଟାଏ ସାପ-
ଛୁଅ ସାଙ୍ଗରେ ଖେଳୁଛି । ସାପ ଛୁଅଟା ଫଣା ଟେକି ଜିଭ ଲହ
ଲହ କରି ଚାହିଁଛି ତୁନା ଆଡ଼େ । ତୁନା ହାତରେ ଯାକିପରି ତାକୁ
ଅର୍ଜୁସି ଦେଉଛି । ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଗୁଣରୁ ମୋର ଅତରାଟାଏ ଖସି ପଡ଼ିଲା
ସୁଜାତା ଧାଇଁ ଯାଉଥିଲା ବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ ଧରି । ମୁଁ ତାକୁ ଭିଡ଼ି
ଧରିଲି ।

—କ'ଣ କରବାକୁ ଯାଉଛ ସୁଜାତା ? ଦୁହେଁ ଶିଶୁ । ଅନଭଙ୍ଗା
କାହାର ପ୍ରାଣରେ ରାଗ ନାହିଁ ହିଁସା ନାହିଁ, ତେଣୁ ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କ
ପାଇଛନ୍ତି ବଳୁ ରୂପରେ । ସେଠି କେହି କାହାର ଅନିଷ୍ଟନା
କରୁନାହାନ୍ତି, ତେଣୁ ଅମଂଗଳର ଇଙ୍ଗିତ ଅସିବ କୁଅଡ଼ୁ ?

ସୁଜାତା ମୋ ହାତରୁ ହାତଝିଙ୍କି ନେଉଥିଲା,
—ସବୁଦିନ ଖାଲି ଅଲଗା କଥା, ଯେତେ ହେଲେ ହିଁସ ଜନ୍ମୁଟାଏ ।
ତୁନାକୁ ସଦି.....

ତା'ପାଟିରେ ହାତ ଦେଇ କୁହାଇ ଦେଲି ନାହିଁ ତେଣିକି ।
ସୁଜାତାକୁଟାଣି ଆଣିଲି ଉପରକୁ ।

—କୁହୁଲ ସୁଜାତା । ଦୁନିଆରେ ଲୋଭ୍ୟ ଅଜି ଠିକ ଏମିତ

ପବନ ପ୍ରେମା । ଅଭିଷ୍ଟ ନ'ଧିବ, ଅଭିଳାଷ ନଥିବ, ଅବଶାସ
ନ ଥିବ । ପର ଅପର ଭୁଲି, ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିଜ ଭିତରେ
ଦେଖିବେ । ତେବେ ଏକା ଆମର କାହିଁକି ? ସାରା ଜଗତର ଦୁଃଖ
ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମେଠିପିବ ।

ସୁଜାତା ବୁଝୁନଥିଲା ଯେତେ ବୁଝେଇଲେ ବି । ପୁଣି ହାତକୁ
ଛତେଇ ଆଗେଇ ଯାଉଥିଲା ଆଗକୁ । ହଠାତ ଚମକି ଛୁଟା
ହେଇଗଲା । ଭଙ୍ଗାକାନ୍ଥ ଉପରେ ସାପ ସାପୁଣୀ ଫଣା ଟେକି ଅନେଇ
ଚନ୍ଦ୍ର ଟୁନା ଓ ସାପଛୁଆର ଆନନ୍ଦ ମଉଛବକୁ । ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ
ଯେମିତି ହସ ଝରି ପଡୁଛି

ଏଥର ସୁଜାତାର ପାଦ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ଆଗକୁ । ସେ
ଛୁଟିଲେଉଟି ଆସିଲା ମୋ କୋଳକୁ । ହୃଦୟ ହାରି ଯାଇଛି
ସେ ତା' ଅନ୍ତରରୁ ମଣିଷ ପଣିଆ ଗଜେଇ ଉଠିଛି ଦଣ୍ଡକେ । ମୁଁ ହସିଲି

ସୁଜାତା ହସିବାକୁ ବେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା । କେଜାଣି କହିଁକି
ହସିଲା ନାହିଁ, କହିଲି ତମେ ମଣିଷ ନୁହଁ ଦେବତା ।

ଆଉର ଜୋରରେ ହସ ମାଡ଼ି ଆସୁଥିଲା । ହସି ପାରିଲି ନାହିଁ
ଟୁନା ପଡ଼ି ଉଠି ଦଉଡ଼ି ଆସି ଆମ ଦୁହିଁକି ଅନେଇ ହସିଦେଲା
ମୁଁ ଦାଣ୍ଡକୁ ଅନେଇ ଦେଖିଲି ସାପଛୁଆଟି ବି ଯାଇ ତା ବାପା,
ମାଙ୍କ ମଝିରେ ଫଣା ଟେକି ହସୁଛି ।

ଏଇତ ସଂସାର । ମଣିଷ ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱେଦ କାଙ୍ଗାଳ
ଟିକିଏ ଅଦର, ସୋହାଗ ପାଇଲେ, ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କର ହୃଦୟ
ଦନକରେ ହେଇଯିବେ ।

ସୁଜାତା ଟୁନାକୁ କାଶେଇ ଗେଲି କରୁଥିଲା । କହିଲି-
ଯାଅ ସୁଜାତା ! ସେଘରଟା ଯେ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ଗଲାଣି ।

ସୁଜାତା ଅଭିଗଲନାହିଁ । ସିଏ ବ ଟିକିଏ ହସିଦେଲା
ଏଥର । କହିଲା, —କଣ ମିଳିବ ସେଥିରୁ । ଅଜି ଦେହ କାଲି
ମାଟିରେ ମିଶିବ । କାହିଁକି ଅଜି ଅଭି ସେ ସବୁ । ଅଜି ଅନେକ
ଶୁଣିଲଣି । ବୁଝିଲି ସୁଜାତା ଧୀରେ ଧୀରେ ବାଟକୁ ଆସିଲାଣି ।
ମାୟା, ମୋହ, ଲୋଭ ତୁମ୍ଭେ ଧୀରେ ଧୀରେ । ବଡ଼ତର ବଡ଼ତର
ନିଶା ଓହ୍ଲାଇ ତା' ମୁଣ୍ଡରୁ ।

ଅନେଇଲି ତୁନା ଅଡ଼କୁ । ମା'ର ଗୋଟିଏ ସୁନ ଧାଟିରେ
ସୁରେଇ, ମୋ ଅଡ଼କୁ କଣେଇ ଗୁହଁ ହସୁଣି ସେ ।

ଅମ ସଂସାରଟିରେ ସେଇ ଜଞ୍ଜାଳ, ସେଇ ପୁଣି ଅନନ୍ଦ
ହରକାରେ ପଦାକୁ ଅନେଇଲି । ମେଘ ଶ୍ରେମିତ ହେଉଛି-ଅନନ୍ଦମ
ଗତି ରେ-ସୁଜାତା ତୁନାକୁ ମୋ ବୋଲକୁ ବଡ଼ତର ଦେଇ ସେ ବ
ଅନେଇଲା ମୋ ସାଗରେ ବାହାରକୁ

ବେରଂ ଚିଠି

ଚଳରଞ୍ଜନ ପାଦ ଯୋଡ଼କ ତା'ର ଅମିତଗୁଣ ଖେଳଠି । ପଛକୁ ଅନେଇଲ । ମହେଅଁ ପୁତୁରାଟା ସ୍ଵ' ଧରନ୍ତୁ, ସାନ ହିଆରା ମେକିଟା ନାକରୁ ଶଙ୍ଖାଣି କାତି ପାଟିରେ ପୁରଉଛି । ବଡ଼ ପୁତୁରା ସ୍ଵପ୍ନାଟା ଅପ୍ଵ ଗଛ ତାଳରେ ବସି କଥା ଅମ୍ଵଟାକୁ ଦ'କଳ କାମୁଡ଼ି ପକେଇ ମହେଅଁ ପୁଅ ମଦନା ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗିବାକୁ ଉଠେଇଛି । ଉତ୍ତୁନା ଧାନ ହେଁସଟା ଉପରେ କୁଅପଲ ଲାଳା ଲଗେଇଛନ୍ତି । ବଡ଼ ସା' ପଶାଳ ବେଲକ ଗେଫିବାରେ ରହିଛି । କାଳି କୁଞ୍ଜଟା ନାଞ୍ଜ ହଲେଇ ତା'ର ଅଗରେ ଅଢ଼ୁଆ ପଡ଼ିଛି ।

ଉଲ୍ଲ ଦହରେ ବସି ଚରଗଲ ଯେମିତି । ସେ ଖାଲିମାଠିଆଟା କାଶରୁ ଓଢ଼େଇ ସେଇ ଅପନ୍ତର ବଣରେ ଥୋଇଦେଇ ଶୁଗ ଗର ଗର ହେଇଯାଇ ତନି ପିଲଙ୍କ ଉପରେ ତାନ ଛୁଣ୍ଡେଇଲ । ମଦନା ଗାଲକୁ ଦୁଇଁ ଅଣି ପିଠିରେ ଦୁଲ୍ ଦୁଲ୍‌କି ଦ'ଟା ଥୋଇ ଦେଇ, ବାଲିଆ ପାଟି ମେଲେଇ କହି ଚାଲିଲା,

—ତମ ଅଖି ସବୁ ପୁଟି ଯାଇଛି, ନାଁ ଉମା ନୋଷଡ଼ି ଯାଇଛି ? କୋଉ କାଳେ ଅଉ ପ୍ରସରେ ନାଗିବ । ଖାଲି ସବୁ-ବେଳେ କେଁ ଡେଁ ମାର ପିହ୍ ହୁମ୍ ଦୁମ୍ । ଇଏ କଣ ଲେ ମା । ଅଖି ଅଗରେ ଉତ୍ତୁନା ଧାନ ହେଁସଟାରେ କୁଅ ପଲକ ମଉରୁକ କରୁଛନ୍ତି, କା'ର ଅଖିକି ଦଖୁଛି ନାଁ କରୁଛି । ପାହାନ୍ତା ପହରୁ ଖଟି ଖଟି ସୁତ ଅଧ ହେଲେ ବି ଏ ଘରର ପାଇଟି ସରକ ନାହିଁ ।

ଯୋଉ କାମ ନ କଲେତ ସେ କାମ ନୋହୁଲା । ଅଉ କେଇତ
କୁଟା ଶକ୍ତିକ ଦ'ଶକ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ନାହାନ୍ତି । ଶାଳି ପାଲୁଆ
ଗୁଣ୍ଡାକଳି ଗେଫି ଗଲେତ ହେବ ନାହିଁ ?

ସ୍ୱପ୍ନା ମା'ର ଶିଆ ସରଥିଲା । ସେ ପଖାଳ କଂସାଟାକୁ
ନାକ୍ତୁଆ ମୁହଁକୁ ଠେଲି ଦେଲା । ମାଛ ପଲକ ଭଣ୍ଡକିନା ହେଇ ଉଠି
ପୁଣି ଅମିଗଲେ, ସେ ବସିବା ଥାନରୁ ଉଠିପଡ଼ି ଶୁଣ ଗର ଗର
ହେଇ ପଦାକୁ ବାହାର ଆସି ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା

—ହୁଁଲେ ତୁଅର ଫେରେ ଇମିତି ଶାଶିଦିଆ ମୁହଁ କେବେଠି
ହେଲାମ ! ଆଗେତ କାନ କାଟିଲେ ବଚନ ବାହାରୁ ନ ଥିଲା ।
ଏବେ କୋଉ ସଉତୁଣୀଙ୍କ ରୁଦ୍ଧିରେ ପଡ଼ିରୁ କହୁଲୁ ଭଲ ! କଥା
ନଅସରେ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ଭକା କା'କୁ କହୁ ଯାଉରୁ ଲେ ! ତୁ କଣ
ପୁଅ ହିଅ କମେଇଥିଲେ ଇମିତି କହନ୍ତୁ । ଏ ଘରେ କେଇ
ପୋଇଲି ନାହାନ୍ତି ସେ ତୁଅପର ସକାକୁ ସଞ୍ଜପାଏ ଅଣ୍ଟାପିଠି
ଲଗେଇ ଖଟିବେ । ଘଇତା ଯାଇତ କେଉଁ ମୁଲକରେ ରହିଲଣି,
ବରଷେ ହବ ଚିଠି ନାହିଁକି ପତର ନାହିଁ । ତୁ ଖଟିରୁ ନାହିଁତ
ନିଭାଁ ଦେରୁ କେମିତି ?

ଉଲ୍ଲ ପାଟିରୁ ଆଉ କଥା ବାହାରଲା ନାହିଁ । ସେ ବଲ ବଲ
କରି ସ୍ୱପ୍ନା ମା' ମୁହଁକୁ ପହଡ଼େ ଗୁହଁ ସୁର ନରମେଇ କହୁଲା,
—ମୁଁ କ'ଣ ତମକୁ କହୁଥିଲି ନାମା, ତେମେ ଇମିତି ଗରଗର
ହେଇ କ'ଣ ଗୁଡ଼ାଏ ବକି ଯାଉବ ? ଇଏ ଘର ଦୁଆରେ ମୁଅର କ'ଣ
ଦାବା ନାହିଁ ?

—ଥାଉ ଲେ ଥାଉ, ଗୁଣର ଘଇତା ତୋ'ର ସେକଗାର
କରି ଯଉଁ ନ'ଶ ପା'ଶି ଜମେଇ ଦେଇଚି ନା, ସେଇଥିରୁ ଦାବା

କଢ଼ି ଯାଇଛି । ଅଲୋ ଛୁଆର କି ଘର ଛୁଆର ଲୋ ! ଖଟିବୁ
ଫେଟି ଖାଇବୁ । ତେର ରେ ଫେରେ ହେନାକୋରା ?

ଭଲ୍ ଅଖିରୁ ଲହ ଜକେଇ ଅସିଲା । ପାଦ ଯୋଡ଼ାକ ତାର
ଫେରେ ଲେଉଟି ଗଲା । ମନଟା ଆଉଟି ପାଉଟି ହେଲା । ସେ
ଭାବି ନ ଥିଲା ଜୀବନରେ ଏମିତିକା ଗୁଡ଼ବାଡ଼ କଥା ଶୁଣିବ ବୋଲି ।
ଚଳଚଞ୍ଚଳ ପାଦ ଯୋଡ଼କ ତାର ଅମିଗଲା ।

ସେ ଯେତେବେଳେ ଏଇ ଘରକୁ ବୋହୁ ହେଇ ଆସିଥିଲା;
ସେତେବେଳେ ଏ ଘରେ ଗୁଲ ଛିପର ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନ ଥିଲା
ଦିନେ ବୁଲିକୁ ନୁଣ୍ଡାଗଲେ ଦି' ଦିନ ବୁଲି ଅଜଳା ରହୁଥିଲା ।
ଇଏ ଦି' ଭାଇ ଦିହ ମିହନ୍ତ କର ଯା' ଯୋଉଠୁ ରୁଣ୍ଡେଇ ସାଉଁଟି
ଆଣୁଥିଲେ, ସେଇଥରେ ଯଥାକଥା ଚଳି ଯାଉଥିଲା ।

ଛୁଆ ପିଲା ହେଲେ । ସଂସାର ବଢ଼ିଲା । ହେଲେ ଦାନା
କନାର ନଅଣ୍ଟ ଅଣ୍ଟ ମେଣ୍ଟିଲା ନାହିଁ । ଦି' ଭାଇ ଯାକ ଦିନେ ବସି
ଦୁଃଖ ସୁଖ ହେଲେ । ଏମିତି ନଅକଥା ହେଇ ଆଉ କେତେଦିନ
ଚଳିବେ ?

ଶେଷରେ ଠିକଣା ହେଲା ଗୋଟିଏ ଭାଇ କଲିକତା ଯାଉ ।
ଗାଁର କେତେ ଅରସିତ ଯାଇ ମଣିଷ ହେଇ ଗଲେଣି, ଏଠି ଦି'
ଭାଇଯାକ ଗୋଡ଼ ହାତ ବାନ୍ଧି ପଡ଼ି ରହିଲେ କି ଲଭ ମିଳିବ ?

କଡ଼ ଭାଇ ବାହାରୁଥିଲା କଲିକତା ଯିବାପାଇଁ । ହେଲେ
ଭଲ୍ ମନକୁ କାହିଁକି କଥାଟା ଗଲାନାରୁଁ ସେ ଏକାନ୍ତରେ
ବସୁନୀଅକୁ ଡାକି କହିଲା ।

— କଥାଟା ନାକରା ହେବ । ଟା' ଭାଇଏ କଣ କହୁବେ !
ତେମେ ଯାଅ । ବଡ଼େ ଘରେ ଥାଅନ୍ତୁ ।

ଶେଷରେ ସେଇଆ ହେଲା । ବସୁନ୍ଧିଆ ଲହ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ସେଦିନ ରୂଡ଼ା ସେରେ, ଗୁଞ୍ଜଳ ଗଞ୍ଜଣୀଏ ବାଜି, ଟଙ୍କା ପାଞ୍ଚୁଟି କମରରେ ଖୋସି ହଟ୍‌ହଟିଆ ବେକ୍ର ଗଙ୍ଗା କାଳୀଙ୍କ ନାଁ ସୁମରଣା କରି ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଲା । ଉଲୀ ସେଦିନ ଭ୍ରା'କିନା କାନ୍ଦ ଉଠିଥିଲା । ବସୁନ୍ଧିଆ ବୁଲି ଅନେଇ ଥିଲା ପଛକୁ, କାଳେ ସ୍ଵାମୀଙ୍କର ଅମଙ୍ଗଳ ହେବ, ଏଇଆ ଭାବ ଉଲୀ ବହୁ କଷ୍ଟରେ କାନ୍ଦ ଅମେଇ ଥିଲା ।

ବସୁନ୍ଧିଆ କଲିକତାରେ କେତେ ଦୁଃଖ ଗଞ୍ଜଣା ଭୋଗି ରୋଗ ଶୋକରେ ଦହଜି ହେଇ, ତଥାପି ଗୋଡ଼ ଫେରେଇ ନ ଥିଲା ଘରକୁ । ଭଗବାନ ତା' ଗୁହାସ ଶୁଣିଲେ । କୋଉ କଲଘରେ କାମ ଖଣ୍ଡିଏ ମିଳିଲା । ଯେଉଁଦିନ ପହୁଲି କରି ଦାଶଟି ଟଙ୍କା ସଙ୍ଗରେ ଭାଷା ଖଣ୍ଡେ ପାଇଲେ ଘରେ, ସେଦିନ କି ଅନନ୍ଦ ଉଛବ ଯେ ଲାଗି ଯାଇଥିଲା ଆଜି ସେକଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ ଉଲୀ ପ୍ରାଣଟା କଳପି ଉଠୁଛି ।

ତା'ପରେ ଆସିଲା ତୋଡ଼ାକୁ ତୋଡ଼ା ଟଙ୍କା ପଇସା । ହାତ ଭଙ୍ଗା ମିହନ୍ତୁ କରି, ଦିନ ରାତି ବବିଶ ଘଣ୍ଟା ଗତର ଖଟେଇ, ପେଟ ପିଠିରୁ ମାରି ବସୁନ୍ଧିଆ ମାସକୁ ମାସ ଟଙ୍କା ପଠେଇଲା ଘରକୁ । ଘରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକକଲେ । ଫଟା କାନ୍ଥ ଜୀବନ ପାଇଲା, ଭଙ୍ଗା ଛପର ବଦଳି ଗଲା । ବରଷ ପାଞ୍ଚୁଟାରେ ତାଙ୍କ ପରିବାରଟି ଉଠି ବସିଲା । ଜମି କିଣା ହେଲା, ହଳ ନଙ୍ଗଳ ଚାଲିଲା । ବସୁନ୍ଧିଆକୁ ସମସ୍ତେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କହିଲେ ।

ହେଲେ ଏଣେ ସିନା ଧନ ସମ୍ପଦ ବଢ଼ିଲା, ତେଣେ ବସୁନ୍ଧିଆ ଦିନକୁ ଦିନ ଗଳି ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ ଯେତେବେଳେ ଘରକୁ ଆସେ ଉଲୀ ରାତି ରାତି ବସୁନ୍ଧିଆ ତତଲା ଗୁଡ଼ ଭାପରେ

ଲହ ନିଗାଡ଼ି କାନ୍ଦେ । ସେଦିନ ତା ହାଲୁକା ଗୁଡ଼ି, ବଳିଲା ବାହୁ
କଥା ଭାବି ବିଷ୍ଣୁନିଆର ତରଳା ଛାଡ଼ି, ଗଲିଲା ବାହୁକୁ
ଯେତେବେଳେ ଅଶ୍ରୁଲି ପକାଏ, ତା' ଗୁଡ଼ିରୁ ପୋଷେ ଲହୁ ଶୁଣି
ଯାଏ । ମୁହଁରେ ନିରାଶାର ଗୁଲ ପଂଚି ଉଠେ । ହେଲେ ବିଷ୍ଣୁନିଆ
ହସରେ ଉଡ଼େଇ ଦିଏ ସବୁ । ଅଦର କରି ଉଲୀକୁ ଗୁଡ଼ି ଉପରକୁ
ଟାଣିଆଣି, ଗେହେଲୁଇ ହେଇ କହେ,

— ମଣିଷର ବଳ ବଅସ ସବୁ ଦିନ ରହେ ନାହିଁମ ! ଏଇତ
ସେଦିନର କଅଁଳ ଛନ ଛନ ମୁହଁଟିରେ ତୋ'ର ଆଜି କଳାଶିର
ଉକୁଟି ଦଶିଲଣି । ଏଇ ମାଟି ପିଣ୍ଡ ତ ଦିନେ ମାଟିରେ ମିଶିବ,
ଏତେ ଭାଲେଣି କାହିଁକି ।

ହେଲେ, ଉଲୀ ସେ ସବୁ ବୁଝେ ନାହିଁ । ଅଖିରୁ ତା'ର
ଲହଧାର ଶୁଣେ ନାହିଁ । କିରାସିନି ଭବିଷ୍ୟ ପବନର ଦାଉ ସହି
ନ ପାରି ଦପ୍‌କିନା ନିଭିଯାଏ ।

ସକାଳୁ ଘରେ କେତେ ପିଠାପଣା ହୁଏ । ଭାରି ଅଦର
କରନ୍ତି, ଭାଉଜ ଗେହେଲୁ କରନ୍ତି । ବିଷ୍ଣୁନିଆ ଗୁଡ଼ିଟା ଅନନ୍ଦରେ
ଫୁଲିଉଠେ । ବରଷେ ଛ'ମାସ ପରେ ଯୋଉ କେତୋଟି ଦିନ
ସେ ଘରକୁ ଆସେ, ନିଢିନାମାରେ ଏତେଟିକିଏ ଅଯତ୍ନ ହୁଏ
ନାହିଁ ।

ଦିନକିଆ କୁଣିଆ ପରି ବିଷ୍ଣୁନିଆ ଆସେ, ଯାଏ । ଘରେ ଗହଳ
ବଢ଼ି ଥମିଯାଏ । ଉଲୀ ଲହ ନିଗାଡ଼ି ମଉନ ରହେ । ଏମିତି
ମାସ, ବର୍ଷ ଗଢ଼ିଗୁଲେ । ଉଲୀର ଅଖି ଲହ ଶୁଣେନା । ମନ
କାମନା ମେଣ୍ଟେନା । ସେ ଖାଲି କଳପରି ସକାଳୁ ସଞ୍ଜଯାଏ
ଘରର ପାଇଟି କରୁଲେ ।…………

ଉଲ୍ଲା ବାଇଗଣ କିଆରୀ ପାଖରୁ ପୁଣି ମାଠିଆଟି ଉଠେଇଲା । ମନଟା ତା'ର ଅଜି ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି । ଯୋଉ ଘର ପାଇଁ ତା'ର ଏତେ ସ୍ନେହ ସରଗ ସେଇ ଘରୁ ଅଜି ମରୁ ତୁଟି ଯାଇଛି । ଇଏ ବି କିମିତିକା ଲୋକ । ଆସି ରଜ କଢ଼େଇକି ରଜକଢ଼େଇ ବରଷେ ହେବ ଗଲେଣି, ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ନା ପତର । ଟଙ୍କା ପଇସାର ନା ଗଲ ନାହିଁ । ଖବର ଅନ୍ତର ବି କୋଉଠୁ ଟିକେ ମିଳୁ ନାହିଁ । ଖାଲି ପଧାନ ବୁଢ଼ା ସେଦନ କହୁଥିଲେ ତାଙ୍କର କେଉଁଠିକି ବଦଳା ହେଇ ଯାଇଛି । ତା' ପରେ.....

ପୋଖରୀ ତୁଠରେ ଉଲ୍ଲାର ଗୋଡ଼ଟା ନଥକିନା ଖସିଗଲା । ଭୃଷକିନା କରୁଣ ହେଇ ପଡ଼ିଲା ସେ । ମାଠିଆଟା ଭାଙ୍ଗି ବୁନା ବୁନା ହେଇଗଲା । ସ୍ଵପ୍ନାକ୍ଷା ଆତ୍ମ ଗଛ ଉପରେ ବସି ଶେଁ ଶେଁ ହେଇ ହସି ଉଠିଲା । ଉଲ୍ଲା ଦରଓଦା ସେଇ ତରବରକ ଉଠି ସଜାଡ଼ି ହେଲା ବେଳକୁ ଦେଖିଲା ତା' ହାତର ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ କାଚ ଦି' ପଟପାକ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି । ଗୁଡ଼ରୁ ତା'ର ଅତିରା ଖସି ପଡ଼ିଲା । ସ୍ଵପ୍ନା ହସି ହସି ଗଞ୍ଜଗଲା ଆତ୍ମଜାଳ ଉପରେ । ଏଡ଼େ ପାଟିକର ହୁରି ପକେଇଲା,

—କୋଉ, ଦେଖିବୁ ଆ'ଲୋ' ଖୁଣ୍ଟି କେମିତି ସାଣ୍ଡ ହେଇଛି ।

ଉଲ୍ଲାକି ଚଉଦିଗ ଅନ୍ଧାର ଦିଶିଲା । କ'ଣ କରବ ନ କରବ ଠିକଣା କରବା ଆଗରୁ ବଡ଼ ଯା' ଉମା ଉମା ଆଖି କାଢ଼ି ଆସି ହାଜର ହେଇଗଲେ । ଗର୍ଜନରେ ପୋଖରୀ କୁଲ କମ୍ପି ଉଠିଲା,

—ଆଲୋ ! ଏତେ ଅଲ୍ୟଳ କେବେ ହେଲୁମୀ ମୋ ଗୂରୁ-ପାସର କଲା ମର ମର ମାଠିଆଟିକୁ ଭାଙ୍ଗି କୁଟା କୁଟା କର-ଦେଲୁ ! ଦି'ବେଲା ତ ଦି' ବେଲା ଗେଫୁରୁ, ବଳ ବଅସ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛି କିଲୋ ।

ଉଲ୍ଲ ପାଟିକୁକଥା ପଇଟୁ ନ ଥିଲା । ସେ ଭବବରକି ଶିଳା
ଦରବା ଶାନ୍ତିକ ଚିର, କନା ଧଉରେ ଦି ହାତ ବାନ୍ଧୁଥିଲା, ତେଣୁ
କଥେ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ

—ସୁଧୁ ବୋଉ ! ଶୁଣିଲଣିନା । ବଶୁକ୍ରିଆ ଆମର ଏତେ
ଦିନକେ ଚିଠି ଖଣ୍ଡେ ପଠେଇଛି । ଗୁଣର ଭ୍ରାମ ମୋର କିନା !
ତାକୁ ଦିଅଣା ପଇସା ଯୋଟିଲା ନାହିଁ ଯେ, ଫେରେ ବେରଂ ଚିଠି
ଦେଇଛି । କୋଉଠୁ ଯୁଟିବ ମ ! ଦିନଗୁଡ଼ିକ ବେଶ୍ୟା ଘରେ ପଶି
ରହିବେ, ଦାନା କନାତ ଯୁଟିବ ନାହିଁ ।

ଉଲ୍ଲ ଆଉ ଶୁଣି ପାରିଲା ନାହିଁ । କାନ ତାର ବଧୈରା ହେଇ
ଯାଉଥିଲା । ସୁଧୁଆ ମା' ହାଣ୍ଡିଆ ପାଟି କରି କହିଲା,

—ଫେରେଇ ଦିଅ ସେ ଚିଠି । ଆମ ପଇସାତ ରହୁନାହିଁ ।

ତାକ ପିଅନ ଗୁଲି ଯାଉଥିଲା । ଉଲ୍ଲ ଶିୟୁବାଡ଼ ଭିତରେ ଗଳି
ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରେ ପିଅନକୁ ଅଟକାଇଲା ।

—କେଇଅଣା ପଇସା ଲାଗିବ ପିଅନବାରୁ ?

—ଗୁରୁଅଣା

ଉଲ୍ଲ ଯାଇ କେତେକାଳର ସାଇତା ପଇସା ଗୁରୁଣା ଅଣି
ପିଅନ ହାତକୁ ବତାଇ ଦେଲା । ପିଅନକୁ କହିଲା,

—ଚିଠିଟି ଟିକିଏ ପଢ଼ିଦିବ ନାହିଁ ?

ପିଅନ ଚିଠିଟିକୁ ଚିର ମନେ ମନେ ପଢ଼ିଲା, ଶେଷକୁ ଚିଠିଟିକୁ
ଉଲ୍ଲ ହାତକୁ ବତାଇ ଦେଇ ବାହୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲା । ଉଲ୍ଲ ଆନନ୍ଦ
ଓ ବସୁଯୁରେ ଗୁହଁଥିଲା ତା'ର ମୁହଁକୁପରୁ । ରଲା

—‘କ’ଣ ଲେଖିବନ୍ତି ? ଦହ ପା’ ସବୁ କୁଶଳତ ? ରଜା କହେଲେକି
ଅସିବେ ନା ନାଇଁ ?

ପିଅନର ଅଖି ଛଳ ଛଳ ହେଇଅସିଲା । ସେ ଚାଲିଯିବା
ଅଗରୁ କହିଦେଇ ଗଲା,

—ବସ୍ତୁ ନିଆ ଅଠମାସେ ହେବ ରେଗରେ ଶିଳି ଶିଳି
ଚାରିଦିନ ହେବ ମର ଯାଇଛି ।

ଉଲ୍ଲର ମୁଣ୍ଡ ବୁଲେଇ ଦେଲା । ସେ କରୁଛି ହେଇ ପଡ଼ିଲା ସେଇ
ଶିଶୁ ବାଜି ଉପରେ ।

ନିଆଁ-ପାଣି

ଶିଖର ଛଳ ଛଳ ପଜ ସକାଳ । କୁହୁଡ଼ି ଘୋଡ଼େଇ ରଖିବି
ଆକାଶକୁ ଧୁଆଁଲିଆ ଅକାର । ଦେହରେ ଶୀତ ପାଇଁ ପାଇଁ
ଗଳିଯାଉଛି । ନରପଧାନର ସେ ଅଡ଼କୁ ନିଦା ନାହିଁ । ସାତସିଆଁ
ଦରବା ଖଣ୍ଡିକ ଏପଟକୁ ଟାଣି ଦେଲୁ ବେଳକୁ, ସେପାଖ ଫୁଙ୍କୁଳା
ହେଇଯାଉଛି। ସେପାଖ ଟାଣି ଦେଲୁ ବେଳକୁ ଏପାଖ ଲଙ୍ଗାଳା
ହେଇ ଯାଉଛି ।

ସେ ଧାଇଁଛି ଏକ ମୁଁହା ହେଇ । ହାତରେ ଦାଆ ଖଣ୍ଡେ-
କାନ୍ଧରେ ଭାର ବାନ୍ଧିଟାଏ । ବଳରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଠାକୁସଣୀ ତାକୁବନ୍ଧି ।
ତା' ପରଶ ହସ୍ତର । ଅଷାଡ଼ର ଲହୁ ପାଣିକର ଖାଟେଣିର ଫଳ
ସେ ପାଇବ ଅଜି । କେତେ ଝଡ଼ ବତାସ ବହି ଯାଇଛି ତା'ର
ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ । କେଉଁ ଟାକୁ ସେ ପରୁଆ କରିନାହିଁ । ଦୁଃଖରେ
ଯାହାର ଜୀବନ ଗଢା, ତା'ର ପୁଣି ଦୁଃଖ କ'ଣ ?

ଅଜି ସେ ଯାଉଛି ପହୁଲି କଟା କାଟିବା ପାଇଁ । ଦ'ପାଖରେ
ହଳଦା ଗୁରୁ ଗୁରୁ ଧାନ କିଆରୀ ଦେଖି ତା' ପରଶ ହସ୍ତ ଉଠୁଛି ।
ଭୋକ, ଶୋଷ ଭୁଲି ଯାଉଛି ନର ପଧାନ । ସୁଦିସାନ୍ ତା ଅଖିକି
ନିଦ ହେଇନାହିଁ । କେତେ ସପନ ସେ ଦେଖିଛି । ସବୁ ଅଣା
ଅଉ ସୁଖର । ଶାମ ସୁଉଡ଼ୁଁ ଦେଇ କୋର ଧାନ ଦେଉଳିରେ
ଅଣିଛି । ସୁଧ ଗୌଣୀକେ ପାଏ ପାଏ ହେଲେ ସାତ ସାତ
ଗୌଣୀ ଦ'ପା । ଗାଏ ମୋଟ କୋରସ ସତର ଗୌଣୀ ଦ'ପା ।

ନଖି ବୋଉଁ ହାତ ଉଧାର କରଣ ଅଡ଼େଇ ଗୌଣୀ । ସବୁ ମିଶ୍ର
ଏବର୍ଷ ଦ' କୋର ଧାନ ଧାର କରଣ । ଅଡ଼େଇ ମାଣିଅ ବତା ଦ'
ଖଣ୍ଡରେ ଅଉଲ ନମ୍ବର ଧାନ ହେଇଣ । ସେତକରେ ସବୁ ଶୁଠି
ଯିବ । ନଖି ମୁଢ଼ି ଗଣ୍ଡାକ ପାଇଁ କାଲି ଖକତେ ନିକୁଟି ହେଉଥିଲା ।
କଅନ ବୋଉ ଗୁଡ଼ିଆଣୀ କୁଅିଏ ମୁଢ଼ି କାଲିରେ ଦେଇଗଲା ନାହିଁ ।
ଧାନ କାଟିଆଣି ଖଲାରେ ପଧେଇ ଦେଲେ ସେଇ ଫେରେ
ଅପେ ଅପେ ଅଣି ସେରେ ସେରେ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଇଯିବ । ମନରେ
ତା'ର ଭାବନା, କଲ୍ପନା, କାମନାର କୁଅର ।

ନଖି ବୋଉ ଦେଇଥିବା ପୋଡ଼ାପିଠା ଖଣ୍ଡକ ଶେଷହେଇ
ଗଲା । କାଲି କୁଞ୍ଜାଟା ଗୋଡ଼େ ଗୋଡ଼େ ଗୋଡ଼େଇ ଅସିଣ ।
ପଧାନ ତାକୁ ପିଠାରୁ ବକଟେ ବକଟେ ଦେଇ ଟାଣି ଅଣିଣ
ଗୋଡ଼ିଆ ବଲିଯାଏ । ଜାଣି ପଶୁପର ସେ ବ ଲେଉଟିଗଲା । ପଧାନ
ପଛକୁ ଅନେଇଲା । କୁଞ୍ଜାଟା ଲଙ୍ଗୁଳ ହଲେଇ ହଲେଇ ବାହୁଡ଼ି
ଯାଉଣ । ହସିଲା ପଧାନ । ସୁଅର୍ଥୀ ଏ ଦୁନିଅ । ସୁଅର୍ଥୀ ଏ ଜଗତ
ଯାକର ପ୍ରାଣୀକୁଳ ।

ମୁଣ୍ଡର ପାଗଟାକୁ ଭଲକରି ଭିଡ଼ିଦେଲା ପଧାନ । ଖଣ୍ଡିଆ ପିକା
ଖଣ୍ଡିକ ଗଲିପଡ଼ିଲା କାନରୁ । ଗୋଟେଇ ଅଣିଲା ହାତରେ । ଶୀତ
ସକାଳଟାରେ ଧୁଅଁ କଲେ ଟାଣିଦେଲେ ଦେହଟା ନିଅଁ ହୋଇ
ଯାଏ । ପାଃ ଅଉଲ ପାଉଲ ହେଲା । ପଛକୁ ଅନେଇଲା ଟିକିଏ ।
କିଏ ଜଣେ ଅସୁତ ପର । ହଁ ହଁ ନିଧୁ ସାମଲ ବୁଢ଼ା । ତା'ର
ପାଖରେ ଝକମକି ଥିବ । ପଧାନ ଠିଆହେଲା ସେଇଠି । ପିକାଟାରୁ
କାତରା ପିଟେଇ ଅଉଅରେ ଗୁଡ଼େଇ ଦେଲା । ନିଧୁ ସାମଲ ବାକି
ଯାଉଥିଲା ଅର ଓଟାର ବାଟେ । ନରପଧାନ ଡାକିଲା,

—ଏ ନିଧୁଅ ଭଲ ! ଏଇ ବାଟେ ଅ । ମୁଁ ତତେ ଅନେଇ ଠିଆ
ହେଇଣି ।

ନିଧୁ ସାମଲ ପିକାଟାରେ ଛେପ ଲଗେଇ ଲିଭେଇ ଦେଲା ।
ସେ ଶୁଣିଅ ଶୁଣୁକୁ କାନରେ ଖୋସିଦେଇ ମୁହଁଲା ନର ପଧାନ
ଅଡେ ।

ପଧାନ ହକମକି ମାର ପିକା ସୁଲୁକେଇଲା । ଦି'କଳ ଟାଣି
ସାର କହିଲା,

—ଏଇବାଟେ ଅସୁନୁ ନିଧୁଅ ଭ୍ରା ! ଅମ କିଅସ ମୁଣ୍ଡରୁ
କାକିଗଲେ ଚଳିବ ।

ଦହେଁ କାକର ଡନା-ଘାସ ମାଡି ଆଗକୁ ଚାଲିଲେ ।

ନିଧୁ ସାମଲ କହିଲା,

—ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦୟାରୁ ଏ ସାଲେ ପାଳକଟା ଭଲ ହୋଇଛି ।

—କି ପାଳକ ସେ ନିଧୁଆ ଭ୍ରା ! ବେଳ କାଳ ଏମିତି ପଡ଼ିଛି
ଝେ, ଯେତେ ରୁଣ୍ଡେଇ ସାଉଁଟି ଆଣିଲେ ବି ସେଇ ନିଅଣ୍ଟା । ପିଲା
କୁଟୁମ୍ବ ନେଇ ଯେ କେମିତି ଘର ଚଳେଇବ, ଭାବିଲା ବେଳକୁ
ଆଣିବାଟେ ନିଆଁ ପଲଉଟି । ଜମିଦାର ଘର ଖଜଣା! ତନି ବରଷ
ହେଲା ଦିଅ ହୋଇନାହିଁ । ମେଘ ବାଅ ହେଲେ ଘରେ ପାଣି
ପଶୁଛି । ନଖିର ଲୁଗା ନାହିଁ । ତା' ମା' ବି ସାତପିଆଁ କରଥ
ପିଲୁଛି । ଭଲ କଣ୍ଠୋସେଲ ହେଇଛି ଯେ, ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି
ଗୋଡ଼ରୁ ପରଷ୍ଟ୍ର ଚମ ଉଠୁଛି ଗଲାଣି । ତେବେ ବି ଲୁଗାଖଣ୍ଡେ
ମିଳୁନାହିଁ । ଖାଲି କଲବଲ ହେଇ ମରବା କଥା ।

ନିଧୁ ସାମଲ ଗୋଟାଏ ଗହ୍ୱରୀୟ ନିଶ୍ୱାସ ଟାଣି କହିଲା,

—କିଏ ଅଉ ଅସୁମରେ ଅଛୁଯେ ତୁ ଖାଲି ଦହସ୍ୟ ସହୁକୁ ।
ଘର ମାମଲାରୁ ବାହାର ମାମଲା ବଳେଇ ପଡ଼ୁଛି । କେତେ ନୁଅ
କଥା, କେତେ ନୁଅ ରଙ୍ଗ ଢଙ୍ଗ । ସେଜ ସେଜ ଦେଖି

ଦେଖି ଅଖି ମୋର ବସି ଗଲାଣି । କାନ ବଧୂର ହୋଇଯିବ
ଅଉ କେଇଦିନେ । ଦିଏରେ ଭାଇ ବେଳକାଳତ ଅମର ସରି
ଅସିଲାଣି । ମୁଣ୍ଡ ହୁଗୁଳା ତାଳି ପରି ହଲ୍ଲରେ । ଟିକିଏ ସୁଲ୍ଲକା
ପବନ ହେଲେ ଛୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିବା । କ'ଣ ମିଳିବ ଏତେ ନଡେଇ
ଭଡେଇରୁ । ଏତେ ଦିନ ମୁଣ୍ଡ ଝାଳ ତୁଣ୍ଡରେ ମାରି ପେଟକୁ ଦାନା
ଗାଣ୍ଡିକି କନା କୁଟେଇ ଥିଲେ । ନ' ହେଲା ଏବେ ପଡ଼ନ୍ତୁ କାଳକୁ
ସେତକ ନ' ମିଳିବା ଦିଏ ନ' ମିଳିବ ନାହିଁ । ଲାଜ ହେବ ପୁଅ
ଭାଇଙ୍କି ।

ନିଧୁ ସାମଲ ବାଟ ଅଡେଇ ଗୁଲିଗଲ । ଅଗରେ ନରିପଧାନ
କିଅଣ୍ଟ । ଧାନ ଶୋଇଛି ପାନିଅରେ କୁଣ୍ଡେଇ ଦେଲପର ।
ଟିକିଏ ଅଡୁଅ ତଡୁଅ ନାହିଁ । ପଧାନ ହୁଡ ମୁଣ୍ଡରେ ଠିଆହେଇ
ପହଡ଼େ ଚାହିଁଲ ।

ଶର ଚାରିମାସେ ତା' ପୋରହା ହାଡକୁ ଟିକିଏ ବ ଅରମ
ଦେଇନାହିଁ । ପଙ୍କ, ଶତ, ସାର ଯାହା ଯୋଉଁଠୁ ପାଇଛି, ସବୁ,
ଅଣି ଜମା କରିଛି କିଅଣ୍ଟରେ । ସେ ଜାଣେ ମାଟି ସାଙ୍ଗରେ
କୁଝିଲେ ମାଟି ସୁନା ଫଳ ଦିଏ । ହାଡ଼ଇଙ୍ଗା ମିହନ୍ତୁ ଯିଏ କରିବ,
ସିଏ ମାଟି ଚୁଣି ସୁନା ଗୋଟେଇବ ।

ଏ ଯାକେ ବ ଫରଗୁ ହେଉନାହିଁ । କୁହୁଡ଼ିଆ ଖାଲି ପାତଳ
ହେଇ ଯାଇଛି ଟିକିଏ । ପଧାନ ଚାରି ଅଡକୁ ଅନେଇଲ ।
ପେଟ ପୁରଗଲ ଶୁସିରେ । ମୁଣ୍ଡର ପାଗ ଖୋଲି କମରରେ ଭଡ଼ିଲ ।
ଚୁନପତର ବକଟେ କାନିରୁ ଫିଟେଇ କଳରେ ଚୁଞ୍ଚିଲ । ତା' ପରେ
ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ନାମ ସୁମରଣା କରି, ଯୋଡ଼ ହାତରେ ଓଲଟି ହେଇ
ଧାନ କିଅଣ୍ଟରୁ କାଟିଲ, ଚୁଦାଏ ଦ'ଚୁଦା, ତନି ଚୁଦା ।

କିଏ ଗୋଟାଏ ଖଣ୍ଡେ ବାଟରୁ ଡାକ ପକେଇଲ,

— ଶକର ଦାର ନରପଧାନ, ତୁ ସେ କିଅସରୁ ଧାନ କାଟି ପାରବୁ ନାହିଁ । ନରପଧାନ ଥକ୍କାମାର ଅନେଇଲ ଦୁରକୁ । କିଏ ଜଣେ ଦ'ଜଣ ହାତରେ ଚିତାଏ ଚିତାଏ ଉଠିର ଠେଙ୍ଗାଟା ଲେଖା ଧର ସେଇ ଅଡକୁ ମାଡ଼ି ଅସୁଚନ୍ତି ।

ନରପଧାନ ହାତରୁ ଦାଆ ଗସି ପଡ଼ିଲା । ଧାନ କେଇବୁଦା ବଂଚି ହେଇଗଲା । କିଏ ସେ ଏମାନେ ଅଗରେ ଗୋଟାଏ ନାଗର ବାଲ । ପଧାନ ଅନେଇଥିଲା ଜଳ ଜଳ କରି । ସିଏ କ'ଣ ଅସି ଅଡ଼ କା' କିଅସରୁ ଧାନ କାଟୁଛି । ଅନେଇଲ ଭଲ କରି । ନାଁ ଏ ତା'ର ଜମି ଏଇ ଗଉସନର ହାତ ହୁଗୁଟା ସେମିତି ଜଳ ଜଳ କରି ଅନେଇଛି । କାଇଁଚ ବୁଦାଟା ସେଇଠି ଅଛି । ଅଷାତ ମାସରେ ଯୁର ଉପରେ ବସି ନଖି କାଇଁଚ କେନ୍ଦୁଥିଲା । ତେବେ ତା'ର କିଅସରୁ ତାକୁ ଧାନ କାଟିବାକୁ ବାରଣ କରୁଛି କିଏ ।

ନାଗରଟା ଡବ ଡବ ହେଇ ବାଜି ଉଠିଲା । ନାଗର ବାଲା କହୁଲା,

— ଏ ଜମିର ଶଜଣା ତନି ବରଷ ହେଲା ବାକି ଅଛି । ଜମିଦାରଙ୍କର ହୁକୁମ ହୋଇଛି ଏ ସାଲେ ଏଠୁ ଧାନ କାଟି ପାରବୁ ନାହିଁ ।

ନରପଧାନ ଭକ୍ତୁଆକ ପରି ଅନେଇଲା । କ'ଣ କହୁଚନ୍ତି ଏମାନେ ! ଇଏ ତା'ର ସାତ ପୁରୁଷର ଜମି । ସେଇ ଲହ ଲହୁ ନିଗାଡ଼ି ଏଥିରେ ଫସଲ କରିଛି । ଅଷାତର ସାତ ତାଳ ବରଷା ତା'ର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ତାଳି ଯାଇଛି ବିଜୁଳି ଘଡ଼ ଘଡ଼କୁ ସେ ଶାତର କରିନାହିଁ । ଅଉ ଆଜି ଏମାନେ ଆସି କହୁଚନ୍ତି ଜମି ବେଦାଖଲ, ଧାନ ତୁ କାଟି ପାରବୁ ନାହିଁ ।

ନ ହେଲା ଏବେ ଜମିଦାର ଖଜଣା ଦ୍ଵାରା ପାଇ ପାରନାହିଁ । କାଳ ମହରଗ ମେଣ୍ଠିଗଲେ ଜମିଦାର ଖଜଣା ସୁଡ଼ି ଦିଆ ଯିବ । ତା' ବୋଲି ମୋତେ ମୋ ଜମିରୁ ବେଦଖଲି କରିବେ । ନରସଂଧାନ ଅନ୍ତର ତାତ ଉଠିଲା । ନିଶ୍ଵାସ ଖର ହେଇ ବାହାରିଲା । ସେ କିଛି ଶୁଣିବ ନାହିଁ, କିଛି ମାନିବ ନାହିଁ । ଜମି ତା'ର ମାଲିକ ସୁଏ । ସେ ଲହୁ ଦିଏ । ସୁନା ପାଏ । ନା—ନା—ଧାନ ସେ କାଟିବ । କାହାର ମନା ମାନିବ ନାହିଁ । କାହାକଥା ଶୁଣିବ ନାହିଁ ।

ପଂଧାନ ପାଗଳ ପରି ହେଇଗଲା । ଦାଆଟାକୁ ତଳୁ ଗୋଟେଇ ଆଣି ଶକ୍ତ ନୁଠାରେ ମୁଠେଇ ଧରିଲା । କାଟିଲା ବୁଢ଼ାକ ପରେ ବୁଢ଼ାଏ, ଗୁଣି ବୁଢ଼ାଏ ।

ଜମିଦାର ଘର ଲୋକେ ପାଟି କରି ଉଠିଲେ,

—ପଂଧାନ ମନା ମାନୁନାହିଁ । ଗୁଣି ଅନିଷ୍ଟ ହେବ ଭଲରେ ଭଲରେ କହୁଛି ମନା ମାନିଯା । ଖାଲି ଜମିଦାର ଘର କଥା ନୁହେଁ, ସରକାର ଘରୁ ହୁକୁମ ପାଇବୁ । ଏଇ ବେଦଖ ହୁକୁମ ନାମା

ପଂଧାନ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । ବେଳ ବଜୁଛି । ଖର ଅସୁଛି । ଧାନରୁ କାକର ଗୁଡ଼ି ଗଲେ ଶିଂସା ଭାଙ୍ଗି ଯିବ । ଏଗୁରୁକ ସାଙ୍ଗରେ ବୁଢ଼ା ତକରଳ କରି ଲଭ ନାହିଁ ।

ଜମିଦାର ଘର ଲୋକ ଗୋଟାଏ ଅଗେଇ ଆସିଲା । ନରସଂଧାନକୁ ଟାଣି ଆଣିଲା କଥାସରୁ । ହାତରୁ ତା'ର ଦାଆଟା ଛିଡ଼େଇବାକୁ ଯାଉଥିଲା । ପଂଧାନ ଦେହରେ ଲହୁ ଗବ ଗବ ହେଇ ଫୁଟୁଥିଲା । ସେ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲା ନିଜକୁ । ଜମିଦାର, ସରକାରକୁ । ତା' କଥାସ ବେଦଖଲି କରିବାକୁ ଫେର ଏ ଗୁରାକ ସମର୍ଥ !

ସେଇ ଶାଣିଆ ଦା' ଟାକୁ ଲଗେଇ ଦେଲା ଜମିଦାର ଘର ଲୋକ ହାତରେ । ଲହୁ ପିଟିକି ପଡ଼ିଲା । ଆଉ ଜଣକର ଠେଙ୍ଗ,

ପାହାର ଅସି ବସିଲା ନରି ପଧାନ କାନ ମୁଳରେ । ସେ ବୁଲି ବୁଲି
କରୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ତା'ର ଧାନ କିଅଣ୍ଡରେ । ଚେତା ବୁଝିଗଲା

× × × ×

ଯେତେବେଳେ ଚେତା ହେଲା ଦେଖିଲା, ସେ ବସିବି
ଘର ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ନଖି କାନ୍ଦୁଛି, ନଖି ବୋଉ କୁହୁଛି ! ଘରର
ଜିନିଷ ପତ୍ର ସବୁ ବୋହୂ ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି ଜମିଦାର ଘରର
ଲୋକେ । କୋରଖ ଉଠେଇ ସବୁ ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ନରିପଧାନ
ଅନେଇଛି । ଖାଲି ଅନେଇଛି । କହୁବାକୁ ଭୁଣ୍ଡରେ ଭାଷାନାହିଁ
ଦେହରେ ବଳ ନାହିଁ । ଅଖି ଅଗରେ ନଖି ଅଉ ତା' ବୋଉ ।
ସେମାନଙ୍କ ଅଖିରେ ପାଣି ଅଉ ନରିପଧାନ ଅଖିରେ ନିଆଁ ।

ସୁନାଚିତା

ନିଦାରୁଣ ଦଇବର ନିଦ ଭଙ୍ଗୁନାହିଁ । ସୁମୀ ଲହ ଲଳ ଏକ-
କାର ହେଇ ନିତି ସଜ ସକାଳେ ଗୁହାର ଜଣାଉଛି ! ହେ ମା
ମଙ୍ଗଳା ! ମୋ ସ୍ଵାମୀଙ୍କୁ ସଦୃଶ୍ୟ ଦିଅ । ସେ ଅବାଟରୁ ଗୋଡ଼
ଲେଉଟାଇ ଆଣନ୍ତୁ ।

ହେଲେ ପଥର ଦେବତା ପଥର ପାଲଟି ଯାଇଚନ୍ତି । ସୁମୀର
ଅସ୍ଵଧନା ଯେମିତି ତାଙ୍କ ଆସ୍ତ୍ରାନ ଟଳେଇ ପାରୁନାହିଁ । ସୁମୀ ପାଟ-
କାରିଆ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କେତେ ଲକ୍ଷ ଯାଚି ସାରଲଣି ଦେବ-
ତାକୁ । ତଥାପି ଦେବତା ଅଚଳ, ଅଟଳ ।

ସୁମୀ ସେଦିନ ଶାଗଡୋଳି ଯାଇ ପଞ୍ଚୁଆ ମା' ଠଉଁ ଶୁଣିଲା—
ପଞ୍ଚୁଆ ବାପ କହୁଚନ୍ତି—ରସିକଟା ଏକାରି ବଠିଡ଼ି ଗଲା । ଅଗେ
ହେଲେ ଥିଲା ଗୋଟାଏ ରକମ । ଅଜି କାଲି ଏକାରି ସରିଗଲଣି
କା' କଥାରେ ଅଛି ନା ବୋଲିବ ଅଛି । ବେସରମା ଟୋକା ।
ମୁହଁରୁ ପାଣି ଛୁଡ଼ି ଗଲଣି । ଦିନେ ପରା ସ୍ଵାକ ମୁହଁରେ ରେକ୍
ଠୋକ୍ ଜବାବ ଦେଇଦେଲା—ମୋ ସଉକରେ ତେମେ ବାପା
ଉତ୍ସୁଜେଇଲା ବାଲି କିଏ ହୋ ! ପାଞ୍ଚି ପଇସା ଦେଉଚ, ନା
ନେଉଚ । ମୁଁ ମୋର ଯଦି ଶୋଭନା ବାଈକୁ ନେଇ ଦାଣ୍ଡରେ
ନାଚେ, ତମର କି ଗଲାହେ !

ପଞ୍ଚୁ ବାପା ତଥାପି କେତେ କରି ତାକୁ ବୁଝାଇଲେ, ଦେଖ
ବାପା ! ଇଏ କଲିକତା ନୁହେଁ କଲିଜା କଟା ଥାନ । ଅମେ

ଶହେତକାଶ ପୃଥ୍ଵୀରୁ ଅସିଥାଇଁ, ଅମର ଫିଲି କଲୋ ଅଛନ୍ତି, ସଂସାର ଅଛି । ଅନର ହାତ ଟେକାକୁ ସେମାନେ ଅନାଇ କହୁଛନ୍ତି । ଏଣୁ ଗତଲ ସେବେ ଫୁଟିବ । ତା'ଛଡ଼ା ଚତାର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଦେ ସ୍ଵାସ୍ତିଏ ଅଛି. ତତେ ଏସବୁ ଶୋଭା ପାଏନା । ସାନ କୁହା ମାରିବ ଦରକୁ ଲେଉଟି ଚାଲେ ।

ମିଏ କ'ଣ ହେଲାମେନ୍ତୁ ହେଲା କିତଲା ସୁମୀ ! ଏକାକ୍ଷର ମାରେ କି ମରେ ! କାଲି ପଞ୍ଚୁଆ ବାପ କହୁଲା ବେଳେ ମୋ ଆଖିରୁ ପର ଲୁହ ନିଗିଡ଼ି ଅସିଲା । ତୁଅ କପାଳ ମନ୍ଦ ଲୋ ଭଉଣୀ, ନୋଇତଲ ବସିକା ପର ପୁଅ, ମିଏ କାହାକୁ ହିକେ ମୁହଁ ଟେକି ଅନାଏଁ ନାଇଁ ମିଏ ଫେରେ ଆଜି ଦାଗ ଦରେ ପଶିଲା !

ସୁମୀ କାଠ ମିତୁଳାଟି ପର ଠିଆ ହୋଇ ଫେରୁଅ ମା'ର ସବୁ କଥା ଶୁଣିଗଲା । କାଲି ପଞ୍ଚୁ ବାପା କଲିକତାରୁ ଆସିବନ୍ତି । ବଉଳ ପାଇଁ ତ' ଗେରସ୍ତ କେତେ ଦଇବ ପଠେଇଛି । ବାସନା ତେଲ, ଅଇନା, ପାନିଆ, ଅଳତା, ସିନ୍ଦୂର, ଆଦୃବ କେତେ କଥା । ମାଳତୀ ଗେରସ୍ତ ସମିତ ଲୁଗା, ରୁଉଧ୍ ଇପିତ ଇପିତ କେତେ ଦରବ ପଠେଇଛନ୍ତି । ଚିଠି ଦେଇଛି କେତକା ଗେସ୍ତେ । ପତେ ଶୁଣାଉ ଥିଲା କାଲି । କେତେ ଆଦର ଗୌରବ କର ଲେଖିଛି । କେତକା ଲୋ ! ଏ ଦୋଳ ପବକୁ ଯାଇ ପାରିଲ ନାଇଁ, ଭାବ ମନ ଥିଲା ଅରେ ଯାଇ ଢୋ ମୁହଁରୁ ହସ ଦେଖି ଆଫିବା ପାଇଁ, ହେଲା ନାଇଁ । ଗୋଲାମୀତ କାଲ ହେଲା । ଦୁଃଖ କରିବୁ ନାଇଁ ମନରେ, ରଖାଟା ପର ! ଏଇ ଆଗିଲା ମାସକୁ ନାଶ୍ଟେ ମିଏ ।

ସୁମୀର ଗୁଡ଼ି ଫାଟିଗଲା ଯେମିତ । ସେ ଭୋ ଭୋ ହୋଇ କାନ୍ଦି ପକାଇଲା । ପଞ୍ଚୁଆ ବୋଉ ଭାବ ଅକଳରେ ପଡ଼ିଗଲା । ବଲ୍ ମଝିଟା, କେତେ ମରଦ ପୁଅ ଯା' ଆସ କରୁଛନ୍ତି ।

ଭୂଆପୁଣିଆ ଏମିତି କାନ୍ଦିବାର ଦେଖିଲେ କ'ଣ କହିବେ ।

ସୁମୀର ଆଉ ପଞ୍ଚୁ ବୋଉର ଉପଦେଶ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଗୁଡ଼ରେ
ଚଳି ନଥିଲା । ଗୋରୁ ମୁହଁଟି ତା'ର ନାଲି ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଶାଗ
ତୋଳିବା ପାଇଁ ତା' ହାତ ଚଳିଲା ନାହିଁ । ପରଶିଆ ଭିତରେ
ଗୋଟାଏ ବେସୁରା ସୁର ଉଠି ତା' କାମ ଦାମ ସବୁ ବେଶାମିଆ
କରିଦେଲା । ସେ ଛୁଟି ପଳେଇଲା ଘରକୁ । ତା'ର ସେଇ ନୂଆଣିଆ
ଭଙ୍ଗା ଦାନର ଘର ଶକ୍ତି କି ଭିତରକୁ ।

ଦିନେ ସେ ସ୍ୱାରି ତଳେ ବସି କେତେ ଧନ ଦେଖିଥିଲା । ସବୁ
ଅଶାର, ସୁଖର, ଅଳ୍ପ ସୁସ୍ୱତ ନୁହେଁ; ଦୁର୍ଗ୍ୟ ଦେଖୁଣି ମରଣ
ବଞ୍ଚିବାର । ଠାକୁର କଣ ଏଡ଼େ ନିଠୁର । ଏଡ଼େ ଲୋକଙ୍କର
ଏଡ଼େ କଥା ଶୁଣୁଛନ୍ତି , ତା'ର ବେଳକୁ କାନ ବୁଜି ଦେଉଛନ୍ତି
କିଆଁ ?

ସୁଶ୍ରୀଆକୁ ତଳେଫିଟି ଗୁହାରି ଜଣାଇଲା । ମା ମଂଗଳା ମୋ
ସ୍ୱୟର ଉଜୁଡ଼ିଗଲା । ମୋ ଭେଳା ବୁଝିଯିବ ଅକାତ କାତ ପାଣି
ଭିତରେ । ଭଉଁସ ଜାକିଦେବ ଆଖି ଫିଟୁଡ଼ାକେ, ତୁ ରଖ ମା', ମୁଁ
ତୋତେ ସୁନାଚିତା ଚେତେଇବ ମୋର ତାକୁ ଘରକୁ ଫେରେଇ
ଆଣେ ଆମର ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ସେ ସୁଖ ସମ୍ପଦ । ତୁ ତାକୁ ଖାଲି
ମୋତେ ଫେରେଇ ଦିଏ ମା' ! ତତେ ସୁନାଚିତା ପିଚେଇବ ।

ସୁମୀ ନମ୍‌ହେଇ ଠାକୁରଙ୍କ ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ି ରହିଲା,
ସେ ଯେମିତି ପଶି କରିଛି । ଭୋକ ଉପାସରେ ଏଇଠି ପଡ଼ି ମରବ
ପଛକେ, ବର ନ ନେଇ ବାହୁଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ବେଳ ଗଢ଼ିଲା, ଫଳହେଲା, ରାତିହେଲା । ତେବେ ବି ସୁମୀ
ଠାକୁରଙ୍କୁ ସୁମରଣାକରି ପଡ଼ି ରହିଲା । ସେ ଜାଣେ କାଠ ପଥରର

ଦେବତାଙ୍କ ଅନ୍ତରଃ ତରଳାଈକାକୁ ହେଲେ କଠୋର ସାଧନାର
ଦରକାର ପଡ଼େ ।

ଠାକୁର ସତେ ଅବା ତା' ଡାକ ଶୁଣିଲେ । ପଞ୍ଚୁଅ ବାପା
ଅସି କହିଲା—ଉଠୁମା ! ଯା, ଖିଆପିଆ କର । ଶାଶୁ ବୁଢ଼ୀଟା
କନ୍ଦାକଟା କରୁଛି । ତେମେ ବୁଢ଼ିଲ ମଣିବ, ଏମିତି ଅଇଗୁଣୀ
ହେଲେ ଲେନ ! ମୁଁ ବୁଢ଼ିବି । ମୁଁ ରସିକାକୁ ଅବାଟରୁ ଫେରାଇବାକୁ
ଚେଷ୍ଟା କରିବି । ନୋଇଲେ ଗୋଟାଏ କଥା କରିବି, ମୋର ଏଇ
ଶନିବା'ରେ ଛୁଟି ପୁର ଯାଉଛି, ମୋ ସ୍ତରରେ ତେମେ କଲକତା
ଗୁଲ୍‌ପିବ, ଦେଖିବା ରସିକା କେମିତି ନ ଫେରେ ।

ସୁମୀ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ, ତା'ମନ ଭିତରେ ଯେଉଁ ଭଉଁରୀ
ଦେଖାଦେଇଛି, ସେ ଏତେ ସଅଲ ଅମିତାର ନୁହେଁ । ଠାକୁର
ତା'ର ସାହାଉରସା ! ଏ ବେଳରେ ଅଉ କେହି ତାକୁ କୁଲ
କିନାରା ବତେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ହେ ଠାକୁରେ ! ସୁନାଚିତା
ଦେବି — କଦଳୀ ନଉଆ ଭୋଗ କରିବି, ମୋ ଦରକ ମୋତେ
ଫେରେଇ ଦିଅ ।

ପଞ୍ଚୁ ବାପା ସେମିତି ସେଇଠି ଠିଆ ହୋଇଥାଏ, ଶେଷକୁ
ଚିତ୍ତ ମାଡ଼ିଲା ଭାବ । ମାଇକିନିଆଟା । ଏଡ଼େ ବହୁପ ତା'ର ! ଶା
ଗୋଟାକର ମଣିଷ ଅସି ଥାଟ ପତର ଭାଙ୍ଗିଲେଣି ନା' ଦୁଆଦେ,
ତେବେବି ମାଇକିନିଆର ସେଇ ଏକା ଜିନ୍ଦ । କିମିତି ତା ଠାକୁରେ
ରସିକାକୁ ଫେରେଇ ଅଣିବେ ଦେଖିବି ବଳ । ପଞ୍ଚୁଅବାପ ନାଲ
ଗାମୁଛା ଖଣ୍ଡିକ କସିକି ବଞ୍ଚିଲା କମରରେ ।

ସୁମୀର ଶାଶୁ ବୁଢ଼ୀ ଅଉଳୀ ବାଉଳୀ ହେଉଥାଏ । ଅଜ
କାଲିକା ପିଲକୁ ଅଉ ବଳ ନାହିଁ ।

ପଞ୍ଚୁନାପା ଚୁଟିକୁ ଡାକି କହିଲା— ମୁଁ ତ ଭଲ କଥା କହିଛି ମାଉସୀ ! କ୍ଷମିତ ତ ଜଗନ୍ନାଥ ନାହିଁ । କଲିକତା ସହରରେ ରହି ଖୋଜି ଖୋଜି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କର । ତା କାଟା ଅକଲ ହରେଇ ଯଦି କଥା କରି ପଞ୍ଚକଳା, ମୁଁ ତ କହିବି ବୋହୂକୁ ତମର ମୁ ପୁଅ ସମ୍ପର୍କରେ ପଠାଇ ଦିଅ । ଦେଖିବ ଯଦିକା ଫେରେ କିମିତ ତା ଲୋଭରେ ।

ରୁଣି ପହଞ୍ଚି ମଉସୀ କହିଲେ— ଯାହା କହୁଛୁ ହଲିଆ କଥାଟା ମୋତେ ମନକୁ ପାଉ ନାହିଁ । କୁଳବୋହୂ ମୋର ! ଫିରିଙ୍ଗି ଦେଶକୁ ଯାଇ ଜାତି ମହତ ହରେଇବ, ସିଏ ସବୁ ପଢ଼ିବ ନାହିଁ ।

ହଲିଆ ଏଥର ବୁଝୁଥିବା ପାରିଲା ନାହିଁ— କହିଲା— ମାଉସୀ ! ମୁଁ ତମ ଭଲ ପାଇଁ କହିଛି । ପୁଅଟା ବାଟକୁ ଅଫିଲେ କେତେ ବୋହୂ ମିଳିବେ । ପୁଅଟା ଯଦି ବଢ଼େ ଯାଏ.....

ଏତିକି ବେଳେ ଦୁଆର ମୁହଁରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଧଉଳି କାମା ଧଉଳା ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଦିଅଁଙ୍କ ଆଖି ପଡ଼ିଲା ଯାଇଁ ସେଇଠି । ହଲିଆ ମୋହ ଶୀତଳ ହେଲା । ଚପିକ ଗୋଟାଏ ଧାରୁଆ ଛୁଇ ପରି ଧୀରେ ଧରେ ତା' ଆଖିକୁ ମାଡ଼ି ଆସୁଛି— ମୁଁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଶୁଣିବି ହଲିଆ ! ତୋ କଉଶଳ ଆଜି ଏଥର ପଢ଼ିବ ନାହିଁ । ବେଇମାନ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ହାରମ । ଖଗଡ଼ରେ ମୋର ଦାଉ ସାଧୁବାକୁ ଥିଲା ! ମୋତେ ଲୋଟିଆ ସଂସାର ନି ଉଠାଡ଼ି ତୁ କଣ ପାଇବୁ ?

ଏପରିକି ମୋ ମୁମ ନୀରେ ବାବ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭା ରଠେଇ ମୋତେ ଶୋଭନା ବାଉର ଘରକୁ ନେଇ ଯାଇଥିଲା, ସେକଥା ଆଜି ମୁଁ ମୁଲିନାହିଁ, ମୁଁ ଜାଣି ନ ଥିଲି ସେଦିନ ତୋ ଫଳ ପିକର. ଆଜି

ରୁଟିଲି । ତୁ ବକାନ୍ତ କରି ମୋ ସ୍ୱପାଠକୁ ବୁଝାଇ ଦେବାକୁ
ବଞ୍ଚେ, ଅଉ ମଧ୍ୟ ଶୁଣି ଅସିଲି ଜଫରୁଲା ଠାରୁ ଦୁଇଶହ ଟଙ୍କା
ଦେନି ଅସିବୁ ତାକୁ ମାଜକନିଅଟିଏ ଦେବାପାଇଁ । ଶତଯତ୍ନ
କରୁଥିଲୁ ମୋର ନାରେ କୁସ୍ତାଇଟେଇ ମୋର ସୁମୀକୁ ନେଇ
ତାକୁ ଦେଇ ଥାଅନ୍ତୁ, ନାଁରେ ?

ରସିକା ମୁହଁ ନାଲି ଗରଗର ଦିଶୁଥିଲା । ସେ ଆଗେଇ
ଅସୁଥିଲା ପାଦେ ପାଦେ, ହଲିଆ ପଛେଇ ଯାଉଥିଲା ପାଦେ
ପାଦେ । ସେ ଥରୁଥିଲା ଗୋଟିପଣ ।

ତେଣୁ ଶୁଣା ଯାଉଥିଲା—ମା ମଙ୍ଗଳା ! ତାକୁ ମୋର ଭଲ
ବାଟକୁ ଫେରେଇ ଆଣେ ! ସୁନାଚିତା ଚଢ଼େଇବି । ଛେନା ନଈଆ
ଭୋଗ କରିବି ।

ରସିକା କାନରେ କଥା ଚଳଇପଦ ବାଜିଗଲା, ସେ ବୁଲି
ଅନେଇଲା, ସୁମୀ ତା'ର, ମଂଗଳାଙ୍କ ପାଖରେ ଅଲିଆ ପଡ଼ି ତା'ର
ଶୁଭକାମନା କରୁଛି । ହାତ ତାର କୋହଲ ହୋଇଗଲା, ମନ
ତାର ତରଳି ଗଲା । ଛୁଟିଗଲା ସୁମୀ ପାଖକୁ । ମୁଁ ଅସିବି ସୁମୀ !
ଠାକୁରେ ତୋ' ଗୁହାରି ଶୁଣିଚନ୍ତି ।

ସୁମୀ ଓଢ଼ା ଜର ଜର ଆଖିରେ ଅନେଇଲା ରସିକା ମୁହଁକୁ,
ଶୁଣି ଥରେ ଅନେଇଲା ଠାକୁରଙ୍କ ଆଖକୁ । ଦୁହେଁ ସେମିତି
ହସୁଚନ୍ତି । ତା' ମୁହଁରୁ ବି ଝରି ପଡ଼ିଲା ହସ ପାଖୁଡ଼ାଏ ।

ଯୋଡ଼ିଏ କୁସୁମ କଳି

ଥୁରୁ ଥୁରୁଆ ଜାଡ଼ି ସକାଳ । ବାଉଁଶ ସାହିର ସାନ ସାନ
ମିଲିଏ କୁଟା କାଠି ଗୋଟେଇ ଧୂମା ଲଗେଇଛନ୍ତି । ଗୁରୁ ପାଖରେ
ଘେର ବସି ନିଆଁ ଧାସରେ ତେଜାକର ନେଉଛନ୍ତି ଶୀତ ଥର
ଥର ଦହଟାକୁ । କାହା ଦିହରେ ଛୁଣ୍ଡା ଦରବା ଅଛି । କେହିବା
ଫୁଲୁଲ ବସି ହାତ ଗୋଡ଼ ଗୁଣ୍ଡେଟିକୁ ଦେଖାଇ ଚଢ଼ିନିଆଁ
ଧାସକ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠିନାହାନ୍ତି । ଧୂଳି ଅକାଶ ଫରଗୁ ହେଇନାହିଁ । ଘନ
କୁହୁଡ଼ି ଭାଙ୍ଗି ରଖିବି ଗଛ ଲତାକୁ । ସେଣିକି ଗୁହଁକ ଚେତଣା
ଧୂଆଁଲିଆ ଅଧାର । ସପନା ସାଙ୍ଗ ମେଲିରେ ବସି ନିଆଁ ପୁଞ୍ଚୁଲୁ
ଧୂଳି ପାଖରେ । ବସୁମ ତା'ର ଅଠ କି ନଧା ଶିଳିଲିଆ ପ୍ରକୃତ ।
କଅଁଳ ଛନ ଛନ ମନ । ଦୁନିଆର ଗଘ୍ନର ଭିତରକୁ ସେ ପ୍ରବେଶ
କରି ପାରିନାହିଁ ଏ ଯାକେ ।

ବାସ ତା'ର ନିଦ ମଳ ମଳ ହେଇ ଉଠିଆରି ସପନା ବାନକୁ
ଧର ଘୋଷାର ଅଣିଲ ମଝି ଦାଣ୍ଡକୁ । ଶିଳାକୁ ସେତେ ବେଳୁ
ଉଠେଇ ଦେଲିଣି ବାବୁ ଘର ଗୁକିଶୁକି ଯିବାପାଇଁ । ଯତ୍ନମାନଙ୍କ
ସାଙ୍ଗରେ ବସି ଧୂମା ଜଳଉରୁ ସେ ଢେରେ ଦେବେନା ନେବେ ?
ଦି'ଗୁପୁଡ଼ା ବସେଇ ଦେଲା ତା' କଅଁଳ ଗାଲୁବ ।

ସପନା କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ସତେ ଯେମିତି ତା' କରୁଣାତାରେ
ଧାର ତରଳି ଯିବ । ହେଲେ ସେ ଆଡ଼କୁ କେହି ନଜର ଦେଲେ
ନାହିଁ । ଓଲଟି ଜଣେ ଅଧେ କହିଲେ, ସେଟା ମାଡ଼ୁଆଟାଏମ ।

ବାବୁ ଘର ଚାଲିଗଲା । ମାସକୁ ତିନି ଟଙ୍କା । ଏମିତିଆ କପାଳ କେଳ
କଣିକର ? ଯାହାକୁ ଦୁଧ ଭାତ ଗନ୍ଧେଇବ ତାକୁ ବଳ କାହାର ?

ସପନା କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଲା । ଅମଜା କଂସାଖଣ୍ଡେ
ଧରି କାଡ଼ି ଶାତରେ ଥରି ଥରି ବାବୁଘର ଚାଲିଗଲା ବାହାରକୁ ।
ବାଟେ ଯାକ ଖଦା । ଶୁଣି ଯାକ କୁହୁଡ଼ି ବର୍ଷଣରେ ସନ୍ତ ସନ୍ତୁଆ
ହେଲ ଯାଇଛି । ସପନା ଗୋଟିଏ ପାଦ ଉଠେଇ ଆଉ ଗୋଟିଏ
ପଦା ଉଠେଇଲା ବେଳକୁ, ତାକୁ ଲାଗୁଥିଲା ଯେମିତି ତା' ଦହସାର
ବିଷ ରର ଯାଉଛି ।

ବାବୁଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା । କାହାର ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ନାହିଁ । ବାଡ଼ିପଟ
ପାଳ ଗଦାରୁ ପାଳ ଖେଳି ଆଣି ଗୋରୁ ଖୁଣ୍ଟ ପାଖରେ ପକେଇଲା
ଧଡ଼ ଖୋଲି ଗୋରୁ ଗୁହାଲେ ପଶିଲା । ଏତେ ସଅଳ ଗୋରୁ
ଗୁଡ଼ିକ ପଦାକୁ ବାହାରିବାକୁ ନାହିଁ । ସପନା ପାଖିଣ ଖଣ୍ଡକ ଧରି
ସବୁ ଗଗ ତାଙ୍କର ଉପରେ ସୁଝେଇଲା । ଡରି ଡରି ଥରି ଥରି ଗୋରୁ
ରୁଡ଼ାକ ଅମ୍ମ ଅପଣା ଅପଣା ଖୁଣ୍ଟ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଲେ । ସପନା
ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ପଦାରେ ବାଜିଲା ।

ଗୋରୁ ବନ୍ଦା ସରିଲା ବେଳକୁ ବାବୁଘର କବାଟ ଫିଟିଲା ।
ବାବୁଘଣୀ ହାଣ୍ଡି ଫଟା ଗଲାରେ ଡାକିଲେ—
ସପନା ? ଆରେ ଦାନ୍ତ କାଟି କାହିଁ ?

ସପନା ଜଡ଼ ସଡ଼ ହେଲ ବାଉଁଶ ରୁଦାକୁ ଦୌଡ଼ିଲା । ସାତ
ପାହାନ୍ତାରେ ଖଣ୍ଡିଏ କରି ଦାନ୍ତକାଟି ନାହିଁ । ସେଇ କାକର ରୁଡ଼ା
ବାଉଁଶ ଗଛ ଉପରକୁ ଚଢ଼ୁ ଚଢ଼ୁ ଗୋଡ଼ ଖସିଗଲା । ଗୋଟାଏ
ଢେଞ୍ଚି ସପନାର କଅଁଳ ମାଉଁସରେ ଗଲିଗଲା । ରକତ ଥପ୍ ଥପ୍
ହେଲ ବୋହୁ ପଡ଼ିଲା । ସତେ ଯେମିତି କଅଁଳ ମଣିଷର କଅଁଳ
ମାଉଁସ ଖାଇବା ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ଦାନ୍ତ ପକେଇ ବସିବନ୍ତି ।

ସପନା ବାଁ ହାତରେ ଲଢ଼ୁ ଗୁଡ଼ାକ ପୋଛି ଧରକେ ଦୂର
 ଗଲୁକୁ ଚାଲି ଯାନ୍ତୁ ନ ଠାଏଣୁ ଭାଙ୍ଗି ବାବୁଆଣୀଙ୍କ ଘରକୁ ଦଉଡ଼ିଲା ।
 ସେତେ ବେଳକୁ ବାବୁଆଣୀ ନିଆଁ ବାଣ । ସପନାକୁ ଡେଖି ଦାନ୍ତ
 ଲାଗେଇ ଦେବେ ସେମନ୍ତ ! — ଆରେ ପୋଡ଼ାମୁହାଁ ବାହର ଖଟାକା
 ଚୋରତ ଭନି ବେଳକୁ ଭନି କ'ଣା ପେଟେର ପୁଟିରଇ ଦେବାକୁ
 ଗୁଣ୍ଡା ଅଟକିବନି । କାମ କଳା ବେଳକୁ ଗତକେ ବାପୁ ଯାଉଛି
 କାହିଁକି ? ସକାଳୁ ଆଜି ମଣିଷ ଦହ ଗଞ୍ଜ ଦେଲାଣି, ଦିନ ତମାସ
 କଲବଲମର କଟିବି ।

ସପନା ଗୋଟିଏଟି ଅଛୁ ଥିଲା । ଡର ଡର କର୍ତ୍ତୁଲ, ଗଢ଼ିର
 ପଞ୍ଜରଲ, ଗେଣ୍ଡିଟାଏ ଦମ୍ଭରେ ପୁଟିଗଲା । ଏଇ ଦୋଖୁନା ରକର
 ହେ ପଞ୍ଜୁଛି ।

ବାବୁଆଣୀ ହେଉ ଚାଲେ । ଆଉଁସ ପୋଡ଼ାମୁହାଁ ନ ମର
 ଯାହା କହିଲୁ । ସକଳୁ ମଣିଷକୁ ଚୋର ଦହଗଞ୍ଜରେ ପକେନଲଣି,
 ଭଗବାନ ସହନେ କେନିତିରେ !!

ବାବୁଆଣୀଙ୍କ ସାନପୁଅ ମନୁ ଆଣି ମଲି ମଲି ବାହାର ଆସିଲା ।
 ଦାହରେ ଗରମ ଜାମା । ତା' ଉପରେ ପୁଣି ଚୋର ଯାଏ ଶାଳ ।
 ମା' କୁ କହିଲା— ବୋଉ କାଲି ଆମେ ଖେଳିଲା ଚଳେ
 ଚପଟୁଟା କୋଉଠି କିଆ ବଗ ଉଠେ ପଣ ଯାକେ । ସପନାକୁ
 କହ ବାହାର କରି ଆଣିବ ।

ସପନା ଆଉ ବାବୁଆଣୀଙ୍କ ଘୁକୁମକୁ ନ' ଅନେଇ ସାଙ୍ଗେ
 ମାଗେ କିଆ ବାଡ଼ ଆଉକୁ ମେ ହୁଲା । ବାବୁଆଣୀଙ୍କ କଥାରେ
 ଅଗଦେଲା ମେଲେ ରସା ରସା ଅଛି ଆଉ, ସାନବାବୁଙ୍କ କଥା
 ଟିକିଏ ଟଳିବାର ନୁହେଁ । ସେଦିନ ସାନବାବୁଙ୍କ ଘୁକୁମ ପାଳନରେ
 ଟିକିଏ ଡେରି ଦେଖି ଯଗରୁ, ଅଛଡ଼ା କଣି ଖଣ୍ଡ ତା' ପିଠିରେ ଡଢ଼ି

ଯାଇଥିଲା । ଅଜି ଯାକେ ଦରଜ ଯାଇ ନାହିଁ କି ଯା' ଶୁଖିନାହିଁ ।

ସପନା ଛୋଟିଆ ପ୍ରାଣଟି ଫୁଲ ଫୁଲ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ସେ ମନେ ମନେ ଭାବିଲା ଦୁନିଆଟା ଏତେ ଅସଲଖ ଯେ, ତା'ର ଗୋଟାଏ ବୁଝି ବଗୁରନାହିଁ । ସାନବାବୁଜ ତା' ବାପର ପୁଅ, ମୁଁ ତ ମା ବାପର ପୁଅ । ସେ କାହିଁକି ଲୁଗା ଜାମା ଶିଫୁ, ରତନ ଯୋତା ମାଡ଼ି ବାଟ ଚାଲିବ. ଆଉ ମୁଁ କାହିଁକି ଶୀତ ଲିଭେଇବାକୁ ଛୁଣ୍ଟା ଦରବା ଖଣ୍ଡେ ପାଇବି ନାହିଁ ? ଏଇ ମାଟି ଉପରେ ଅମେଳ ଏକା ମଣିଷ, ଏମିତି ଯଥାପାତର ବଗୁର କାହିଁକି ହେଉଛି ? କାହାର ସେ ଦୋଷ ଦେବ ! ଛୋଟ ମନଟି ତା'ର ବକଟି ମଲ୍ଲି ହେଇ ଉଠିଲା । ଭାବିଲା ତା'ର ବାପ ପାଇଁ ଖାସ ସେ ଏତେ କଷଣ ଭେଗୁଛି । ସାନ ବାବୁଙ୍କ ବାପା, ସାନବାବୁଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁ ପହରକୁ ସବୁ ଖାଜି ରଖିବନ୍ତି । ଆଉ ତା' ବାପା ତାକୁ କିଛି ନ'ଦେଇଉଠିଲେ ମାତ୍ର ରତନ । ସେ ଯଦି ବାବୁଙ୍କର ପୁଅ ହେଇ ଥାଆନ୍ତା ...ଅଃ...କେତେ ମଜାରେ ଦିନ କଟେ ଥାଆନ୍ତା ।

କିଆ ବୁଦାର ଚାରି କରରେ ଖୋଜିଲା । ପେଣ୍ଡୁର ଦେଖା ଦର୍ଶନ ନାହିଁ । ବୁଦା ଭିତରେ ଗଲିଲା. କେଉଁଠି ପେଣ୍ଡୁର ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ । କିଆ କଣ୍ଟା ଦିହରେ ବାଜି ଠାକୁ ଠା' ଲହୁଜକେଇ ଆସିଥିଲା ଫିକା ମନ ନେଇ, ଥରଲା ଗୁଡ଼ିରେ ଜଣେଇଲା ପେଣ୍ଡୁ ପିଲିଲା ନାହିଁ । ସାନବାବୁ ସବୁ ବଜୁଲି ସହଜ ଚିନି ମିଶେଇ ଖାଉ ଥିଲେ । କୁକୁର ଦି'ଟା ତଳେ ଲୁଞ୍ଜ ପିଟି ସାନବାବୁଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ଏକ ଲଘୁରେ ଅନାଇ ଥିଲେ । ସାନବାବୁ ବେଳେ ବେଳେ କୁକୁରଙ୍କ ଅଡ଼କୁ ଫୋପାଡ଼ୁଥିଲେ ।

ସପନା ଟିକିଏ ଛତାରେ ଛୁଟା ହେଇ ସାନବାବୁଙ୍କ ପିଠା

ଆଜି ଅତି ଏକମନ ଏକ ଧ୍ୟାନରେ ଅନେଇ ଥିଲି । ଜିଭ ତେ'ର
 ସଲି ଉଠୁଥିଲା । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲି କାହା'ର ଏଇଆକୁ ରୋଜ
 ଶାଉଚନ୍ତୁ । କି'ଣ ବେ ? ପାଟିକୁ କେମିତି ଅ କରେ ? ମିଠା
 ନିଷ୍ଠୁଷଦ୍ୱୟ ! ଲମ୍ବ ମନ ତା'ର କ'ଣ ନାହିଁ କ'ଣ ଦେଖ-
 ଯାଉଥିଲି । ଭାବିଲା ମାନବା ୍କୁ ଶରେ ମାଗି ଚାଲିବ । କୁକୁରକୁ
 ସସ ଦେଉଚନ୍ତୁ । ମାଗିଲେ କ'ଣ ଚେତେ ଚେତେ ନାହିଁ ।
 ଫର୍ଷତ ତା' ମନ ଶାନ୍ତ ଗଲା । କାଚନ ସଦା ନ'ପଦକ ବାବୁଆଣୀକୁ
 ଡାକି ଚାଲିଲୁ । ଖତେବ ?

ସପନା ସାନବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ ଅନେଇଥିଲା । ସେମିତି ସେ
 ଚଠାଗଡ଼ିତ ଓ କୁକୁର ଆଡ଼କୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇଚନ୍ତୁ, ସପନା
 ଝଡ଼ି ଧର ଯାଇ ମାଧୁରସିନୀ । କୁକୁରଟା ଧାଇଁ ଆସି ଶପ୍ କର
 ସପନା ହାତକୁ କାନ୍ଦୁଛି ଯତକଲି । ସପନା ମାଉଲି ମାଉଲି
 ଚାଲି, ପିଠା ଶାନ୍ତିକ ଛିଡ଼ିଦେଇ ନିଧୁ ଜା'ର ଜା'ର ହାତଟାକୁ ସାତ
 ଗରୁଦିଆ ଲାଗାଟାପିର ପୋଛି ଧକେଇଲି । ସାନବାବୁ କର କିଛି
 ଚାହୁଁ ନାହିଁ ଉଠିଲି ।

ବାବୁଆଣୀ ସେଇ ଭିତରୁ କାସୀ ଭିତ କାସୀରେ ଅଧ କାସୀ
 ଧୁଲୁଥିଲେ ସପନା ଧଇ । ସପନା କାସୀ ଗଢ଼ିବ ବଚେଇ ଚପଲ
 ଚାଲି ଯାଉଥିଲା । ବାବୁଆଣୀ ଅଟକି ଯାଇ କହୁ ଥିଲା—କି-ର ଚପଟୁ
 ଆଣିଲୁ ?

ସପନା କାକୁ ଥି ମନେ ଦେଖ ଜଣେଇଲି—ଚୋଜି ଚୋଜି
 ଚୋଜି ଧାଇଲି ନାହିଁ । ରାତରେ ଚାହାଣେ, ଶାନ୍ତି କୁକୁର କିଏ
 ଟାଣି ଚଳେଚନ୍ତୁ ।

ବାବୁଆଣୀଙ୍କ ଧାପ ଅଭି ଧରକୁ ଧରିଲି ନାହିଁ । ସ୍ୱଚ
 ଚା'କର ପଞ୍ଚମକୁ ଉଠି ଗଲା । ଭାବ ଚେତକ ଫେରେଇ ଘରେ

ଭଣ୍ଡିଦେଇ ଆମି କହିଲେ—ପୋଡ଼ାମୁହାଁ ଖାଇଲା ବେଳକୁ କଂସା
ଧରତର ଦେଉଛି, କାମ ଗୋଟାଏ କରିବା ବେଳକୁ ଲାବନ
ପେମିତ ଛୁଡ଼ି ଯାଉଛି । ଯା' ଭଲ ଦଶା ଅଛିତ ପେଣ୍ଡୁ ଖୋଜି ଆଣି,
ନ'ହେଲେ ଖାଇବାକୁ ଦେବନି । ଆଜି ଖାଡ଼ା ଖାଡ଼ି ଓପାସ ।

ସଦନା କଂସାଟିକୁ ଧୀରେ ଫେରେଇ ନେଲା । କ'ଣ ଗଣ୍ଡାଏ
ଖାଇବାକୁ ଦେଉଥିଲେ ଯେ ପେଟରୁ କଣେ ଫୁରି ନ ଥିଲା ।
ଧାନ୍ୟା ପହରୁ ପେଟଟା ଟି ଟି ହେଉଛି । ସଦନା କଂସା ଫଣ୍ଡିକ
କାରି ପଛ ଆଡ଼େ ଖଣି ଦେଇ ଆମି ଧୀରେ ଧୀରେ କିଆ ବାଡ଼ି
ଅଡ଼କୁ ଆଗେଇଲା ।

ବାବୁଆଣୀ ସାନବାରୁଙ୍କୁ କହିଲେ ଯା ମନୁ, ଦୁଧ ଅଉଟା
ହେଇ କୁଣ୍ଡି ତଳେ ଘୋଡ଼ା ହେଇଛି ପିଇ ଦେବୁ ।

ସଦନା ଗୋଡ଼ ଦଣ୍ଡେ ଅଟକି ଗଲା । ସେ କେବଳ ପଛକୁ
ଧରଟିଏ ଫେରି ଚାହିଁଲା । ପେଣ୍ଡୁ ଆଜି ଖୋଜି ଅଣିବାକୁ ହେବ,
ନ' ହେଲେ ଦିନ ସାରା ଉପାସ । ସଦନା ଅଗକୁ 'ଧାଦ ପକେଇଲା ।

ବାବୁଆଣୀ ସାନବାରୁଙ୍କ ହାତ ଧରି ଘୋଷାର ଘୋଷାର
ନେଉଥିଲେ ମୋ ଧନଟା ପର ! ଚାଲି ଦୁଧ ପିଇ ଦେଇ ଆସି
ଖରବେ ବସିବୁ ।

ଏହି ଲେଖକଙ୍କର ଲେଖା—

ସି: ଆଇ: ଡି:

ରକ୍ତ—ତାଣ୍ଡବ (୨ୟ ସଂସ୍କରଣ)

ନଂନ ରତ୍ନଭର

ଜ୍ଞାନ ପଟ୍ଟ ତାପ୍

କଳାସୁଧର ସଲତାମା

ଦାଗ

ଦୁଇଟି ବୃନ୍ଦରେ ଆଠଟି ଫୁଲ

ପ୍ରଳୟ (ସନ୍ଦର୍ଭ)

ଦୁନିଆ ଗୋଲ (ସନ୍ଦର୍ଭ)